

Concept notulen

OPENBARE VERGADERING PROVINCIALE STATEN VAN UTRECHT

Jaar **2022**
Vergaderdatum **12 januari 2022**
Publicatiedatum **26 januari 2022**

Inhoudsopgave

Leden van de Provinciale Staten van Utrecht	2
Opening	3
Agenda 12 januari 2022	4
Vragenhalfuur	5
SV Rapport Randstedelijke Rekenkamer “Vernieuwde Regionale Tramlijn” (PS2022PS01)	9
Sluiting	73
Toezeggingen	74
Index	75

Leden van de Provinciale Staten van Utrecht

Aanwezig: de heer J.J. Bart, Utrecht (GroenLinks), de heer S.A. Berlijn, Utrecht (JA21), mevrouw G. Bikker, Vijfheerenlanden (CDA), mevrouw A.C. Boelhouwer, Wijk bij Duurstede (GroenLinks), de heer mr. B.M.H. de Brey MBA, Doorn (VVD), mevrouw E.J. Broere-Kaal, Soest (PVV), de heer R.G.J. Dercksen, Bosch en Duin (PVV), de heer ing. B.C. van den Dikkenberg, Elst (SGP), de heer drs. E.H.R. Dinklo, Driebergen (JA21), de heer M.J. de Droog Msc RA, Utrecht (D66), de heer M.E.J. Eggermont, Utrecht (SP), mevrouw M. van Elteren, Woudenberg (GroenLinks), de heer Fiscalini, Maarsse (JA21), mevrouw J.C.A.M. van Gilse Bsc, Utrecht (VVD), mevrouw mr. N.M. Groen MA, Doorn (GroenLinks), mevrouw N. de Haan-Mourik, Amersfoort (ChristenUnie), de heer J.A. de Harder, Bunschoten-Spakenburg (ChristenUnie), mevrouw W.M.M. Hoek, Vreeland (50PLUS), mevrouw drs. J.P. d'Hondt, Utrecht (PvdA), de heer drs. B.C. de Jager, Loenen (VVD), de heer V.C. Janssen, Amersfoort (VVD), de heer drs. E.A. Kamp, Doorn (D66), de heer dr. A.R.S. Karataş, Utrecht (GroenLinks), mevrouw H.J. Keller, Driebergen-Rijsenburg (Partij voor de Dieren), de heer drs. A.H.L. Kocken, Utrecht (VVD), mevrouw T. Koelewijn-Koelewijn RDM, Bunschoten (CDA), de heer A.J. Koerts, Veenendaal (ChristenUnie), mevrouw N.A. Krijgsman, Utrecht (PvdA), mevrouw De Man, Zeist (VVD), de heer ing. D.A. Oude Wesselink, Utrecht (GroenLinks), de heer P.D. Overkleeft, Amersfoort (D66), mevrouw A.M. Poppe, IJsselstein (SP), mevrouw H.J. Rikkoert Msc, Utrecht (ChristenUnie), de heer A.G. van Schie, Utrecht (VVD), de heer W. van der Steeg, De Meern (Partij voor de Dieren), mevrouw M. Stegenga, Veenendaal (CDA), de heer H.O. Suna, Soest (PvdA), mevrouw mr. S.F. van Ulzen, Zeist (VVD), mevrouw L.E. Veen, Utrecht (D66), de heer C. Westerlaken, Lopik (CDA), de heer W.J.A. Weyers, Zeist (JA21), mevrouw ir. M. de Widt MPM, Utrecht (D66), de heer C. Van Wijk (JA21)

Afwezig: mevrouw H. Bittich, Utrecht (Lijst Bittich), mevrouw M. de Jong, Utrecht (GroenLinks), mevrouw M. Lejeune-Koster, Linschoten (PvdA), mevrouw T.M.S. Vrieling, Amersfoort (GroenLinks), mevrouw L.M. Welschen-van der Hoek, Zeist (CDA)

Aanwezig: de heer ir. H.P. van Essen, Utrecht (Ruimtelijke Ontwikkeling, Omgevingsvisie, Energietransitie en Klimaat; tijdelijk Natuur en landbouw (inclusief regionale veenweide strategie en klimaatadaptatie), de heer ir. R.G.H. van Muilekom, Amersfoort (Binnenstedelijke Ontwikkeling, Wonen, Cultuur en Gezonde leefomgeving; tijdelijk Bodem), de heer A.J. Schaddelee, Houten (Mobiliteit, Recreatie en Toerisme, Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving, Communicatie en Participatie; tijdelijk Sport (incl. Vuelta)), de heer R.C.L. Strijk, Utrecht (Financiën, Organisatie, Economie en Europa; tijdelijk Water en Stikstof), de heer mr. J.H. Oosters (tijdelijk Bestuur)

Afwezig:

Statenbrede voorbereidende vergadering op woensdag 12 januari 2022

Statenvoorzitter: de heer mr. J.H. Oosters, commissaris van de Koning

Plaatsvervangend statenvoorzitter:

Griffier: de heer R. Poort

Verslaglegging: mevrouw A. Smakman (Notuleerservice Nederland)

De **VOORZITTER** opent de vergadering om 11.00 uur.

1.

Opening

De **VOORZITTER**: Dames en heren, van harte welkom bij de Provinciale Statenvergadering van de provincie Utrecht. Het is de eerste gelegenheid in het nieuwe jaar van 2022 dat we elkaar zien, fysiek, maar ook via het scherm. En dat biedt mij in ieder geval de gelegenheid om u een bijzonder goed, gezond en gelukkig 2022 toe te wensen.

Het is een bijzondere start van het nieuwe jaar. Dat maken we nu voor de tweede keer mee. Ja, dat haalt ook wat weg van de charme en de aantrekkelijkheid om stil te staan in plezierige, fysieke omstandigheden bij de jaarwisseling en het dele van de goede voornemens en het uitwisselen van de goede nieuwjaarswensen. Maar vanmiddag zal ik toch om 16.00 uur online voor eenieder een nieuwjaarspeech spreken. Ik hoop ook in die speech, mede namens u, te mogen spreken om al onze inwoners van de provincie ook een goed en gelukkig en gezond 2022 toe te wensen. Het zijn onzekere tijden voor ons allemaal, maar zeker ook voor onze samenleving als geheel. In mijn nieuwjaarspeech zal ik ook zeggen dat in die onzekere tijden de samenleving mag vertrouwen op een betrouwbaar en een slagvaardig bestuur. Dat is een beetje de rode draad van mijn nieuwjaarspeech. En ik weet hoe u daar met elkaar in Provinciale Staten van Utrecht dagelijks aan bijdraagt. Ik vind het ook plezierig om dat nu vandaag te zeggen, aan het begin van het nieuwe jaar, dat we op die goede en constructieve wijze waarop we de provincie Utrecht gezamenlijk besturen ook in het jaar 2022 met elkaar zullen voortgaan. En inderdaad, ook in die lastige, wat perspectiefloze, tijd met de besluiten die wij nemen en de uitleg die we daaraan geven toch de samenleving ook te steunen in deze lastige situatie. En ondertussen ook gewoon stappen te zetten naar een toekomst die veel vragen bij ons als bestuurders neerlegt. Ik wens u daar ook in uw arbeid als bestuurder voor de provincie Utrecht heel veel succes bij. Dank u wel.

Dames en heren, afwezig voor deze voorbereidende Statenvergadering hebben zich gemeld: Hanane Bittich en Marijke de Jong.

Ik wil op dit moment ook graag even stilstaan bij het feit dat Marijke de Jong haar man is overleden afgelopen week. Door die verdrietige omstandigheid is zij in ieder geval vandaag overdag niet bij ons, bij de stemming hoopt zij dat wel te zijn. Maar wij leven natuurlijk allemaal erg met Marijke mee in deze bijzonder verdrietige tijd.

Dat geldt ook voor de afwezigheid van onze griffier Karin Peters. Afgelopen zondag is haar moeder overleden. En ook in gedachten zijn wij bij haar en zijn wij haar tot steun in deze moeilijke tijd.

Maar ook wil ik even stilstaan bij het overlijden van de broer van Wouter Weyers. Onze deelneming, Wouter. Heel veel sterkte in deze verdrietige tijd.

Ingewikkeld, lastig in de privéomstandigheden, maar we kunnen er bijna allemaal over meepraten wat dat met je doet. En laten we samen jullie tot steun zijn.

Dames en heren, wij hebben ook een niet meer hier aanwezige, die om een andere reden niet meer onze vergaderingen zal bijwonen. Dat is onze gedeputeerde Hanke Bruins Slot. Onze voormalig gedeputeerde Hanke Bruins Slot. U heeft dat natuurlijk allemaal

meegekregen vanuit de publiciteit en vanuit de twee brieven die Hanke aan u heeft geschreven. Zo gaat dat dan met zo'n eervolle en belangrijke benoeming, dat voor degenen die achterblijven in het college, in de organisatie en in uw Staten er weinig gelegenheid is om stil te staan bij zo'n afscheid. Zij is hard aan het werk. Wist nog wel vanochtend ons even succes te wensen met dit debat. Dus dat geef ik u ook graag door. Maar wordt nu volledig beziggehouden door andere belangrijke zaken. Het is denk ik ontzettend eervol en we zijn er ook trots op dat Hanke die belangrijke taak gaat vervullen. Wellicht komt er nog een gelegenheid ook voor uw Staten om nog op een andere wijze afscheid te nemen van Hanke. Maar weet dat zij in de buurt blijft, zowel in het openbaar bestuur, maar zeker ook als inwoner van onze stad Utrecht. Ik wens haar, ook mede namens u, heel veel succes bij haar belangrijke werk. Wij hebben ook namens u haar vanzelfsprekend en Mireille, haar vrouw, een mooi boeket bloemen laten toekomen. Dus weet dat er in ieder geval aandacht aan besteed is.

Dat zijn de berichten allemaal aan het begin van deze vergadering. De griffier, Ruud Poort, heeft aangegeven al van tevoren dat we ook door omstandigheden en wat quarantainebeperkingen met een beperkte ondersteuning vanuit de griffie in kwantiteit – niet in kwaliteit, want de mensen zijn natuurlijk helemaal supergoed – maar toch met een beperkte ondersteuning vanuit de griffie deze vergadering doen. Dat geldt ook voor onze ondersteuning vanuit de audiovisuele ondersteuning. Maar volgens mij werkt het allemaal. Dus complimenten aan ieder die dat voor elkaar gekregen heeft, dat wij toch een goede vergadering, die ook voor externen te volgen is, met elkaar kunnen hebben.

2.

Agenda 12 januari 2022

De **VOORZITTER**: Tot slot geef ik nog aan dat we twee vragen hebben, het schriftelijke vragenhalfuurtje. Die zal ik straks als eerste aan de orde stellen. Daarna hebben we het debat waar het vandaag om gaat over het Rekenkamerrapport over de VRT-lijn. Vanmorgen heb ik even overleg gehad met de fractievoorzitters en voorgesteld om te kijken of het lukt om voor de lunchpauze de inbreng in de eerste termijn vanuit uw Staten te hebben, zodat het college zich kan voorbereiden op de beantwoording na de lunchpauze. En dat we dan met elkaar toch het debat zouden kunnen afronden vóór 16.00 uur, zodat u daarna in de gelegenheid bent, als u dat wilt, om de nieuwjaarspeech te zien. Maar vanzelfsprekend ook in de gelegenheid bent om een plek op te zoeken waar u vanaf 16.30 uur de officieel aangekondigde Statenvergadering om te stemmen over eventueel ingediende moties tijdens het debat vandaag- Om die stemming te verrichten. Dus ik probeer daar op te koersen als uw voorzitter.

We hebben spreektijden die niet worden bijgehouden, maar toch ook wel weer een beetje wel. Dus de griffier en ik proberen dat te doen. We hebben met de fractievoorzitters, met elkaar, ook afgesproken om te proberen ook binnen dat tijdframe te blijven zonder daar enige beperking te leggen op wat er gezegd moet worden. Dat moet ook daadwerkelijk gezegd kunnen worden.

Akkoord.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, dan ga ik over naar het volgende agendapunt.

3.
Vragenhalfuur

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: We leven in een land intussen dat al een tijdje gebukt gaat onder de Rutte-doctrine. We schrijven niks op en wat we opschrijven, lakken we weg als de volksvertegenwoordiging daarom vraagt. En we hebben intussen ook een kabinet dat aanwijzingen geeft zonder wettelijke basis. Het kabinet heeft gemeend een aanwijzing te geven om asielzoekers te huisvesten. En uit de beantwoording op de vragen van het lid Omtzigt blijkt dat er geen enkele wettelijke grondslag is voor deze aanwijzing. En de maatregel kan dan ook geen publiekrechtelijk gevolg hebben. Het kabinet kan derhalve helemaal gemeenten niet onder druk zetten, dan wel intimideren met quasi-juridische terminologie zonder wettelijke basis. Wat is er eigenlijk aan de hand met dit land? En er is, schrijft het kabinet nu, geen aanwijzing als vorm van interbestuurlijk toezicht. De belangrijkste vraag is natuurlijk: wat doet dat met de interbestuurlijke verhoudingen tussen ook de provincie, als actief toezichthouder op dit dossier, en het kabinet en de gemeenten. Weten de gemeenten intussen dat ze onder druk zijn gezet zonder dat daar een wettelijke basis is? En dat klemt temeer, omdat het nieuwe kabinet de immigratie alleen maar gaat aanwakkeren, waardoor dit dossier alleen nog maar vaker op gaat spelen. Hoe zit de provincie erin?

De **VOORZITTER**: Namens het college zal de heer Van Muilekom uw vraag beantwoorden.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Dank u wel, meneer Dercksen, voor de vragen. Inmiddels heeft ook voormalig staatssecretaris Broekers-Knol natuurlijk ook de valreep 10 januari een bericht naar de Tweede Kamer gestuurd waar ze heeft toegegeven dat een aanwijzing geven en het dwingen van gemeenten tot noodopvang niet kan. Er is geen juridische basis voor, geen grondslag in onze Nederlandse wet- en regelgeving. De landelijke media en ook zeker regionale media hebben hier ook al uitgebreid aandacht aan gegeven. Het betrof natuurlijk in de aanwijzing vanuit het kabinet, het vorige kabinet, de opvang van asielzoekers. Het COA en de gemeenten zijn hiervoor verantwoordelijk. De provincie heeft hierin geen rol, geen directe rol. Wel neemt de provincie Utrecht natuurlijk deel aan de Provinciale Regietafel. Daar wordt gesproken over opvang asielzoekers en huisvesting statushouders. Dus daar ontmoeten we ook met enige regelmaat alle gemeenten. Maar de aanwijzing is rechtstreeks van het rijk naar die bewuste vijf gemeenten gegaan. Niet via de provincie, niet via het PRT. Geen rol. En er zijn ook geen Utrechtse gemeenten benaderd in deze. Dus in die zin denken we dat de informatievoorziening op dit moment helder en klip en klaar is geweest in ieder geval vanuit het kabinet. En gaan wij ook als provincie hier verder geen actieve rol innemen, meer dan wat we nu doen op de Provinciale Regietafel.

De **VOORZITTER**: Ik kijk heel even, meneer Dercksen, het is een vragenhalfuurtje, of u nog een nadere vraag heeft? En dan zie ik mevrouw Hoek nog even en dan wou ik het daar wel bij houden met het oog op de voortgang van de vergadering. Meneer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Ja, het nieuws is groter geworden dan het moment dat ik de vragen indiende. Dat moet ik de gedeputeerde nageven. Dus ik denk dat de gemeenten dat wel doorhebben intussen. Maar als de provincie – want daar spreek je de provincie op aan

– toezicht houdt op het beleid van het verdelen ook van asielzoekers, moet het zich realiseren dat je te maken hebt met een kabinet dat klaarblijkelijk de wet niet zo nauw neemt. Mijn vraag is: is dat intussen helder; en zult u het rijk, het kabinet, daar ook op toetsen in het vervolg?

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ja, het is in die zin- Wij hebben geen directe rol. Als het rijk iets doet en iets niet goed doet, dan worden ze daarop aangesproken. En wat heel goed is, vind ik zelf, dat naast de roering die bij die vijf gemeenten is ontstaan, dat ook een kamerlid, Omtzigt, heeft daar echt gewoon vragen over gesteld. Dus ik vind dat dat echt de goede weg is, dat de vragen gesteld worden op de plek waar ze thuishoren. En wat wel belangrijk is: we hebben al langere tijd- De commissaris zit daar als rijksheer, wij mogen als provincie en ik namens GS daar ook aan deelnemen, in de PRT. Bespreken we gewoon de problematiek over opvang asielzoekers én de huisvesting statushouders. Dus dat is wel een plek waar we echt de informatie delen met elkaar. Maar ik vind dat het op een goede manier nu is gebeurd: kamerlid Omtzigt heeft het kabinet aangesproken.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Hoek, alleen als het heel direct verband houdt met de vraag van de heer Dercksen, want ik sta geen uitweidingen toe.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Ik wil toch even een vraag stellen naar aanleiding van de beantwoording van gedeputeerde. In 2016 is er een statenbrief uitgegaan over-

De **VOORZITTER**: Mevrouw Hoek, dat heeft u vanmorgen in het fractievoorzittersoverleg-

Mevrouw **HOEK**: Nou-

De **VOORZITTER**: Dat is nu onder de griffie, gaat u daarop antwoorden. We hebben afgesproken dat u op een later moment daarop terug kunt komen. Maar ik ga daar nu niet de gelegenheid voor bieden.

Mevrouw **HOEK**: Ik heb het antwoord gekregen. En mijn vraag is-

De **VOORZITTER**: Nee.

Mevrouw **HOEK**: Hoe is- Want er staat als antwoord dat er een actieplan is vanuit de provincie, Flexwonen. En hoe staat dat dan in verhouding-

De **VOORZITTER**: Mevrouw Hoek, ik breek u af, want dit weidt uit. U heeft volop de gelegenheid om een van de instrumenten uit het Reglement van orde te pakken om daar nog een nadere vraag over te stellen of in de eerstvolgende commissie de gedeputeerde daarop te bevragen. Het voert nu te ver ook, omdat we andere belangrijke onderwerpen vandaag hebben. Dank u wel.

Dan kom ik toe aan het tweede onderwerp voor het vragenhalfuurtje. Dat is namens de ChristenUnie, mevrouw Rikkoert.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: De corona-epidemie en de maatregelen raken ons allemaal. Een aantal groepen en sectoren worden bijzonder diep geraakt. En zo ook de ondernemers

van de midden- en kleinbedrijven in de niet-essentiële sector. Zij moesten heel abrupt hun deuren sluiten. Veel ondernemers in de dorpen en steden van onze provincie kunnen maar nauwelijks hun hoofd boven water houden. En daarnaast ook de starters moeten het opgeven, omdat die financiële steun onvoldoende is of komen daar niet voor in aanmerking. Tegelijkertijd zien zij in hun directe omgeving andere ondernemers die hun activiteiten wel kunnen en mogen blijven voortzetten. Al die ondernemers hebben op allerlei manieren geprobeerd creatief te zijn en de moed erin te houden. Alleen nu nog langer die omzet missen, kan nu echt een faillissement betekenen. Dat is voor deze ondernemers een zakelijk en persoonlijk drama. De gevolgen daarvan zijn groot voor onze regionale economie en de vitaliteit van de dorpen. Als Provinciale Staten van Utrecht zien wij het als onze kerntaak om op te komen voor de regionale economie en ons in te zetten voor de vitale binnensteden. Daarom willen wij hiervoor aandacht vragen. Met een brandbrief doen we de oproep aan het rijk om voor de lange termijn een strategie te ontwikkelen en daarnaast vragen voor de korte termijn verlichting van de maatregelen. Deze brandbrief overhandig ik graag aan de voorzitter, die namens de Staten deze brief zal versturen naar het rijk.

En daarnaast hebben we nog twee vragen aan het college. Bent u bereid om januari met ondernemers en betrokken andere partijen – dus MKB Nederland, INretail en gemeenten – een rondetafelgesprek te houden om te bespreken wat gedaan kan worden om ondernemers te helpen? En tot slot het verzoek aan het college om in IPO-verband het noodsignaal wat wij hiermee af willen geven, door te geven aan de minister van Economische Zaken, van Financiën en Sociale Zaken.

De **VOORZITTER**: Laat ik beginnen met te zeggen dat ik het initiatief vanuit uw Staten zeer op prijs stel en ook van harte mijn handtekening onder uw oproep zal zetten. Dus dat zal ik graag doen. Dank u wel.

De heer Strijk beantwoordt de vragen.

Ja, u heeft een vraag, maar ik wilde eerst de heer Strijk de-

De heer **EGGERMONT**: Ja, wellicht is het een beetje onhandig als u voorziet en tegelijkertijd ook antwoord geeft, want het is een vraag aan u.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Eggermont.

De heer **EGGERMONT**: Mevrouw Rikkoert heeft het over dé Staten van Utrecht. Hoe kunt u de handtekening eronder zetten als het niet de hele Staten zijn?

De **VOORZITTER**: Dat heb ik vanmorgen aan de fractievoorzitters gevraagd om dat te mogen doen en daar hebben alle fractievoorzitters mee ingestemd.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Wie de afgelopen dagen de media volgt, die hoort dat tal van organisaties op dit moment hun grote zorgen uitspreken over de effecten die we zien, ook bij ondernemers. U ziet ze natuurlijk veel breder in de samenleving, van de huidige lockdownmaatregelen. Ik vind het een mooi signaal dat ook uw Staten de zorgen daarover uitspreekt en dit direct bij het kabinet kenbaar maakt. Dat is een signaal naar de ondernemers in Utrecht en ook een signaal naar het kabinet, waar ze in een ingewikkelde afweging dan kennis van mogen nemen.

De vragen die u aan mij stelt, wil ik ook goed het oor te luisteren leggen bij ondernemend Utrecht: dat zeg ik u toe. Dat zullen we doen door goed in contact te treden en blijven treden met onze gemeenten. Ik heb INretail volgende week al aan tafel. En zal

met MKB Nederland, de regio Utrecht, in gesprek blijven over wat kunnen wij nog doen als provincie gegeven de vragen die er nu op dit moment spelen. En hoewel ik morgen zelf niet bij de BAC Regionale Economie kan zijn – ik heb een aantal dingen waar te nemen voor mijn voormalig collega mevrouw Bruins Slot morgen – zal ik wel de voorzitter van het IPO bellen, van de BAC Economie zoals dat dan heet, om dit punt neer te leggen en of we ook namens het IPO dit signaal kunnen afgeven bij het rijk, de zorgen die er spelen. En ik denk dat we allemaal, misschien in de persoonlijke sfeer of anders via de media, hebben gehoord hoe schrijnend soms nu de situaties zijn voor ondernemers. Dus dank voor uw initiatief. Ik zeg u toe dat ik op deze twee punten zal gaan acteren. En daar kom ik op terug bij u om te melden wat ik uit die overleggen heb meegenomen.

De **VOORZITTER**: Ik denk voldoende. De heer Weyers nog?

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Weyers.

De heer **WEYERS**: Ja, een korte vraag. Dank, voorzitter. Ik weet niet wie hem gaat beantwoorden. Deze brief heb ik ook even voorgelegd bij ons in de achterban. Er zitten veel ondernemers in onze achterban. Wat hen altijd erg grieft, is – ik snap wel dat dat ergens administratief noodzakelijk is – het onderscheid maken tussen kennelijk essentiële en niet-essentiële bedrijven. Ik snap, dat is taal die gebruikt wordt. Ik heb gisteren de suggestie gedaan om dat op een andere manier te omschrijven. Ieder bedrijf is in wezen essentieel. Het is niet zo dat het ene bedrijf essentiëler voor de samenleving is dan voor de ander. Tenminste, die mening zou ik nooit in kringen van ondernemers laten vallen. Ik vroeg me af of in de eindversie van de brief die aangeboden wordt – dus nogmaals, wie de schoen past, die dat kan beantwoorden, die trekke hem aan – of daar nog iets over is aangepast of dat het is genuanceerd, of daar iets over gezegd is.

En de tweede opmerking die onze achterban daar altijd- Althans, de ondernemers daarover hebben, is dat echt het water aan de lippen en een beetje daarboven staat. Snelheid is het allerbelangrijkste. Ik meen dat dat er ook wel in stond overigens. Maar zo niet, dan met een heel groot dik potlood eronder: snelheid; snelheid, het allerbelangrijkste voor dit soort maatregelen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ja, ik aarzel even, omdat de brief een initiatief is van mevrouw Rikkoert en even overleggen met u allen. Dus ik kan me ook voorstellen dat ze het alsnog even buiten de vergadering met u deelt. Ik wacht met belangstelling de brief af die mevrouw Rikkoert mij aanreikt ter ondertekening. Zullen we het zo afspreken? Anders gaan we daar een heel debat over de brief, die niet op de agenda staat, voeren. Oké, prima.

Dames en heren, dan-

De heer **EGGERMONT**: Voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ja, meneer Eggermont.

De heer **EGGERMONT**: Ik heb aan de gedeputeerde ook een vraag. Als SP-fractie snappen wij heel goed de zorgen die daar in de brief naar voren worden gebracht. En tegelijkertijd hebben wij wel de vraag aan de gedeputeerde, aangezien wij in november de volledige gelden van het Coronafonds naar de algemene middelen hebben verplaatst, en tegelijkertijd wij als Provinciale Staten nog nooit van zins zijn geweest om de onvolledige tegemoetkoming voor een functie waarvoor wijzelf verantwoordelijk zijn op ons te nemen, hoe dat daarin gezien kan worden. En of dat wellicht niet als hypocriet gezien kan worden, aangezien wij niet zelf ook onze verantwoordelijkheid nemen voor deze essentiële

beroepen die overeind moesten blijven, waarvoor we twee jaar geleden met zijn allen hebben geklapt, maar waar nu ook wel de klappen vallen.

De **VOORZITTER**: Tot slot op dit punt, de heer Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik pak hem hier vooral vanuit de ondernemers. Dus we hebben geklapt voor zover ik weet vooral voor andere sectoren. Als het gaat over ondernemers denk ik niet dat dit- We hebben zelf steeds de lijn gepakt: wij sluiten aan op landelijk beleid. Dus er zijn allerlei maatregelen die vanuit het rijk zijn genomen om ondernemers te compenseren. Ik pak het signaal wat u ook afgeeft als Staten – of in ieder geval een groot deel van de Staten – op dat wij ons zorgen maken over of die maatregelen op dit moment voldoende zijn. En ook of het mogelijk is om winkels op een bepaalde manier open te laten gaan waardoor er in ieder geval nog omzet gedraaid kan worden. We leggen in ieder geval dat klemmend beroep neer bij het rijk om het signaal door te geven.

Wat doen wij zelf? Het afgelopen jaar heeft u een subsidieregeling waarbij wij gemeenten ondersteunen om samen met hun ondernemers in de binnensteden, winkelkernen, dorpscentra, in gesprek te zijn over: wat betekent dit; wat moeten wij nu samen doen? De datum daarvan sloot eind vorig jaar. Ik weet dat 22 van de 26 gemeenten een beroep hebben gedaan op de regeling die wij hebben. Dus dat is blijkbaar een toegevoegde waarde. Ik pak zo'n verzoek van u om opnieuw in contact te treden met gemeenten onder andere, maar ook met MKB Nederland, ook met INretail en met ondernemers, op om te kijken: doen we daar nog voldoende op of kunnen wij als provincie nog extra maatregelen nemen? Ik zie daarna ook net: op het moment dat ik uit die gesprekken dingen oppak waarvan ik denk 'daar moeten we dan opnieuw naar kijken', dan kom ik ook weer bij u op terug. En het klopt dat wij de COVID-reserve hebben laten vrijvallen ten gunste van de algemene reserve, maar het is natuurlijk aan uw Staten elk moment vrij om, op het moment dat u dat vindt naar aanleiding van de opdracht die u me nu geeft, weer opnieuw te bekijken of u toch nog iets wil doen. Dus ik kom terug bij u op basis van de gesprekken die ik ga voeren, waartoe ik werd opgeroepen.

4.

SV Rapport Randstedelijke Rekenkamer “Vernieuwde Regionale Tramlijn” (PS2022PS01)

De **VOORZITTER**: Dan ga ik nu over tot agendapunt 4. Dat is het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer over de Vernieuwde Regionale Tramlijn. Daar gaan we de rest van de vergadering met elkaar over in gesprek. Ik geef u nog – ik denk ten overvloede, want dat stond ook al in het Statenjournaal – maar even aan dat u deels praat over stukken waar op onderdelen geheimhouding door uzelf is opgelegd. Ik vraag u met nadruk om die geheimhouding ook echt in acht te nemen. Dan gaat het vooral ook om het niet noemen van namen en functionarissen voor zover daar op die onderdelen geheimhouding is opgelegd. Het college legt hier verantwoording af vandaag. En richt u de vragen en opmerkingen dus ook aan de leden van het college. Dank u wel.

We hebben een klein changement, want naast de heer Strijk zal de heer Schaddelee ook achter de collegetafel plaatsnemen om uw vragen en opmerkingen te beantwoorden. Even wachten tot hij geïnstalleerd is en de koffie heeft ingeschonken. Dan begin ik graag met het geven van het woord aan de heer Oude Wesselink namens GroenLinks.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Oude Wesselink.

De heer **OUDE WESSELINK**: We behandelen vandaag het statenvoorstel waarbij wordt voorgesteld om in te stemmen met het ontwerpbesluit. Dit besluit houdt in dat we akkoord gaan met de aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer inzake de Vernieuwde Regionale Tramlijn, oftewel de VRT. We kunnen alvast verklappen: GroenLinks kan instemmen met deze aanbevelingen. Het is een grondig en zeer gedetailleerd onderzoek waar onzes inziens de provincie veel aan heeft. Toch willen we van de gelegenheid gebruikmaken om nog een aantal vragen hierover te stellen aan GS.

In de reactie van GS op het onderzoek van de Rekenkamer schrijft GS het volgende als algemene reactie: we zullen deze aanbevelingen waar mogelijk implementeren in de nog lopende delen van de VRT, in andere relevante projecten en in de brede organisatie. GroenLinks zou graag zien dat dit concreter wordt gemaakt. En is vooral benieuwd bij welke aanbevelingen GS meent dat aanbevelingen niet geïmplementeerd kunnen worden. Is dit mogelijk?

GS schrijft tevens 'Het opgavegericht werken is gewijzigd in het werken met één ambtelijke sturingslijn voor alle projecten en opgaves. Deze werkwijze is in de praktijk reeds doorgevoerd.' Toch is de conclusie van de Rekenkamer juist dat de informatievoorziening niet toereikend was, omdat er twee informatielijnen waren over het veiligheidsdossier en tussen deze twee is niet voldoende gecommuniceerd. Daarom is GroenLinks benieuwd: wanneer is het proces in deze wijziging doorgevoerd?

Ten aanzien van de werkcultuur en werkstructuur. Beide verbetertrajecten van de bedrijfsvoeringsdienst bleken bepaalde trajecten nog niet gestart. Dat vonden wij zorgelijk, ook al betrof dit slechts een deel van de teams. Of en hoe dit aspect is ingevoerd in de inhoudelijke teams van het domein Mobiliteit is niet duidelijk. Het nieuwe Concernplan Organisatieontwikkeling maakt in ieder geval melding van veel werkcultuur en werkstructuur gerelateerde elementen, waaronder een duidelijke paragraaf over sturing, inclusief het gebruik van een escalatieroute. Dit ziet GroenLinks als een zeer goede ontwikkeling. Daarom zijn we benieuwd of de beschreven escalatieroute al aanwezig was. En zo ja, waarom deze niet is gebruikt.

En meer concreet naar aanleiding van de conclusies van het Rekenkamerrapport: waarom is er binnen de ambtelijke organisatie niet tijdig naar boven geëscaleerd; waarom was er zo'n slechte interne communicatie; is er de veiligheid om te escaleren; en is het proces nú goed ingericht om te escaleren?

Ten aanzien van aanbeveling b2 om bij projecten gebruik te maken van een stuur- en bestuurplanning geeft GS aan dat dit al gebeurt. Hoe komt het dat deze aanbeveling er is, terwijl deze blijkbaar al wel gehanteerd wordt? Wanneer in het proces is deze wijziging doorgevoerd? En is dit volgens GS een incorrecte weergave van de feiten door de Rekenkamer?

GS geeft aan dat zij deelconclusie 3 van het Rekenkameronderzoek te stellig vinden geformuleerd. In deze deelconclusie wordt echter duidelijk aangegeven dat er tekortkomingen waren en waarom deze ervoor konden zorgen dat de uitvoering van het project is misgelopen. Daarbij zijn er drie duidelijke constatering wat leidde tot deze deelconclusie. Waarom vindt GS dat er dan toch gesproken kan worden van – en ik quote – "er zijn zaken te verbeteren"? Dat klinkt alsof de punten ter verbetering slechts verbeterpuntjes zijn.

Helaas zijn we er nog niet. Deze zomer gaat de tram wederom langere tijd niet rijden wegens werkzaamheden in Nieuwegein. En er is nu al sprake van een aanzienlijke vertraging. In 2019 werd er nog gecommuniceerd dat er sprake was van één maand geen trams. Nu is dat al drie keer zo lang geworden en gaat de tram naar Nieuwegein drie maanden lang niet rijden. GS heeft aangegeven dat niet alle aanbevelingen konden worden opgevolgd, omdat de VRT een project was wat al liep sinds 2016. Kan de gedeputeerde beloven dat deze aanbevelingen wel zijn of worden opgevolgd bij de gedeeltelijke buitendienststelling later dit jaar?

GroenLinks hoopt op een heel concreet overzicht waarbij per aanbeveling wordt aangegeven of deze nu in orde is voor de uitvoering van de werkzaamheden dit jaar. Dan heb ik het dus over de spooromlegging van Nieuwegein City en de vervoerkundige koppeling. Daarmee hoopt GroenLinks dat er niet opnieuw zoveel en zo lang hinder ontstaat voor de reizigers. We moeten niet vergeten dat we het daar allemaal om doen. Dank u wel.

De heer **DERCKSEN**: Een hele rij vragen van de GroenLinks-fractie. Maar heeft u ook een oordeel over het simpele gegeven dat een heleboel dingen zijn misgegaan, die ook in het Uithoflijndossier zijn misgegaan – om maar eens een zijstraat te noemen. Heeft u daar een oordeel over? Of ziet u dat als een soort natuurverschijnsel?

Het oordeel van GroenLinks is dat ik eigenlijk die mening niet deel dat er opnieuw dezelfde zaken zijn misgegaan. Bij de Uithoflijn zijn zaken misgegaan en hier zijn zaken misgegaan, maar die zijn van een andere orde zoals duidelijk benoemd staat in de conclusies van de Rekenkamer.

De heer **DERCKSEN**: Ja, ik denk dat wij een ander rapport hebben gekregen dan. Misschien moeten we daar achter de schermen eens over spreken dan, want ik heb een rapport gezien waarin de Rekenkamer zegt dat er een heleboel dingen niet zijn geïmplementeerd en uitgevoerd, verbetermaatregelen. En dat dat een van de redenen, de belangrijkste reden misschien wel, is dat het nu ook bij de VRT mis is gegaan.

Ik denk dat we dan toch wel hetzelfde rapport hebben gelezen. De Rekenkamer heeft inderdaad geconcludeerd dat niet alle aanbevelingen zijn opgevolgd. En die heeft geconcludeerd dat er zaken zijn misgegaan. Maar ze hebben ook duidelijk gezegd dat de meeste conclusies van de Rekenkamer over de kwaliteit en samenstelling van de projectorganisatie gaan en dat was niet het probleem bij de Uithoflijn.

De **VOORZITTER**: Voldoende voor nu. Kom ik bij de fractie van de VVD.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Brey.

De heer **DE BREY**: Ja, allereerst even twee complimenten. Eentje aan collega Dercksen. Die heeft een motie ingediend in september waardoor dit rapport er ligt. Een motie om onderzoek te laten doen door de Rekenkamer. En dan gaat mijn tweede compliment over: de Rekenkamer heeft weer tot het bot een tramdossier uitgezocht en daarin heel complexe materie heel leesbaar, een rapport opgeleverd wat heel tastbare conclusies en aanbevelingen oplevert. Dus dank daarvoor aan mevrouw Hoenderdos en haar team.

Voorzitter, een gewaarschuwd mens telt voor twee. Of een ezel in het algemeen, die stoot zich zelden aan dezelfde steen. Twee oudhollandse spreekwoorden die bij mij opkwamen bij het lezen van deze rapporten. De Rekenkamer constateert dat er weinig kennis van en ervaring is met veiligheidsbewijsvoering binnen de VRT-organisatie, de projectbeheersing ten aanzien van de bewijsvoering onvoldoende was, tekortkomingen in de aansturing door de provincie, ambtelijke informatie was niet toereikend. Conclusies van de Rekenkamer. En tot slot, beperkte opvolging gegeven van aanbevelingen en verbetermaatregelen uit eerder rekenkameronderzoek. Dat gaat natuurlijk over 'een gewaarschuwd mens telt voor twee'. De provincie heeft ten aanzien van het project VRT beperkt lerend vermogen getoond bij het opvolgen van deze aanbevelingen en verbetermaatregelen. Spreekwoorden, voorzitter, over een ezel en een gewaarschuwd mens, en daarlangs zal ik mijn inbreng even leiden.

Een gewaarschuwd mens telt voor twee. In dit spreekwoord zitten twee elementen: de waarschuwing en het voor twee tellen. Wij denken dat dit college, deze gedeputeerden, echt wel gewaarschuwd waren, zeker na de turbulente tijd rondom de Uithoflijn. Daarom

twee vragen aan de gedeputeerden. Een waarschuwing kan reactief, maar ook proactief zijn. Reactief: in het feitenrelaas is te lezen dat er pas laat vanuit de organisatie – in de zomervakantie – door het ambtelijk apparaat is geïnformeerd. Daaruit volgt een aanbeveling, aanbeveling c1, die zegt dat er nog een keertje aan de organisatiecultuur moet worden besteed. De heer Oude Wesselink vroeg daar net ook al naar. Waarom is er toch niet naar boven geëscaleerd door de organisatie? En voelden medewerkers zich wel voldoende veilig om te escaleren? Dat is de reactieve waarschuwing. Maar veel belangrijker – en die vraag is niet ter tafel gekomen op dit moment – het proactieve waarschuwen. Wat heeft de gedeputeerde gedaan, gelet op de historie en dat hij gewaarschuwd was, om te zorgen dat er een proactieve waarschuwingcultuur heerste? Heeft hij heisessies met het domein Mobiliteit georganiseerd om die lessen vanuit de Uithoflijn of andere rapporten te implementeren? Hoe heeft de gedeputeerde proactief gehandeld om ook dat stukje cultuuraspect neer te leggen? Dit vraag ik hem nadrukkelijk om het beeld te voorkomen dat hij het heeft laten lopen of bij een andere gedeputeerde neer heeft gelegd die bezig was met de bestuurlijke organisatie.

Ja, voorzitter, het tweede spreekwoord, dat gaat over die ezel. En dat was ik natuurlijk zelf, want ik was een van die statenleden die in 2018 de motie 'Nu leren' heeft gesteund. Ter herinnering een paar punten uit die motie. Daarin wilden we als Staten dat de effectiviteit voor burgers, bedrijven en organisaties en de geloofwaardigheid van de provincie gediend wordt met een werkorganisatie die in staat is vroegtijdig fouten te signaleren, te herstellen en te communiceren. Dit rapport laat zien dat dat niet gelukt is. De huidige leden van de Provinciale Staten – dat was ik dus in 2018 – willen dat de lessen die geleerd kunnen worden uit de Dolderseweg en de Uithoflijn goed worden overgedragen aan de nieuwe Staten. En daarin is de Rekenkamer klip en klaar in haar aanbeveling e1 over, ja, trek nou alle rekenkamerrapporten in de organisatie, in de bestuurlijke organisatie, want er vallen veel meer lessen te leren dan alleen de Dolderseweg voor de Dolderseweg of de Uithoflijn voor de Uithoflijn. Nou ja, die zijn ook van toepassing op de VRT. Dat is eigenlijk ook een beetje een vraag, een heel duidelijke vraag, aan de heer Strijk: kan hij deze aanbeveling van de Rekenkamer overnemen; en hoe ziet hij deze monitoring van de organisatieverbetering voor zich? Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dan kom ik nu bij de fractie van JA21, de heer Berlijn.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Berlijn.

De heer **BERLIJN**: Allereerst wil ik me aansluiten bij de complimenten die de heer De Brey gegeven heeft aan zowel collega Dercksen als de Randstedelijke Rekenkamer.

Ja, het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer over VRT laat aan duidelijkheid niets te wensen over. De conclusies zijn klip en klaar. Ik citeer. "De oorzaken voor de vertraging bij het verkrijgen van de indiensstellingsvergunning voor de vernieuwde SUNIJ-lijn zijn veelal eerder gekomen in het rekenkameronderzoek en het verbeterplan met betrekking tot het project Uithoflijn. Bij het project VRT is beperkt opvolging gegeven aan aanbevelingen en verbetermaatregelen uit het rekenkameronderzoek en het verbeterplan. De provincie heeft ten aanzien van het project VRT beperkt lerend vermogen getoond bij het opvolgen van deze aanbevelingen en verbetermaatregelen. Een gebrek aan kennis over veiligheidsbewijsvoering is ook op het project Uithoflijn aangemerkt als risico. En navenant zijn in 2018 verbetermaatregelen opgesteld. Het veiligheidsdossier had meer beheerst tot stand kunnen komen als in lijn was gewerkt met deze verbetermaatregelen." Einde citaat. Nu wil ik verder niet al te veel ingaan op alle details en oorzaken van de vertraging en hoe die voorkomen hadden kunnen worden. Nee, ik wil liever naar het grotere plaatje kijken, zoals we dat bij JA21 graag doen. De vraag is niet zozeer hoe het allemaal zover heeft kunnen komen. Naar ons idee moet de vraag zijn: kan deze gedeputeerde deze

portefeuille eigenlijk wel aan? We zijn bezig met een mobiliteitschaalsprong in de provincie, het wiel met spaken. Het lijkt onvermijdelijk dat we zelfs gedeeltelijk ondergronds gaan. Maar blijkbaar is onze organisatie er niet toe uitgerust om twee relatief eenvoudige tramlijnen aan te leggen, dan wel vlekkeloos aan te passen en op tijd te laten rijden. Hoe moet dat dan straks met deze schaalsprong? Dat project zal dan zeker veel te groot en te complex zijn voor de organisatie en opnieuw leiden tot vertraging, kostenoverschrijding en waarschijnlijk een nieuw onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer.

De heer **OUDE WESSELINK**: Ik heb een vraag aan inderdaad de inbreng van JA21. Zij stellen de vraag of het dan nog wel mogelijk is om bezig te gaan met programma's zoals Groeisprong Openbaar Vervoer, waarbij we kijken naar bijvoorbeeld ondergrondse infrastructuur, als het in het verleden vooral bij de uitvoering is misgegaan. Daarbij zou ik hem de vraag willen stellen: zijn dat niet twee verschillende zaken? We hebben het er bijvoorbeeld bij de ondergrondse infrastructuur met name nu over om te kijken: wat is er nodig; wat zouden we kunnen gaan doen; wat zouden de plannen kunnen zijn? Terwijl we het hier bij het rekenkamerrapport met name hebben over een evaluatie van de uitvoering. We zijn nog lang niet in het stadium van überhaupt ernaar kijken van hoe gaan we de uitvoering doen. Is het dan nu niet wat te voorbarig om nu al te gaan beslissen, een mening te vormen, over of we dit soort projecten wel aankunnen, terwijl we nog de komende jaren, nog ontzettend lang, in de studiefase zitten?

Het lijkt me evident dat het geen twee verschillende zaken zijn als je bezig bent met bijvoorbeeld tramlijnen aan te leggen en dat gaat tot twee keer toe mis. Dan moet je je ernstig zorgen over de derde keer dat je eraan gaat beginnen. Dus nee, ik deel die mening niet. Ja. Dus ik zal verder gaan met mijn verhaal.

De **VOORZITTER**: Dat mag. Ja, hoor, gaat uw gang.

De heer **BERLIJN**: Ja, waar was ik gebleven? Oké. Die hele schaalsprong, dat baart ons grote zorgen. En vandaar de vraag: kan de gedeputeerde dit allemaal wel bolwerken?

Sinds mijn fractie hier in de Staten plaats heeft genomen, hoor ik van GS dat de provinciale organisatie een lerende organisatie is. Nu heb ik nog eens nageslagen wat de gangbare definitie van een lerende organisatie is. Het is namelijk niet zo dat een lerende organisatie een organisatie is met weinig kennis en waar nog veel geleerd moet worden. Nee, juist excellente organisaties zijn lerende organisaties. Het is meer een attitude die berust op een aantal pijlers. Ik zal ze niet allemaal langslopen, maar ik wil er toch eentje uitlichten die mij opviel.

Een van de pijlers van een lerende organisatie is namelijk het informatiesysteem. Stakeholders dienen te beschikken over alle relevante informatie. Openheid is cruciaal. Er zijn tevens mechanismen nodig om die informatie accuraat, up-to-date, compleet en betrouwbaar te houden. We kunnen nu al stellen dat deze pijler ontbrak binnen de organisatie. Niet iedereen beschikt over alle relevante informatie en er waren geen mechanismen die de informatie accuraat, up-to-date en betrouwbaar hielden. Mijn fractie heeft als voorbereiding op dit debat gesproken met experts op het gebied van tramvervoer en organisatie. Die geven zonder uitzondering aan dat het zeer gebruikelijk is bij dit soort projecten om iemand aan te stellen die continu dwars door de organisatie loopt om alles te checken. Dit dient dan uiteraard iemand te zijn met een gedegen technische achtergrond en zonder belangen in dit project. Want we moeten ook eerlijk zijn: dit soort projecten vereisen nu eenmaal in hoge mate specifieke kennis die weinigen van ons bezitten. Dit is naar mening van deze experts een verwijtbaar gebrek in de inrichting van de organisatie. Ook het onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer brengt aan het daglicht dat die

kwaliteitsmanager, als dat een dergelijk persoon met relevante technische kennis is, lange tijd en in een cruciale fase ontbrak.

Opmerkelijk zijn dan ook de uitspraken van de gedeputeerde als statenlid in het debat rondom de Uithoflijn in 2018 – ik citeer. "Het is heel gek dat in 2015 allerlei aanbevelingen zijn gedaan waar de provincie niets mee heeft gedaan." En, "als we nu eens beginnen met het trekken van lessen". Einde citaat. Blijkbaar wist de gedeputeerde toen wel dat er lessen te leren waren. En het is dan ook jammer om te moeten concluderen dat de gedeputeerde deze waarschuwing niet zelf ter harte heeft genomen in zijn functie als gedeputeerde met de portefeuille Mobiliteit. Vandaar de vraag: is de gedeputeerde dan wel de juiste man op de juiste plek?

Wat me verder opviel, is dat als antwoord op technische vragen het college het volgende stelt – ik citeer. "De kern van het probleem is dat een interpretatie van de Wet lokaal spoor is gemaakt van wat er voor de indienststellingsvergunning noodzakelijk was. Deze interpretatie bleek pas in een laat stadium niet correct. We kunnen achteraf dus niet anders dan constateren dat deze kennis en ervaring met de opbouw van de veiligheidsbewijsvoering ontbrak en onvoldoende was. Het is ons niet helder of met het inhuren van extra mensen – zoals bijvoorbeeld een kwaliteitsmanager – de interpretatie van de Wet lokaal spoor anders was geweest." Einde citaat. Dat is dus juist niet de kern van het probleem. De kern van het probleem is dat er onvoldoende kennis in huis is en dat er een gebruikelijke manier van werken niet is toegepast. Er had advies ingewonnen kunnen worden bij het RET of GVB. En dat is trouwens weer een ander aspect van een lerende organisatie: joint ventures zijn cruciaal om de organisatie te laten leren.

In het ontwerpbesluit worden alle aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer simpelweg overgenomen. Hier zien we geen enkele reflectie of visie van het college in terug. GS stelt PS slechts voor te besluiten de aanbevelingen over te nemen. De lessen die we van de Uithoflijn hadden kunnen leren, hebben we niet geleerd. Dat is nu juist de conclusie van het onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer. Welke garantie is er dan nu dat dit in de toekomst wel gaat gebeuren? Welke stappen worden ondernomen om daadwerkelijk die lerende organisatie te zijn die we zo graag willen zijn? Graag hoor ik van de gedeputeerde hoe hij hierover denkt.

Ook uit het Rekenkamerrapport – ik citeer. "De geplande exploitatiedatum, die werd gecommuniceerd naar GS, PS en publiek volgde daarnaast uit de integrale planning die geen buffers bevatte. De haalbaarheid van die eindmijlpaal uit een planning waarin geen buffers zijn opgenomen, is doorgaans laag."

Mevrouw **D'HONDT**: U complimenteerde in het begin van uw betoog de Randstedelijke Rekenkamer met haar rapport en de aanbevelingen. Het college neemt al die aanbevelingen over. En vervolgens verwijt u het college dat ze al die aanbevelingen overnemen. Dus ik vroeg mij af: wat had u dan zelf graag gezien aan wijzigingen van die aanbevelingen of hoe het dus beter had gekund?

Dat heb ik al in mijn betoog genoemd, dat ik er geen enkele reflectie en visie op zie. En daarbij zie ik ook geen enkele uitwerking van de aanbevelingen. Het is simpelweg de aanbevelingen overnemen. Ja, dat vind ik te makkelijk in deze fase. Maar ik kom daar zo dadelijk ook nog wel even op terug.

"De rekenkamer" – ik was nog in het citaat bezig – "constateert dat de interpretatie van de eigen taken en verantwoordelijkheden bij verschillende betrokkenen te smal is geweest, waardoor het overstijgende provinciale belang van het gehele project VRT te weinig gediend werd." Einde citaat. Ook dit rijmt niet met hoe een lerende organisatie functioneert. Daar dienen taken en verantwoordelijkheden juist relatief los geformuleerd te worden, zodat flexibele matrixstructuren ontstaan. Ook hier laat de organisatie weer zien geen lerende organisatie te zijn. Met alle ambities die Utrecht heeft op het gebied van mobiliteit is de huidige organisatie ontoereikend en hoogstwaarschijnlijk niet in staat om de

gewenste schaa sprong tot stand te brengen. Rotterdam heeft het RET, Amsterdam het GVB. Utrecht heeft ook een dergelijk deskundig vervoersbedrijf nodig, zeker met de gewenste schaa sprong die we voor ogen hebben. Waarom zien we een dergelijke aanbeveling of in opzet een onderzoek niet terug in het ontwerpbesluit? Graag een rectie van de gedeputeerde hierop.

Of de gedeputeerde de juiste man op de juiste plek is? Wij nodigen hem graag uit om ons daarvan in dit debat te overtuigen. Maar gezien de conclusies van het onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer kunnen wij niet anders dan de motie van afkeuring over het gevoerde beleid indienen. Dat gaan we dan ook doen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Uw motie zal in het stateninformatiesysteem worden opgenomen en onderdeel uitmaken van onze beraadslagingen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie van afkeuring (PS2022PS01MOTIE2) van het lid Berlijn (JA21).

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 12 januari 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Rapport Randstedelijke Rekenkamer "Vernieuwde Regionale Tramlijn" (PS2022PS01).

Overwegende dat:

- Dat de Randstedelijke Rekenkamer een rapport heeft uitgebracht waarin zij concludeert dat er tekortkomingen zijn in de aansturing door de provincie;
- Dat de ambtelijke informatievoorziening niet toereikend was;
- Dat de oorzaken van de vertraging bij het verkrijgen van de indien stellingenvergunning VRT veelal eerder naar voren zijn gekomen in het Rekenkameronderzoek en het verbeterplan met betrekking tot het project Uithoflijn;
- Dat bij het project VRT beperkt opvolging is gegeven aan aanbevelingen en verbetermaatregelen uit het Rekenkameronderzoek en het verbeterplan;
- Dat de provincie ten aanzien van het project VRT een beperkt lerend vermogen getoond heeft bij het opvolgen van deze aanbevelingen en verbetermaatregelen;

Spreekt haar afkeuring over het beleid van de gedeputeerde mobiliteit.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik zal proberen het kort te houden. We hebben niet zo heel veel tijd. En aangezien de klok niet registreert, moeten we het zelf in de gaten houden.

Ik wil naast de complimenten die al zijn gegeven aan de Rekenkamer, ook een compliment geven aan het college van GS, dat zij bereid is geweest om toch op die korte termijn en met alle feestdagen en andere zaken die ertussen kwamen, een reactie te geven. En ook dat zij in hun reactie hebben aangegeven de aanbevelingen van de Rekenkamer over te nemen, dus serieus te nemen. Dit is het vierde, volgens mij – misschien dat de heer Dercksen het beter weet – het vierde of het vijfde debat dat wij over een tramlijn voeren. De aanleiding is elke keer: zaken die niet goed gaan. Ik had liever gehad dat we een keer

debatteerden over veiligheidsvragen, gelet op de ongelukken die er gebeuren. Maar we moeten het elke keer hebben over de organisatie achter het trambedrijf. In de vorige rapporten – en uit mijn hoofd zeg ik: gaat het om Horvat, een EY-rapport en twee rekenkamerrapporten inmiddels – wordt elke keer gesproken over het probleem wat er is in de organisatie. Het gaat dan over cultuur en structuur. Ik wil graag weten van het college op welke wijze de rapporten, die de afgelopen jaren zijn geproduceerd en de zaken die wij hier in de Staten besproken hebben over de organisatieontwikkeling binnen dit hele huis – dus niet sec beperkt tot de financieel-administratieve organisatie, maar het hele huis – in hoeverre daar aandacht aan is besteed en hoever we zijn met die ontwikkeling van die organisatie.

Het tweede is – het is hier al eerder genoemd – elke keer in het debat is gevraagd om: wat doen we met de lessons learned; welke leercurve hebben we in deze organisatie? Ik hoor graag van het college op welke wijze dat daar nu inzicht in te krijgen is.

Wat mij, en dat is het laatste wat mij van het hart moet. Ik sluit me daar wel aan bij JA21. We zijn nu gestart – of we starten inmiddels weer – een discussie over de governance van de toekomstige openbaar vervoerscapaciteit, en wat mij betreft, hoe het genoemd mag worden. Als we dit lezen, dan bekruipt bij mij toch regelmatig de angst: zijn dit geen zaken die de capaciteits- Het vermogen van de provincie overstijgen? Het is al genoemd door de heer Berlijn. Moeten we het wel willen om het in de organisatie te houden? Moeten we in die discussie niet een stap verder maken en zeggen: kunnen we dit niet beter op een andere manier organiseren? Zoals bijvoorbeeld de RET dat doet voor het hele gebied rondom Rotterdam en Den Haag. Dat in achtneming van de lessen die ons voorgehouden worden door de Rekenkamer in dit rapport. Dank u wel.

De heer **DERCKSEN**: Voorzitter, mag ik een vraag stellen? Ja, ik weet niet hoeveel debatten we hebben gehad over de tram. En ik weet al helemaal niet hoeveel er nog komen. Maar u zegt dat u blij bent dat het college de aanbevelingen overneemt. Ja, daar kunnen we wel blij mee zijn, maar als dat beperkt met die opmerking dat we ze overnemen en niet uitvoeren en implementeren en mensen die ermee om moeten gaan, erop wijzen dat er aanbevelingen zijn, dan komen we niet zover, hè. Dat staat nou precies in dit, dat die leercurve, waar u naar vraagt, een heel beperkte is. Misschien kunt u daar nog wat over zeggen.

Ik zat te wachten inderdaad op de vraag die de heer Dercksen stelt. Nou ja, dat is mijn vraag ook aan het college: leg mij uit hoe die leercurve zich ontwikkelt in dit huis. En dat is niet anders dan wat de heer Dercksen- Wil je daar iets over- Ja, dat heb ik al gevraagd. Dus ik vraag nog nadrukkelijker: hoe ontwikkelt die leercurve zich in dit huis; en zien we dat niet alleen op het financieel-administratieve gebied – want daar zien we grote stappen in de ontwikkeling – maar kunnen we dat ook zien in de organisatie rondom het openbaar vervoer?

De **VOORZITTER**: Ja, nog even naar de heer Oude Wesselink. Ja, gaat u gang, meneer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Maar u heeft die conclusies toch wel gezien, wat de Rekenkamer vindt van dit leercurve? U kunt die vraag wel doorpassen naar de gedeputeerde, maar u heeft toch zelf ook gelezen dat die leercurve er niet of nauwelijks is? En dan kunt u dan toch zelf nu een oordeel over vellen? U kunt natuurlijk vragen: gaan we het nu wel doen? Maar u kunt toch met mij vaststellen dat die leercurve opvolgen aanbevelingen buitengewoon beperkt is?

De heer **WESTERLAKEN**: Ik ben blij dat de heer Dercksen dit vraagt. Laat ik voorop stellen- Maar we hebben het over een rapport over een voorval in 2020 en de stand

van zaken toen. We zijn inmiddels al anderhalf jaar verder. En vandaar dat mijn vraag is: wat heeft u ondertussen- Want ik sluit niet uit dat er al lessen geleerd zijn, ook op dat moment. Constateringen van hé, wat is er gebeurd? En ik wil dús van GS weten, we zijn anderhalf jaar verder: wat heeft u gedaan; de aanbevelingen worden overgenomen, is dat makkelijk over te nemen; hoe zit het met de leercurve? Dat is wat anders dan dat je in de hitte van de strijd staat, toen met de Uithoflijn. En toen speelden er een aantal andere zaken. Vandaar mijn vraag. Het is alweer anderhalf jaar geleden en ik wil weten hoe het er nu mee staat.

De heer **OUDE WESSELINK**: Ja, ik heb naar aanleiding van het betoog van de heer Westerlaken nog een vraag. Dat gaat over het feit, dat ook al de heer Berlijn heeft aangegeven, namelijk, de heer Westerlaken kwam met een voorstel om misschien een soort werkwijze te hanteren, zoals bijvoorbeeld RET of het GVB. Mijn vraag daarover is, nu in de praktijk zien we ook al dat veel specialistische kennis alsnog wordt ingehuurd. Dat zijn al vaak dezelfde mensen. Dat zie ik in de praktijk. Zoals u weet werk ik in Amsterdam. Daar zie ik soms dezelfde medewerkers rondlopen op het gebied van ov-projecten, als ook hier in Utrecht. Waarom denkt u dat het een oplossing is om eventueel een eigen dedicated organisatie te hebben, terwijl we ook prima gewoon het vliegend personeel, wat we eigenlijk in Nederland hebben, door middel van inhuur goed, kwalitatief werk hier te laten verrichten?

Ja, voorzitter, ik denk dat, of ik ben verkeerd begrepen of de heer Oude Wesselink durft niet buiten de doos te denken. Waar het mij om gaat, is dat ik zeg: laten we ook alsjeblieft eens een keer helemaal buiten die bekende paden treden en nadenken over hoe 'kunnen we het openbaar vervoer in de provincie Utrecht optimaal organiseren'. Moeten we dat doen binnen het huis van de provincie? En dus allerlei mensen inhuren, omdat we die kennis niet hebben. Of zeggen wij, we maken er een publieke N.V. van, waar aan verschillende mede-eigenaren de aandelen uitgegeven kunnen worden. Om vervolgens de zaak vanuit de provincie samen met de andere aandeelhouders goed te organiseren. Dat doen we hetzelfde met water. Wij zijn aandeelhouder, maar we pompen het niet op. En ik zit inmiddels vanwege ook de enorme kapitaalsintensiviteit die dit bedrijf gaat worden, daaraan te denken.

De **VOORZITTER**: Goed, ja, meneer Oude Wesselink? Voldoende voor dit moment? Dank u wel.

Dan kom ik bij de fractie van D66, bij de heer Overkleeft.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Overkleeft.

De heer **OVERKLEEFT**: Voorzitter, we hebben met veel interesse kennisgenomen van het rapport over de opgelopen vertraging bij de indienststellingsvergunning van de VRT. We danken de Randstedelijke Rekenkamer voor het goede werk.

Voorzitter, ten grondslag aan de vertraging ligt volgens ons de onderschatting van de complexiteit van het veiligheidsdossier. Die onderschatting was er vanaf het prille begin in 2016 toen opdracht werd gegeven tot het project. Die onderschatting bleef tot augustus 2020 toen het inzicht ontstond dat dat veiligheidsdossier zo eenvoudig nog niet was. Die onderschatting werkte ver door in meerdere opzichten.

Voorzitter, de aanvankelijke onderschatting kwam voort uit ervaringen met eerdere renovaties van de SUNIJ-lijn. Daarbij was steeds slechts een test- en proefbedrijf van enkele dagen nodig. Dit valt te lezen in de statenbrief die PS kreeg op 29 september 2020. In dezelfde brief valt ook te lezen dat de nieuwe werkzaamheden aan de VRT als aanmerkelijke wijziging werden beoordeeld, met alle gevolgen van dien voor de complexiteit

van het veiligheidsdossier, de eisen die eraan werden gesteld en de doorlooptijd ervan. Ik zou hier een eerste vraag willen stellen aan het college, voorzitter. Was de kwalificatie van aanmerkelijke wijziging in al die jaren na 2016 niet bekend in de provinciale organisatie? Kwam dit feit pas in 2020 bovendien inderdaad? Of was het al eerder bekend, maar werd de impact ervan onvoldoende onderkend? En wat ligt hieraan volgens het college ten grondslag?

Hoe het ook zij, er was voor geen van de betrokkenen genoeg reden om aan te nemen dat een vertraging boven de markt hing. Ook niet toen de onafhankelijke veiligheidsadviseur in 2019 een letter of concern schreef. Een vraag over deze brief, voorzitter: was dat de eerste keer dat de ISA de noodklok luidde over het veiligheidsdossier? Of was de problematiek al bij een eerdere audit van de ISA naar voren gekomen? En waarom is die brief door de provinciale organisatie niet meteen op waarde geschat?

Voorzitter, ik zei al dat de onderschatting van het veiligheidsdossier ver doorwerkte, ook in de informatievoorziening richting PS en GS. Het dossier werd lange tijd niet gezien als een potentieel struikelblok. De planning werd weliswaar spannend genoemd, maar men ging ervan uit dat er geen vertraging zou ontstaan. Omdat de complexiteit van het veiligheidsdossier lange tijd werd onderschat, is er ook niet over gerapporteerd en tastten GS en PS lange tijd in het duister. Klopt deze zienswijze, voorzitter? Of is de onvolledige informatievoorziening vooral terug te voeren op de inmiddels niet meer gehanteerde dubbele informatielijnen en de gebrekkige communicatie die daartussen bestond?

Voorzitter, tot slot de rol van GS zelf. Zijn er met de kennis van nu momenten aan te wijzen waarop het college scherp had kunnen zijn? Zijn de verbeteringen die inmiddels in de organisatie en het proces zijn aangebracht afdoende om dit soort situaties in de toekomst te voorkomen? En wat neemt het college mee als voornaamste les uit dit project en het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer?

Voorzitter, iedereen in dit provinciehuis zit hier met één doel: de belangen van onze inwoners zo goed mogelijk behartigen. Dat geldt voor de politiek, maar dat geldt ook voor de organisatie. Het is de grootste drijfveer voor ons allemaal. En dat commitment is voelbaar, ook vandaag weer. Wij zien de toekomst dan ook met vertrouwen tegemoet.

De heer **BERLIJN**: Ja, ik had een vraag aan de heer Overkleef. Hij ziet de toekomst met vertrouwen tegemoet. Beseft de heer Overkleef wel dat het college hier inmiddels bijna drie jaar zit en nog maar een jaartje te gaan heeft? Ja-

Kan de heer Berlijn die vraag iets toelichten? Ik snap niet helemaal wat het vertrouwen te maken heeft met de nog resterende looptijd van de huidige periode.

De heer **BERLIJN**: Ja, dat kan ik zeker. Als je drie jaar de tijd hebt om ergens aan te bouwen en te werken en het blijkt na drie jaar nog steeds niet goed te zitten, wat geeft dan het vertrouwen dat je het resterende jaar de zaakjes op orde hebt?

Voorzitter, in onze optiek zijn de problemen die in dit rapport zijn beschreven voornamelijk problemen die in het verleden zijn ontstaan, voordat de verbeteringen zijn ingezet. De verbeteringen zijn inmiddels door dit college inderdaad ingezet, maar het huidige, het destijds ingestelde project was nog onder een oud regime en kon niet ter plekke volledig worden rechtgetrokken.

De **VOORZITTER**: Ja, meneer Berlijn, ja-

De heer **BERLIJN**: Een laatste reactie.

De **VOORZITTER**: Een laatste reactie, gaat uw gang. En daarna de heer Westerlaken.

De heer **BERLIJN**: De heer Overkleeft stelt dat het college alles al in het werk gesteld heeft om te verbeteren, maar dan zou het hele ontwerpbesluit- Daar zouden we dan niet over hoeven te stemmen, want al die aanbevelingen, die zouden dan al overgenomen zijn. De conclusie is juist, de Rekenkamer concludeert dat dat dus niet is gebeurd.

De heer **OVERKLEEFT**: Nogmaals, voorzitter, dit is een project wat grotendeels in het verleden heeft gelopen, in de vorige coalitieperiode is gedraaid voor een belangrijk deel en we maken daar nu de conclusies uit op. Het is ook wel een situatie die bestond in 2020, toen de vertraging ontstond. Een groot deel van de verbeteringen zijn sindsdien door dit college ingezet, wat op dat moment nog maar één jaar liep. Je kunt niet verwachten denk ik dat in dit project alles goed verliep.

De **VOORZITTER**: De heer Westerlaken en daarna de heer Dercksen en daarna de heer Van den Dikkenberg. Meneer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik wil even reageren op de heer Berlijn die een vraag stelt over het tijdspad, de tijdlijn. Ik heb het net tegen de heer Dercksen ook al gezegd. We hebben het hier over een onderzoek naar gebeurtenissen tussen 2018 en augustus 2020. Ik kan het me misschien niet goed herinneren, maar volgens mij zit dit college er sinds juni- Of mei 2019. En daarom sluit ik aan bij wat de heer Overkleeft net zei: van dit college kun je niet verwachten dat je binnen één jaar, iets meer dan één jaar, alles wat nu is geconstateerd door de Rekenkamer dat tóen fout was, niet goed was gedaan, in een keer had kunnen oplossen. Vandaar mijn vraag aan het college: wat heeft u sinds het moment dat het geconstateerd is, hieraan veranderd? Dat is heel wat anders dan dat de Rekenkamercommissie nu, op dit moment, de stand van zaken vastlegt en concludeert. Dus ik denk dat we even af moeten wachten wat de antwoorden van het college zijn.

De **VOORZITTER**: Dus het is niet een echte vraag, maar u becommentarieert even op de-

De heer **WESTERLAKEN**: Nou, ik vroeg wel aan de heer Berlijn waar hij vandaan haalt dat dit over nu gaat.

De **VOORZITTER**: Ja, oké.

De heer **WESTERLAKEN**: Het gaat over het verleden.

De **VOORZITTER**: Dan heeft de heer Berlijn het recht om die vraag te beantwoorden, nu we hem toch te pakken hebben. De heer Berlijn.

De heer **BERLIJN**: Ja, je ziet het ontwerpbesluit waar het college alle aanbevelingen wil overnemen. Waarom zouden ze die overnemen als het al ingevoerd is? Dus als het ingevoerd zou zijn, ja, dan hoef je de aanbevelingen niet over te nemen. Maar als ze de aanbevelingen moeten overnemen, is het dus blijkbaar nog niet op orde. En dan praten we dus niet over het verleden, maar dan praten we over het nu.

De **VOORZITTER**: Ik denk, helder: het punt waar u van mening over verschilt. De heer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Ja, even naar de heer Overkleeft. Hij zegt net: we hadden eigenlijk niet kunnen verwachten dat het goed zou zijn gegaan. Er is een verkeerde vergunning aangevraagd. Hadden wij niet mogen verwachten dat de goede vergunning zou worden aangevraagd, is mijn vraag.

De heer **OVERKLEEFT**: U bedoelt teruggaand op de start van het project in 2016?

De heer **DERCKSEN**: Ik bedoel wat ik bedoel. Ik vraag u: hadden we niet mogen verwachten dat de juiste vergunning is aangevraagd. Dat was niet in 2016 overigens.

Nee, ik bedoelde te zeggen dat we niet kunnen verwachten dat de conclusies die in dit rapport worden getrokken en de aanbevelingen die worden gedaan met terugwerkende kracht zouden kunnen zijn geïmplementeerd op wat voor manier dan ook in het project zoals het is gedraaid.

De heer **DERCKSEN**: Waarom niet? Want de meest aanbevelingen stonden al in het rapport van de Uithoflijn.

Maar dit project en het aanvragen van de vergunning gaat verder terug dan het rapport van de Uithoflijn.

De **VOORZITTER**: De heer Van den Dikkenberg, tot slot denk ik. En dan ga ik over naar de volgende spreker. De heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: De heer Overkleeft verwijst heel erg naar de historie, dat het zover teruggaat. Nou, dat ben ik ook eens nagegaan. En Horvat waarschuwt in 2016 al in zijn auditrapport dat ILT nooit gaat accepteren dat kafframs over de SUNIJ-lijn gaan rijden. Dat is dus het risico wat opgetreden is op het moment dat je de complete safety case moet maken. Want daar gaat het eigenlijk over, over het totale systeem. Dus dat was in 2016 al een gekwalificeerd risico binnen de organisatie. Nou, daar gaan een aantal jaren overheen, een aantal rekenkameronderzoeken. Dat risico is telkens onder tafel gebleven. En op 16 maart ligt op de tafel van de gedeputeerde een memo – op 16 maart al, dus niet augustus 2020, maar 16 maart 2020 – waarin staat dat het niet reëel is dat de tramlijn aan de Wet lokaal spoor gaat voldoen. Dat staat letterlijk in de stukken. Is dat dan een risico uit het verleden? Of hoe kwalificeert u dan het bestuurlijk handelen vanaf 16 maart waarop bekend is dat de tramlijn niet aan de Wet lokaal spoor gaat voldoen ten opzichte van het verleden wat u steeds schetst? Maar dat is toch echt een actuele gebeurtenis waarin het gebeurt.

De heer **OVERKLEEFT**: Ja, voorzitter, dat klopt. En ik refereer er ook aan in mijn spreektekst. Ik ben ook benieuwd hoe dat nou precies is gegaan: wanneer wat bekend werd; en hoe dat in de organisatie is gecommuniceerd, aan wie en op welk moment. Zoals het er nu op lijkt, weet de gedeputeerde pas sinds 2020 dat dit in de lucht hing. Niet eerder dan dat. Dat is nou juist een belangrijke vraag om erachter te komen hoe dat komt.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ja, voorzitter, er ligt een heel dik rapport waarin staat hoe dat gekomen is. Maar wat mij opvalt: in de beantwoording van vragen na dat rapport wordt telkens verwezen dat dat pas in augustus 2020 bekend zou zijn. Toen is er ook een taskforce ingesteld. Alleen wij wisten in maart, wist de gedeputeerde al, wist het portefeuillehoudersoverleg, dat het niet reëel was dat de tramlijn aan de

Wet lokaal spoor ging voldoen. Hoe waardeert u dan de reactie die daarop gekomen is?

U bedoelt dat het vervolgens tot augustus 2020 duurde voordat dit op tafel kwam bij Provinciale Staten? U vraag zich dus af waarom daar een aantal maanden overheen is gegaan?

De **VOORZITTER**: Ja, dat is weer opnieuw een vraag. Meneer Van den Dikkenberg, echt dan tot slot. En dan ga ik over naar de volgende spreker.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ja, voorzitter, want in de beantwoording lijkt het steeds alsof het toen pas bekend was, in augustus 2020, en dat er toen heel adequaat gereageerd is. Dat was alleen al in maart bekend. Toen is er eigenlijk niet gereageerd totdat er daadwerkelijk vertraging op ging lopen en we dus de deadlines nooit meer konden halen.

De heer **OVERKLEEF**: Ja, voorzitter, tot slot. Ik denk- Het is mij uit de stukken niet helemaal duidelijk geworden of de gedeputeerde het inderdaad daadwerkelijk wist in 2020. Daar zal hij zo meteen zelf ook op ingaan denk ik. Dus ik wil daar niet op speculeren.

De **VOORZITTER**: Ik stel voor dat we de beantwoording van de gedeputeerde op dit punt afwachten. Dan kunt u altijd in de tweede termijn daar nog over verder discussiëren met elkaar.

Kom ik bij de Partij van de Arbeid, mevrouw D'Hondt.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw D'Hondt.

Mevrouw **D'HONDT**: Dank voor het degelijke rapport van de Rekenkamer – we zijn niet anders van ze gewend – en voor de snelle informatie vanuit de organisatie die in allerijl in de vakantie ook nog eens naar ons toe is gekomen.

Dat er fouten zijn gemaakt, is duidelijk en is ook door het college onderkend. Het is heel teleurstellend om te lezen dat er onvoldoende van de fouten in het Uithoflijndossier is geleerd. En we sluiten ons dan ook aan bij de vragen van GroenLinks en D66 over hoe die aanbevelingen in komende projecten worden opgevolgd. We zien wel een opvallend verschil in de twee rekenkamerrapporten over de Uithoflijn en de VRT. Bij de Uithoflijn werden ook grote bestuurlijke fouten geconstateerd. Deze constatering blijft bij het VRT-H-rapport achterwege. GS is te laat geïnformeerd, waardoor zij PS ook niet meer op tijd konden informeren. Zelfs de immer scherpe collega's van de SP constateren in hun technische vragen dat er op de directe informatie van GS naar PS niets af te dingen valt. Dat was ten tijde van het Uithoflijndeacle wel anders. Wij moesten als een Pieter Omtzigt avant la lettre trekken en duwen om ieder snippertje informatie boven water te krijgen. En de meest sappige onthullingen lazen we vervolgens in de krant, niet in een brief van het college. Hoe kan het dan gebeuren, vragen wij ons af, dat de gedeputeerde pas zo laat werd geïnformeerd?

In het AD onlangs stond een in onze ogen zeer kwalijke insinuatie: dit zou opzet zijn geweest vanuit de ambtenaren uit rancune jegens de gedeputeerde vanwege zijn wat al te felle kwalificaties van de ambtelijke organisatie toen hij nog statenlid was. Als dit waar zou zijn, hebben we een groot probleem. Als er ambtenaren aan de stoelpoten van een bestuurder zitten te zagen, ontstaat er een onwerkbaar situatie. Daarom onze vraag aan de gedeputeerde: herkent u iets van een slechte relatie met uw ambtenaren; bent u bij uw aantreden het gesprek aangegaan met uw mensen en is de lucht geklaard; heeft u het idee dat ambtenaren zich veilig voelen en alles durven te zeggen en fouten toe durven te geven? Ik vraag dit zo expliciet, omdat ik me eigenlijk niet voor kan stellen dat de situatie zo zou zijn als het AD suggereert. Ik ken onze ambtenaren als integere en capabele mensen, die

het beste met hun bestuurders voor hebben en zich met hart en ziel inzetten voor onze provincie.

Feit is wel dat onder leiding van een neoliberal geïnspireerd bestuur, waarin een zo klein mogelijke overheid het hoogst haalbare was, er veel schade in deze organisatie is aangericht: reorganisaties zijn half afgemaakt; er is veel gesneden in managementlagen. Weg met de bureaucratie. Tegelijkertijd lees ik in het VRT-rapport dat er eigenlijk te weinig budget was om de benodigde expertise extern in te huren. Daarom nog een vraag aan het college: is er inmiddels wel voldoende ruimte voor dit soort externe inhuur waar slechts op projectbasis behoefte aan is?

Tot slot nog een opmerking over onszelf als statenleden. Mijn eigen waarneming is dat de afgelopen jaren de toon waarop het debat gevoerd is, is verhard – hoewel me dat vandaag tot nu toe gelukkig nog reuze meevalt. Het is namelijk goed dat dit debat wordt gevoerd, want er zijn ernstige dingen misgegaan. En we moeten als Staten het gevoel hebben dat we dit college vertrouwen om die fouten te herstellen. De transparantie die het college aan de dag heeft gelegd en de snelheid waarmee we zijn geïnformeerd, geven onze fractie het vertrouwen dat van het gebeurde voldoende is geleerd en dat herhaling zal worden voorkomen. Maar of dat ook voor andere fracties geldt, zal vandaag moeten blijken. Als wij elkaar echter in deze zaal of online voor rotte vis gaan lopen uitmaken, lijkt ons dat niet bevorderlijk voor een open houding van het ambtelijk apparaat, laat staan voor het vertrouwen van burgers in de overheid. Het college mag nog zo haar best doen om een professionele en transparante cultuur te bewerkstelligen, wij, als hoogste politieke orgaan, zijn net zo goed verantwoordelijk voor zo'n cultuur. Een beetje respect voor en vertrouwen in elkaar, we hebben dan wel geen nieuwjaarsreceptie, maar dat wens ik ons allen toch graag toe. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ik zie de heer Dercksen en de heer Van den Dikkenberg. De heer Dercksen als eerste. Gaat uw gang.

De heer **DERCKSEN**: Ja, even terug naar het begin van uw betoog. Dat is ook een beetje de verdedigingslijn die je leest in de antwoorden op vragen die de collega's gesteld hebben. Dat is: ja, de ambtenaren hebben het ons niet verteld. En dat zegt u nu eigenlijk ook. Het is goed van GS, want die hebben ons meteen geïnformeerd. Maar is het niet gewoon zo dat GS verantwoordelijk is voor de informatiestroom zelf? Dus als een ambtenaar GS niet informeert, de verantwoordelijkheid uiteindelijk gewoon bij de gedeputeerde ligt, bij het college ligt. Dus u wijst eigenlijk naar ambtenaren en zegt 'zij hebben het verkeerd gedaan', maar de verantwoordelijkheid blijft, hoe je het ook wendt of keert, bij de gedeputeerde liggen. Dus dat hij ons te laat informeerde – want hij was niet geïnformeerd – is zijn verantwoordelijkheid, zijn politieke verantwoordelijkheid. Bent u dat met mij eens?

Mevrouw **D'HONDT**: Dat ben ik zeker. Dat is een staatsrechtelijk college in de principes van bestuurlijke verantwoordelijkheid en die liggen ook zeker bij dit college. En ik ben de laatste die dat zal ontkennen. Maar er is wel een verschil volgens mij tussen of je bestuurlijke fouten maakt of dat er verantwoordelijkheid is bij het college. Het is aan ons als Staten om te zeggen: wij hebben genoeg vertrouwen dit college om ze door te laten gaan. Als het vertrouwen er niet is, ja, dan moeten we daar ook gevolg aan geven. Het zal aan de beantwoording van de gedeputeerde liggen of hij ons dat vertrouwen kan geven. Het gevoel van onze fractie is vooralsnog positief, laat ik het daar bij houden.

De heer **DERCKSEN**: Ja, de bestuurlijke fout is dat het dus zo is ingericht dat GS niet is geïnformeerd. En dat klemmt te meer daar we te maken hebben hier met een dossier dat begint bij de Uithoflijn en bij iemand die

als geen ander wist waar het misging, ook in de communicatie bij de Uithoflijn. Dus dat hij daar niks aan heeft gedaan, is een bestuurlijke blunder van jewelste. Bent u dat met mij eens?

Die blunder, daar had ik het in het laatste stukje van mijn betoog over. Ik hou niet van dat soort kwalificaties. Ik ben het helemaal met u eens dat die organisatie verkeerd was ingeregeld. Maar we hebben ook gezien in de tijdlijn van dit debat dat het niet onder de verantwoordelijkheid van deze bestuurder is gebeurd. Nu ben ik het met u eens dat het de bestuurlijke verantwoordelijkheid is: alles wat je voorgangers hebben verprutst, daar ben jij zelf verantwoordelijk voor. Maar de vraag is: willen wij hem dat zo erg aanrekenen dat we hem wegsturen? En dan komt er een volgende en die is daar ook weer verantwoordelijk voor. Dan kunnen we die ook gelijk weer wegsturen, want, ja, dat blijft gewoon een ding. De organisatie is nog niet helemaal- Alle fouten van het verleden zijn nog niet helemaal op orde. Dat geeft het college ook duidelijk aan. Er wordt hard aan gewerkt. Maar iedere keer als er iets misgaat, om dan gelijk het college, de verantwoordelijke bestuurder, naar huis te sturen, ja, ik zie daar weinig goeds in. Maar ja, als u zo wil werken, dan lijkt me dat we een heel klein college overhouden.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Mevrouw D'Hondt maakt een paar keer het compliment richting het college vanwege de snelle informatievoorziening. Dat begrijp ik als je kijkt naar augustus 2020. Maar vindt zij het ook voldoende snel en volledig dat er een signaal ligt, schriftelijk, op het bureau van de gedeputeerde in maart dat het niet mogelijk en niet reëel is om aan de Wet lokaal spoor te voldoen? Dat wij dat niet te weten zijn gekomen tot en met dat er een rekenkamerrapport ligt.

Ja, dat vind ik een heel goede vraag. Dus ik stel hem ook graag aan de gedeputeerde.

De **VOORZITTER**: Ja, voldoende? Dan wachten we het antwoord van de gedeputeerde op dit punt af.

Kom ik bij de volgende fractie. Dat is de fractie van de ChristenUnie, de heer Koerts.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Koerts.

De heer **KOERTS**: Voor ons ligt een duidelijk en helder rapport van de Randstedelijke Rekenkamer. Dank daarvoor.

De ChristenUnie is best wel geschrokken van de conclusies en bevindingen uit het rapport: het proces rond het verkrijgen van de indiensstellingsvergunning; de mate waarin is nagegaan of de aanbevelingen van het project Uithoflijn ook van toepassing waren op het project VRT; en de wijze waarop is omgegaan met interne communicatie binnen de organisatie en met het college. Het zijn wat ons betreft voorbeelden van een organisatie die verkokerd te werk ging en procedures stelde boven het belang van inwoners en reizigers. En ook politiek onvoldoende sensitief was. Het college werd structureel onvoldoende en te laat geïnformeerd, waardoor ze ook niet tijdig kon ingrijpen. Toen in augustus 2020 de gevolgen wel duidelijk werden, is er wél direct gehandeld en zijn wij als Staten ook geïnformeerd. Maar minstens zo belangrijk is ook dat er toen binnen de organisatie ook mee aan het werk is gegaan. De organisatie is wel degelijk gebleken een lerende organisatie te willen zijn. En dat verdient na de constatering, net ook genoemd, toch ook wel waardering.

Onze fractie heeft een aantal schriftelijke vragen gesteld, onder andere over de governance rond het project. Dank ook aan het college voor de beantwoording daarvan. De antwoorden geven een duidelijk beeld over wat het college met de aanbevelingen wil doen. De formulering van de antwoorden vinden wij ook, nou ja, heel open en transparant. Er blijft

wat ons betreft wel de vraag of de in het rapport gesignaleerde verkokerde cultuur in de organisatie een exclusief probleem was van het trambedrijf of dat er sprake is van een breder probleem. Er waren ook immers andere organisatieonderdelen betrokken bij de informatievoorziening aan het college. Hoe kijkt het college hiernaar?

Even kijken wat ik nog wilde toevoegen, want er is ook al het nodige gezegd natuurlijk door mijn voorgaande collega's.

In ieder geval nog een belangrijke vraag: heeft het college er voldoende vertrouwen in dat het lerend vermogen van de organisatie groot genoeg is, zodat met de VRT vergelijkbare projecten – de heer Berlijn refereerde daar bijvoorbeeld ook al aan – dit soort fouten in de toekomst kunnen worden voorkomen; en wat is daar dan voor nodig?

De inwoners en hun reisbehoefte zijn bij het VRT-project onbedoeld op het tweede plan geraakt. Hoe zet het college de belangen van haar inwoners weer voorop? De bedoeling van procedures is die belangen veiligstellen. Hoe zorgt het college ervoor dat breed in de organisatie wordt gewerkt vanuit die bedoeling? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dan kom ik bij de PVV, de heer Dercksen. Gaat uw gang.
Sorry, ja, nog even een vraag van de heer De Brey. Gaat uw gang.

De heer **DE BREY**: Ik heb een vraag aan de ChristenUnie. In het verleden heeft uw partij weleens gezegd: fouten maken mag als organisatie, maar als je er niets van leert, dan is dat pas heel erg. Daar heeft u stevige consequenties aan verbonden. Ik hoor u zeggen dat deze organisatie verkokerd was. Volgens mij zijn we het daar allemaal over eens. Dat schrijft de Rekenkamer duidelijk. En dat wisten we natuurlijk ook al na alle Uithoflijnrapporten en andere rekenkamerrapporten. Maar we hebben er dus niks van geleerd. Ik proef in uw betoog dat u de bal toch een beetje bij de ambtelijke organisatie legt in plaats van ook bij het bestuur. Welke consequenties zou u daaraan verbinden? Zijn die in lijn met uw eerdere uitspraken of heeft uw partij daar een andere, soepelere visie op?

De heer **KOERTS**: Ik ben het niet met u eens dat de organisatie er niets van geleerd heeft. Je zou wel kunnen zeggen, ik constateer zelf ook in mijn betoog, dat er sprake is van een- Was van een verkokerde organisatie. Het veranderen van zo'n organisatie vraagt tijd. En de ontwikkelingen en ook bijvoorbeeld de Uithoflijn en de VRT-lijn, dat heeft elkaar allemaal snel opgevolgd. En ja, verandering kost tijd. Dus dat het nog niet allemaal helemaal honderd procent verbeterd was, dat is misschien niet meer dan logisch.

De heer **BERLIJN**: De heer Koerts stelt 'verandering kost tijd'. Hoeveel tijd wil hij het college dan nog geven?

Hoeveel tijd ik het college daarvoor zou willen geven? Nou, dat is een interessante vraag, die ik ook deels wel bij het college zou willen neerleggen van, wat zien zij aan verbeteringen die nodig zijn? En wat is daarvoor dan reëel? Kijk, wat voor mij belangrijk is, is dat we inmiddels zien dat de organisatie wel degelijk een lerende organisatie wil zijn. En ik vraag ook in mijn betoog van, wat is daar dan voor nodig om die houding ook vast te houden? Dus ik wil niet met deadlines gaan werken. Ik wil vooral zien dat er verbetering plaatsvindt en dat dat een doorlopend proces is.

De heer **BERLIJN**: We hebben uit het rapport kunnen zien dat die verbetering dus niet ingezet is. Dus daar mag u toch op een gegeven moment ook conclusies aan verbinden. En u wil het college nog meer tijd geven. U wil zelfs bij het college neerleggen hoeveel tijd ze daarvoor nodig hebben. Wij als Staten hebben daar ook een controlerende rol in. En u mag daar toch ook iets van vinden. U mag toch zeker wel een deadline stellen van nou, na drie jaar zijn we hier en nou, we zijn eigenlijk nog niet zo ver

opgeschoten. Volgend jaar zijn er weer verkiezingen. Ja, daar mag u toch wel wat van vinden?

Zeker. En daar vind ik ook wat van. Dat blijkt denk ik ook uit mijn betoog. Het is denk ik niet aan mij om daar nu een deadline aan op te hangen. Wat ik vooral wil zien, is dat er een doorlopende beweging is van een organisatie die wil leren. En ik wil van het college horen wat daarvoor nodig is.

De **VOORZITTER**: Dan ga ik nu naar de PVV, de heer Dercksen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Voorzitter, ik heb mezelf na het zoveelste vernietigende rapport afgevraagd of het dit niet gewoon is, dit disfunctioneren van de overheid, als we als gevolg ook van het feit dat we bestuurders op dossiers zetten waar ze in principe geen verstand van hebben, maar toevallig zijn aangewezen omdat ze lid zijn van een politieke partij. 'In competentie geen bezwaar', dat speelt een stuk breder dan alleen op dit dossier. En hoewel dat een serieus probleem is, waardoor de overheid en semioverheid disfunctioneert en bestuurders worden door vooral activistische topambtenaren en gesubsidieerde linkse lobbyclubs had dit in dit dossier dus niet zover hoeven komen. Integendeel.

Er zat een gewaarschuwd man. Een gewaarschuwd man die wel de vinger op de zere plek kon leggen toen hij naast mij stond bij de interruptiemicrofoon, maar het nu volledig heeft laten afweten. Want als je dit dossier krijgt toebedeeld met de geschiedenis van de Uithoflijn, dan had je dus een proces moeten inrichten waarbij je alles zou moeten weten over het functioneren van het trambedrijf, zeker als daar een grote renovatie aan de gang is. Daar moet je bovenop zitten. Dan laat je je wekelijks bijpraten. En niet als een kalf verdronken, maar nadat je bent aangesteld. Want wellicht – iemand anders zei het al – zit er ook nog wrevel bij de organisatie jegens jouw persoon en moet je werken aan wederzijds vertrouwen. Ik heb daar niets van teruggelezen in het rapport. Ook de resultaten van het medewerkerstevredenheidsonderzoek waren slecht. Nog een reden om zelf de vinger aan de pols te houden, want ook dat signaal had opgepakt moeten worden.

Er zijn bij het trambedrijf veel personeelwisselingen, zeker ook voorafgaand aan dit rapport. Ik las in de antwoorden die we gisteren kregen dat de gedeputeerde dat niet wist. Ik wist het wel. Hoe kan dat nou? Zijn de slechte onderlinge werkverhoudingen oorzaak geweest van het feit dat iedereen zich strikt terugtrok op zijn eigen domein, zich slechts bezighield met zijn eigen winkeltje en verantwoordelijkheden en niet verder heeft gekeken naar het provinciale, publieke belang? Wordt er überhaupt wel geluisterd naar mensen op de werkvloer? Ik heb de indruk namelijk van niet of op zijn minst te weinig. Wordt de werkomgeving wel als veilig ervaren door de medewerkers van het trambedrijf? Graag een reactie, want in zo'n setting kan het ook in de toekomst alleen maar misgaan. En dat had je dus voor moeten zijn als gewaarschuwd man. Maar er is niets proactiefs gedaan, ondanks deze voorgeschiedenis, ondanks alles. En dat is buitengewoon kwalijk.

De heer **OUDE WESSELINK**: De heer Dercksen stelde de vraag of mensen zich nog wel veilig voelen en of dat er misschien aanleiding voor is. Mijn vraag aan de heer Dercksen is: kunt u zich wellicht voorstellen dat juist het harde debat en de harde woorden die u eraan wijdt juist er ook voor kan zorgen dat medewerkers zich juist niet heel veilig voelen om de gedeputeerde overal en altijd goed te informeren?

Daar moet ik even over nadenken. Dus als we hier gewoon met elkaar van mening van verschillen, dan zouden ambtenaren de gedeputeerde niet meer willen informeren, zodat er weer een rekenkamerrapport komt, zodat we het er weer over hebben? Ik begrijp niet helemaal waar u naartoe wilt.

De heer **OUDE WESSELINK**: Ik heb het niet over dat we van mening verschillen, ik heb het over de toon waarop we hier met elkaar het debat voeren.

Voorzitter, ja, ik wilde bijna zeggen: dat geleuter over de toon, daar heb ik niet zo'n zin in. Ik wil het graag over de inhoud hebben. En ik zeg dat het is misgegaan en ik gebruik woorden die gewoon in de Dikke Van Dale staan. En als u daar niet tegen kunt, ja, daar heb ik niet zo'n boodschap aan.

Ja, ik zag nog meer mensen zwaaien, dus ik weet niet of dat voorbij is? Ja?

De **VOORZITTER**: Ik zie ze niet meer.

De heer **DERCKSEN**: Nee. Dat is mooi. Dan is de wind gaan liggen.

Voorzitter, het rapport is stellig: te weinig kennis en ervaring; onvoldoende projectbeheersing; geen aansturing door de provincie terwijl het dossier direct onder ook de provinciesecretaris valt; niet ingegrepen terwijl het bekend was dat er een probleem was met de planning; slechte externe, interne communicatie, waardoor de brief die PS kreeg over de vertraging al was achterhaald voordat die verzonden was; geen zich op risico's in een planning zonder buffers; en ook nog eens een keer een proces met onvoldoende toetsing en advies. En de Adviesraad Tram, een van de weinige lichtpuntjes in het Uithoflijndebacle, is niets gevraagd. Waarom niet?

De VRT valt als concernopgave direct onder aansturing van de provinciesecretaris. Zij lijkt in dit dossier verder totaal afwezig. Ik heb er niets over gelezen. Terwijl desgevraagd in een bijeenkomst hier niet zo heel lang geleden over de positionering van het trambedrijf zij desgevraagd zei dat alles op rolletjes liep. Hoe kan dat? Zijn wij toen wel juist geïnformeerd?

En daarnaast lopen communicatie en verantwoordelijkheden tussen ov-projecten en het domein Mobiliteit door elkaar heen. Dat is ook niemand opgevallen klaarblijkelijk, totdat het te laat was. Niet de verantwoordelijke, de ambtelijk opdrachtgever, meldde de gedeputeerde over de niet meer te vermijden vertraging, maar de domeinmanager. De ambtelijk opdrachtgever lag op het strand of was in ieder geval van mening dat het reces was en dat dat een goede reden was om hem niet te informeren. Dezelfde opdrachtgever die niet op de hoogte was van het ontbreken van een kwaliteitsmanager. Het komt mij over als allemaal serieuze tekortkomingen.

En uit het rapport blijkt tevens- En dat zeg ik met name tegen de heer Westeralaken, die er niet is. Daarin staat er nog steeds onenigheid is over wat er nou precies moet worden voorgelegd aan de instanties bij een dergelijke vergunning. Nog steeds. Nu nog. Niet in 2016, maar nú.

Voorzitter, en als ik dan de antwoorden lees die het college schrijft op de vragen die de collega's gesteld hebben, dan springen echt de veters uit mijn schoenen. "De verbeterpunten van de UAL zagen vooral toe op de projectbeheersing en borging van de projecten. VRT heeft daar veel energie op gezet en succesvol geopereerd." Er is een verkeerde vergunning aangevraagd. En zo is de hele toon van die antwoorden wat mij betreft onder de maat, maar dat komt waarschijnlijk omdat de Rekenkamer daar niet meer op kan reageren.

Voorzitter, geld verspillen aan het ophangen van bomen in mandjes, aan weer een te mislukken experiment met zonnepanelen op fietspaden, dat kan iedereen. Nou ja, bijna iedereen. Maar simpelweg de aanbevelingen opvolgen die een Rekenkamer doet, is wel erg ingewikkeld. Nagenoeg niets is er gedaan met die aanbevelingen rondom de Uithoflijn – nou ja, er was geen belangenverstrengeling.

En wat er gedaan is, is gebeurd op eigen initiatief van individuele ambtenaren. En die verdienen daarvoor een groot compliment. Zij die zelf aanbevelingen overnamen zonder

dat de organisatie om hen heen daar interesse in had of moeite voor deed. Ik vond dat een goed initiatief. Complimenten daarvoor.

Dat neemt niet weg dat er opzichtig is gefaald in de aansturing door de top en het bestuur. Niets is er gestructureerd om die aanbevelingen op te volgen. En was het ook niet zo dat een van de belangrijkste betrokkenen bij het Uithoflijndebacle had geadviseerd om schoon schip te maken bij het trambedrijf? Niets mee gedaan.

En voorzitter, de laatste aanbeveling die de Rekenkamer doet, heb ik maar in een motie gevat: richt een systeem in om opvolging van aanbevelingen breder te borgen – niet alleen bij projecten – leg hiervoor expliciet verantwoordelijkheid en zorg voor terugkoppeling aan PS per kwartaal. Doe dat in BEM. En begin daar onmiddellijk mee. En dan niet alleen met deze aanbevelingen, maar ook met de aanbevelingen uit het verleden. Want ergens op bladzijde 853 van de begroting – ik kan ernaast zitten qua bladzijde; ere wie ere toekomst, de heer Hazeleger van de SGP vond het – ook daar stonden nog aanbevelingen van jaren geleden van het kavelmysterie aan de Dolderseweg. We zijn vier jaar later. De meeste aanbevelingen zijn nog niet overgenomen. Dus richt een structuur in dat ook PS aan de bal blijft. Want als je ze niet op een degelijke wijze borgt, verdwijnen ze in een la. Over een jaar wordt de helft van PS vervangen en ik denk heel GS. En dan begint het feest weer opnieuw.

Voorzitter, concluderend: het geblunder met de vergunning had niet plaatsgevonden als de gedeputeerde gewoon zijn werk had gedaan en verbetermaatregelen had uitgevoerd, maar ook als hij als gewaarschuwd man proactief zou hebben gehandeld. We verwachten een professioneel bestuur. Het moet maar eens afgelopen zijn met dat geklets over een lerende organisatie. Er worden hier buitengewoon professionele salarissen betaald en geen stagevergoedingen. Voorzitter, we zullen in de tweede termijn definitief oordelen over dit geschutter.

De **VOORZITTER**: U heeft een motie ingediend die in het stateninformatiesysteem staat en onderdeel uitmaakt van onze beraadslaging.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie PS2022PS01MOTIE3 van het lid Dercksen (PVV) inzake Borg aanbevelingen.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 12 januari 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Rapport Randstedelijke Rekenkamer "Vernieuwde Regionale Tramlijn" (PS2022PS01).

Constaterende dat:

- Aanbevelingen niet, niet voldoende of niet tijdig worden opgevolgd en geïmplementeerd.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Om een systeem in te richten om de opvolging van aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer, de accountant en eventueel relevante derden, te borgen en tevens breder te borgen en niet alleen bij projecten.
- Beleg hiervoor expliciet verantwoordelijkheid en zorg voor terugkoppeling één keer per kwartaal aan PS in de commissie BEM en begin hier onmiddellijk mee met inbegrip van alle nog openstaande aanbevelingen uit het verleden.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Ik zie, de heer De Brey heeft nog een vraag voor u.

De heer **DE BREY**: Ja, een verhelderende vraag aan de heer Dercksen. Het trambedrijf was een concernopgave, verantwoordelijkheid onder de provinciesecretaris. In uw tekst was het me niet helemaal helder, maar volgens mij vroeg u aan het college: wie is er politiek verantwoordelijk voor de concernopgave, is dat de gedeputeerde of het hele college? Hoe moet ik die vraag exact duiden?

De heer **DERCKSEN**: Ik las in de stukken die wij gisteren kregen dat ze er vooral op wezen dat het hele college verantwoordelijk was. Dat was zo'n beetje de eerste tekst die ze schreven. Maar je spreekt natuurlijk eerst de direct verantwoordelijke politieke functionaris op het functioneren aan. En dat geldt voor alles wat onder hem hangt uiteraard.

De **VOORZITTER**: Ja, voldoende? Dank u wel.
Dan ga ik naar Partij voor de Dieren, mevrouw Keller.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Keller.

Mevrouw **KELLER**: De provincie staat voor flinke opgaven op het gebied van onder andere klimaat en woningbouw en goed openbaar vervoer speelt hierbij een belangrijke rol. Door corona heeft het ov de afgelopen twee jaar flink te verduren gekregen. Het zal dus al een hele opgave worden om de reizigers weer terug in de trams en de bussen te krijgen. Het debacle met de Vernieuwde Regionale Tramlijn helpt hierin zeker niet mee. Want een debacle kunnen we de VRT zeker wel noemen. Een buitendienststelling die oorspronkelijk twaalf weken in de zomer van 2020 had moeten duren, duurde al snel weken en vervolgens maanden langer. En zelfs nu moeten reizigers het weer maandenlang zonder tram stellen. Voor een provincie die zich draaischijf van Nederland noemt en ambitieuze plannen voor een ov-schaalsprong heeft, is de Vernieuwde Regionale Tramlijn geen visitekaartje dat je graag uitdeelt. Hoe denkt de gedeputeerde dat het beschadigde vertrouwen in het tramsysteem herstelt kan worden?

De conclusies in het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer zijn namelijk hard, vooral op het vlak van projectmanagement is de provincie tekortgeschoten. Er was onvoldoende kennis van en ervaring met veiligheidsbewijsvoering en de ambtelijke informatieverstrekking richting GS, en daarmee ook PS, was onder de maat. Hierdoor kon zij haar controlerende rol onvoldoende vervullen. Tevens is onvoldoende gedaan met de eerdere aanbevelingen door de Rekenkamer omtrent het project Uithoflijn. Voorzitter, waar mensen werken, worden nu eenmaal fouten gemaakt. En dat is niet erg, maar als er niet van fouten geleerd wordt, kun je dan nog spreken van onvermogen of is er meer aan de hand? Daarom de volgende vragen aan gedeputeerde. Hoe is de samenwerking nu tussen GS en ambtelijke staf? Hoe staat het met het onderling vertrouwen? En hoe staat het er nu voor met het lerend vermogen van de provincie?

De Partij voor de Dieren is de Rekenkamer dankbaar voor het grondige onderzoek dat zij verricht heeft en hoopt dat dit rapport niet in de spreekwoordelijke la belandt. De aanbevelingen die de Rekenkamer doet, zijn in ieder geval helder en kan de Partij voor de Dieren alleen maar ondersteunen. We begrijpen dat de affiniteit in de uitvoering vooral lag bij de fysieke werkzaamheden – want dat was het meest zichtbare deel van het project – maar dat was niet het enige deel. Zorg dus voor gekwalificeerd en ervaren personeel, juist ook achter de schermen. Als processen aan de achterkant van een project gestroomlijnd zijn, gaat het werk aan de voorkant soepeler. Door een voldoende ruime planning en budget in te stellen, wordt spanning van tevoren al weggenomen en door middel van adequate

monitoringsinstrumenten kan tijdig bijgestuurd worden. Volg aanbevelingen kordaat op, maar bovenal: stel het publieke doel voorop.

Want, voorzitter, de belangen voor reizigers stonden onvoldoende op het netvlies. Zij zijn het die maandenlang geen gebruik konden maken van de tram en daarmee het meest gedupeerd zijn. En nog steeds ondervinden ze hinder van de uitgelopen werkzaamheden. De beloofde compensatieperiode van twee weken gratis vervoer voor reizigers heeft wegens corona nog niet plaats kunnen vinden en wordt steeds meer tot een doekje voor het bloeden. De Partij voor de Dieren vraagt een ruimhartiger compensatie voor reizigers door de gedeputeerde en verneemt graag van hem welke ideeën en tijdlijn hij hierbij heeft.

Ook maakt de Partij voor de Dieren zich zorgen over toekomstige railprojecten. De plannen voor twee nieuwe lightraillijnen of mogelijk zelfs metrolijnen zijn van een nog complexere aard dan de VRT of de Uithoflijn. De scepsis die hierover bestaat onder inwoners van onze provincie begrijpen wij en delen wij. Iedereen wil goed, betaalbaar openbaar vervoer, zodat bereikbaarheid en leefbaarheid in onze regio ook in de toekomst te garanderen zijn. Maar niemand zit te wachten op nog meer kostenoverschrijdingen, gedoe met vergunningen en vertragingen bij het aanleggen en in gebruik nemen van nieuwe tracés. Het werpt de vraag op of de provincie dergelijke projecten kan dragen en op zich zou moeten nemen. 'Bezint eer ge begint' is misschien nog een gezegd dat we aan dit dossier kunnen toevoegen, maar het is serieus bedoeld. Aan de gedeputeerde de vraag: hoe gaat GS zich voortaan bezinnen voordat er begonnen wordt? Voorzitter, dank u wel.

De **VOORZITTER**: Kom ik nu bij de fractie van de SP, mevrouw Poppe. Ja, ze is in beeld.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Poppe.

Mevrouw **POPPE**: Ja, de VRT. We zitten hier voor de zoveelste keer weer met een rapport, een goed rapport van de Randstedelijke Rekenkamer. En voor de zoveelste keer moeten wij ons daar weer over buigen. Mijn voorgangers hebben al heel veel gezegd en ik wilde niet al mijn vragen herhalen, want er zijn er veel gezegd. De metafoer van de VVD, daar kan ik me helemaal bij aansluiten, over de spreekwoorden.

Wat voor ons het aller-allerbelangrijkste is, is dat het publieke doel veel duidelijker moet worden weergegeven. En er moet veel duidelijker aan gewerkt worden. Dat moet tot in de haarvaten van zo'n project zitten. En als dát er zit, dan wordt die communicatie vanzelf beter. Het komt hier steeds weer neer op communicatie en verantwoording. De verkokering waar al eerder over gesproken is, die zorgt ervoor dat er toch bepaalde stukken van verantwoordelijkheid buiten het blikveld van diverse mensen valt. En door het afwezig zijn van die kwaliteitsmanager, die eigenlijk door de organisatie en het project heen zou moeten fietsen om die zwarte gaten op te vullen, die was er niet. Dat zijn dingen waarvan wij zeggen: dat moet echt veranderd worden. Het overnemen van de conclusies is voor ons niet genoeg. Dat is in het project van de Uithoflijn gebeurd en dat is ook gebeurd bij de Randstedelijke Rekenkamer over Bosch en Duin. En uiteindelijk duurt dat heel erg lang voordat die aanbevelingen echt daadwerkelijk ingevoerd worden. Dus eigenlijk willen wij ook niet gewoon meegenomen worden, zoals dat te doen gebruikelijk is bij dit college, maar wij willen echt concreet geïnformeerd worden. Dat als er aan de slag gegaan wordt met de aanbevelingen, willen wij een brief waarin staat wat er gebeurt en hoe het gaat en wat de voortgang is. En ik denk dat dat het allernoodzakelijkste is wat betreft de uitvoering van de aanbevelingen.

En dan, ook wij hebben de vraag van, ja, hoe kijk je nu aan tegen de nieuwe projecten die op stapel staan? Dan kun je zeggen van nou, dat kan een provincie niet aan. Maar ja, de regio Rotterdam kan het wel aan. En ga nou eens kijken hoe ze het daar doen.

En ga nou eens zorgen dat die kennis en die kunde en die mensen bij de provincie blijven, zodat je niet iedere keer op zoek moet naar nieuwe mensen. Probeer voor die mensen een aanstelling te vinden binnen de provincie en maak ze vrij als er een project is. En dat werk waar ze dan op zitten, kan dan tijdelijk door een ander gedaan worden. Maar zorg ervoor dat je die basiskennis en die expliciete kennis, dat je die in huis hebt als je dit soort projecten wilt gaan doen. Als je het niet wilt doen, ja, dan lijkt het me evident dat dat niet het geval is.

Verder bedank ik de ambtelijke organisatie en het college voor het beantwoorden van de vragen, voor het werk wat ze daaraan gehad hebben. En ik wens de gedeputeerde heel veel sterkte toe met dit dossier.

De **VOORZITTER**: Mevrouw D'Hondt heeft een vraag voor u. Dus blijf even bij ons.

Mevrouw **D'HONDT**: Ja, ik was geïntrigeerd door uw laatste opmerking over dat we al die kwaliteit in huis moeten hebben. Ik neem aan met een vast contract. Daar zijn wij als PvdA natuurlijk altijd enorm voor. Maar dit gaat in dit geval om het- Die kwaliteitsmanager bijvoorbeeld, dat gaat over een heel specifieke functie die wij maar eens in de zoveel tijd nodig hebben. Die kunnen we in de tussentijd een vast contract aanbieden en dan in de tussentijd iets anders laten doen. Maar ja, dan gaat de expertise natuurlijk ook verloren. Dus waarom zorgen we niet dat voor dat soort heel specialistische kennis, die we maar eens in de zoveel tijd nodig hebben, die mensen met een goed salaris en een goed budget extern inhuren? Dat lijkt me een efficiëntere methode om om te gaan met overheidsmiddelen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Poppe, wilt u daarop reageren?

Mevrouw **POPPE**: Jawel. Het is natuurlijk zo dat je nooit iedereen in dienst kan nemen, maar door de bank genomen zijn er heel veel functies die veel breder inzetbaar zijn. En daar zou je je op moeten richten. En dat je zo'n kwaliteitsmanager- Ja, weet je, als je die wilt hebben, dan zal je daar inderdaad de beurs voor moeten trekken. Maar we hebben ook natuurlijk met de wet van de topinkomens te maken. Dus daar heb je je toch aan te houden. Aan de andere kant is het zo dat als je een project wilt gaan starten en er is geen kwaliteitsmanager available, zal ik maar zeggen, ja, dan kan je het project niet starten. Dat is dan ook heel vervelend. Dus ja, daar moeten we een goede middenweg in zoeken. Daar zijn vast manieren voor te bedenken.

De **VOORZITTER**: Ja? Dank u wel, mevrouw Poppe. Dan ga ik over naar de SGP-fractie, de heer Van den Dikkenberg.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Allereerst dank aan de Rekenkamer voor het onderzoek dat ze verricht hebben en dank aan de gedeputeerde en de organisatie voor het beantwoorden van onze vragen.

Voorzitter, de gedeputeerde heeft op zijn bureau een gele kaart liggen. En na analyse van de videoscheidsrechter – de Rekenkamer in dit geval – is het de vraag of dit geen rode kaart had moeten zijn. Om op deze hoofdvraag een antwoord te kunnen geven, hebben wij heldere en vertrouwenwekkende antwoorden nodig op drie vragen.

De eerste vraag is: waar was de gedeputeerde? In september 2020 was het verhaal van de gedeputeerde dat hij pas in augustus op de hoogte was van de vertraging. En dat klopt. Kennelijk was de enige vraag die de gedeputeerde aan de organisatie stelde: komt er vertraging? Pas toen het antwoord op die vraag een keihard 'ja' was, kwam de

gedeputeerde in actie en ventileerde hij zijn teleurstelling bij de ambtenaren, lezen we in het rekenkamerrapport. En terwijl nu uit het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer blijkt dat er al op 16 maart 2020 in een memo ter voorbereiding op het portefeuilleoverleg stond dat het niet mogelijk en niet reëel is om te voldoen aan de Wet lokaal spoor. Dat is een heel belangrijk en een heel serieus signaal, omdat er vijf vergunningen zouden worden aangevraagd. Dat was afgesproken met ILT op basis van precies deze wet, artikel 9. En hoe reflecteert de gedeputeerde hierop? En had hij niet vanaf toen in opperste staat van paraatheid moeten verkeren en in ieder geval de Staten moeten informeren?

Wat volgt is een afwachtende, passiviteit als bestuurder. Wij hadden van de gedeputeerde, die als felle oppositieman juist op dit dossier, een alertheid verwacht die op dit soort punten zou aanslaan. Informatie moest je immers – hebben we geleerd van de Rekenkamer – lezen tussen de regels door. Het is ronduit pijnlijk te lezen dat er onvoldoende toetsing en advies is ingericht op het project VRT om het vertrouwen in de projectorganisatie VRT te staven. We zien een bestuurder van een landrover – voorzitter, als beeld – geladen met experts, die met één doel over de weg scheurt: we moeten het vliegtuig halen. Helemaal achterin wordt geroepen dat we het vliegtuig niet eens kunnen halen. Maar op de middelste bank en op de voorstoel wordt gesust dat het allemaal wel meevalt en dat we het wel gaan halen. En pas als de bestuurder het vliegtuig op ziet stijgen, komt hij in actie en wil hij bij elk kruispunt precies weten hoe hard hij door de bocht kan en of de passagiers zeker weten dat ze goed rijden. Hoe reflecteert de gedeputeerde hierop? Had hij niet eerder onderweg, misschien vanaf dag één in zijn huidige functie, geëist dat hij een wekelijkse update zou krijgen van wat er aan signalen binnenkomt en wat er aan acties wordt uitgevoerd? En waarom bent u niet aangeslagen dan op dat signaal van maart 2020?

De tweede vraag is: hoe staat het met de organisatiecultuur? Wie het rapport leest, komt een organisatie tegen die hij herkent vanuit de rapporten van 2018. Een organisatie waar de aansturing te veel op afstand staat van de uitvoering en waar signalen niet serieus genomen worden door mensen die er iets mee moeten en niet eens aankomen bij de mensen die er uiteindelijk eindverantwoordelijk voor zijn. En de gedeputeerde zei in september 2020: “Dit zijn waarnemingen waarnaar ik heel nieuwsgierig ben in het evaluatieonderzoek, want de vraag die ik de afgelopen weken in de interne gesprekken vaak heb gesteld is: wat gebeurt er dat deze brief ergens landt en dat er niet geëscaleerd wordt? Is dat onwil? Negen van de tien keer is puur dat we op een technische manier willen oplossen van wat er in de brief staat.” Einde citaat. En voorzitter, het rapport lezend, ben ik ook benieuwd naar de reflectie van de gedeputeerde daarop. Informatie vanuit de ambtelijke organisatie schiet te kort en geeft te weinig inzicht in de daadwerkelijke stand van zaken. Bovendien – en dat herinner ik me niet uit het Uithoflijndossier – blijven mensen op cruciale posten in het project te weinig kennis van zaken te hebben. Hoe is daarop toegezien? En hoe veilig is het om dat te signaleren in de organisatie? Die vragen zijn al eerder gesteld. En durven mensen dan de signalen te delen? En mogen mensen kritisch zijn en kritisch meedenken met de topfunctionarissen? En voorzitter, aan ons ligt het niet. De vraag kwam eerder vanaf de overkant. Wij hebben altijd met open armen signalen ontvangen van het nieuwe college waarin in een open sfeer zaken gedeeld werden die zorgwekkend zijn. Dus wat dat betreft is de bestuurlijke sfeer ook echt wel veranderd ten opzichte van de Uithoflijn en is dat een groot verschil met de Uithoflijn destijds. Want juist een nieuwe wind van een kritisch bestuurder had hier verschil kunnen maken, daar ben ik vast van overtuigd, als die bestuurder tenminste zichtbaar is in de organisatie. En dat was mijn eerste vraag: waar was de gedeputeerde?

En voorzitter, die verzuchting, die brengt mij meteen bij mijn derde vraag: wat is er gedaan met externe rapporten en adviezen? De Rekenkamer concludeert met zoveel woorden dat deze hele ellende voorkomen had kunnen worden als de provincie de eerdere aanbevelingen in het dossier Uithoflijn netjes had opgevolgd. Er is geen reikwijdte-analyse uitgevoerd om na te gaan in hoeverre de aanbevelingen en maatregelen vanuit het

rekenkameronderzoek en het verbeterplan van toepassing waren op het project VRT. Bovendien zijn verschillende relevante aanbevelingen uit het huidige rapport gewoon letterlijk hetzelfde als uit het Uithoflijndossier. En voorzitter, het gaat eigenlijk nog verder terug. Horvat heeft ook al een heel aantal dingen aangegeven als zorgwekkend in 2016 toen we het VRT-project aan het opstarten waren. En zag ook daarin al verkokering. Dat bijvoorbeeld VRT-medewerkers niet bij de werkgroepen zaten en signaleerde dat juist als winst om ze daaraan wel toe te voegen, zodat ze ook van elkaar konden leren.

Het kan toch niet waar zijn dat we nu dezelfde aanbevelingen terug lezen. We hebben bij de begrotingsbehandeling daarom aandacht gevraagd voor een dashboard van aanbevelingen en zien in het Randstedelijke rekenkamerrapport daarin bevestigd dat we daar extra aandacht voor moeten hebben. En steunen dus ook de motie van de heer Dercksen die hij eerder indiende. We gaan daar scherper op zijn.

Voorzitter, er is een paar keer gevallen van, als we een aanbeveling overnemen, dan is het goed. Het risico is dat het dan een vinklijstje wordt. En dat is wat we reeds bij de Uithoflijn als SGP al hebben aangegeven: zorg er nou voor dat het geen vinklijstje wordt, maar dat er echt bestuurlijk commitment in zit, dat we er echt aan gaan werken. Dat is wat er ook mist in de overname van de huidige aanbevelingen, dat er vaak nog te veel wordt verdedigd van 'het was nog misschien wel goed wat we deden'. Maar juist ook een aanbeveling, echt daarvoor gaan staan en daaraan gaan werken, is wat we missen in het zomaar overnemen van aanbevelingen.

De heer **OUDE WESSELINK**: Ja, de heer Van den Dikkenberg geeft aan dat we moeten oppassen dat het geen vinklijstje wordt. Maar tegelijkertijd geeft hij ook aan om de motie van de PVV te steunen, waarin volgens mij juist wordt opgeroepen om een uitgebreid vinklijstje, waarbij die periodiek bij BEM wordt behandeld. Spreken die twee zaken elkaar niet tegen?

Dat gaat met name om de informatievoorziening als het gaat om de aanbevelingen. Nu zitten ze inderdaad ver weg gestopt, achterin een bijlage. Waar wij met name de winst in zien, is dat er ook toegelicht wordt wat er per aanbeveling gebeurt. En dat periodiek onder de aandacht gebracht wordt hoe het met de aanbevelingen staat. En dat we er meer nadruk op leggen en dat apart – in plaats van een bijlage in de P&C-cyclus – naar voren halen.

Voorzitter, dan kom ik bij mijn laatste twee punten ter afronding. Dat is allereerst dat we, naast de kritische noten die we hebben geplaatst in de voorgaande bijdrage, ook onze waardering willen uiten voor de VRT-organisatie die in een buitengewoon complexe omgeving een knap staaltje techniek heeft gerealiseerd. Een buitengewoon staaltje werk, waarbij we ons kunnen voorstellen dat het dan ook erg teleurstellend is als je de krant openslaat en daar het fysieke project ziet worden neergezet als een debacle door fouten op de papieren veiligheidsbewijsvoering. Want juist zo'n renovatie in een bestaande omgeving is buitengewoon complex en maakt ook denk ik heel trots als het fysieke werk binnen de gestelde termijnen uitgevoerd is.

En dan, voorzitter, nog een laatste punt. Dat gaat over de beantwoording die we gehad hebben, de vragen die we gesteld hebben. Wat ons opvalt, is dat als wij feiten vragen – zoals bijvoorbeeld van wanneer gaf de ISA aan dat zij vertrouwen hadden in het opstellen van de safety case; een vraag waar we nog steeds benieuwd naar zijn – dat we dan een interpretatie terugkrijgen van de vraag. En we krijgen dan een antwoord op een vraag die we niet stelden, namelijk: hoe werkt de ISA? Voorzitter, dat is in het rapport duidelijk beschreven hoe de ISA werkt. Maar wij vragen juist: wanneer sprak de ISA dat vertrouwen uit? En dat was nadrukkelijk niet de vraag die we stelden. Dat was op een aantal vragen zo. Ik zou graag, voorzitter- Met de interpretaties van teksten en wetteksten hebben we juist in dit dossier niet zo heel veel positieve ervaringen. We hebben liever het feitelijke antwoord op een feitelijke vraag. En dan zou ik u als voorzitter willen vragen om erop toe te zien dat de vragen vanuit de Staten ook daadwerkelijk worden beantwoord. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dan is nu het woord aan 50PLUS, mevrouw Hoek.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Voorzitter, 50PLUS wil de Rekenkamer danken voor dit zeer gedegen rapport dat op basis van een motie van de PVV tot stand is gekomen. 50PLUS noemt de conclusies van het rapport keihard. Gedeputeerde Staten zijn verantwoordelijk, maar waren niet in control. Zij hebben niet de verantwoordelijkheid genomen om de aanbevelingen na het Uithoflijndeacle van het rekenkameronderzoek en de eerste audits van Horvat & Partners over te nemen, dan wel daar een goede check en balans voor in te richten. Zij zijn dus op de oude voet door blijven rommelen. 50PLUS is benieuwd welke politieke conclusies de gedeputeerde hieraan zal verbinden.

Voorzitter, volgens de tijdslijn in het rekenkamerrapport is al in juli 2018 door de manager gesteld dat er dusdanige bevindingen zijn dat het safety-proces niet zal leiden tot een vergunningverlening. Daar is niet op geacteerd. Vanaf begin 2020 was bij verschillende mensen binnen de provinciale organisatie bekend dat de planning van het opstellen van het veiligheidsdossier spannend was. Er is geadviseerd de gedeputeerde hierover te informeren, maar dat is niet gedaan. Door die beslissing zijn Gedeputeerde Staten tot 2020 niet geïnformeerd over de voortgang en haalbaarheid van de planning van het veiligheidsdossier. Dat zijn harde constatering over de ambtelijke organisatie, maar de gedeputeerde is verantwoordelijk. Verder is er ook geconstateerd dat het veiligheidsdossier amper een onderwerp van gesprek is geweest in het portefeuillehoudersoverleg met de gedeputeerde, dan pas toen de vertraging in augustus 2020 onafwendbaar was geworden en de gedeputeerde vanaf half december 2020 wekelijks geïnformeerd werd over de voortgang van het veiligheidsdossier. De gedeputeerde was dus die tijd niet in control, is de conclusie van 50PLUS. Verder constateert de Rekenkamer dat er weinig kennis van en ervaringen met de veiligheidsbewijsvoering binnen de projectorganisatie VRT was en dat de projectbeheersing hierover onvoldoende was.

Ook waren er tekortkomingen in de aansturing door de provincie en was de ambtelijke informatievoorziening niet toereikend over het veiligheidsdossier. Ook dit is een harde constatering voor de verantwoordelijk gedeputeerde. Het was dezelfde gedeputeerde die zich toen, als fractievoorzitter van de ChristenUnie, heel veel uitliet over de bestuurlijke chaos rond de Uithoflijn, omdat men geen lering had getrokken uit de verbetermaatregelen uit de audit van Horvat & Partners in 2018. Nu constateert de Rekenkamer dat hij zelfs als verantwoordelijk bestuurder gewoon is doorgedaan met de werkwijze en de lessen niet heeft geïmplementeerd. De provincie Utrecht heeft weinig geleerd van de fouten die zijn gemaakt bij de Uithoflijn. Dat is een van de oorzaken van de vertraging voor de vernieuwde tramlijn tussen Utrecht Centraal en Nieuwegein en IJsselstein. Volgens 50PLUS bestaat de bestuurlijke chaos dus nog steeds.

Vertrouwen is goed, maar controle is beter. De provincie vertrouwde erop dat de projectorganisatie VRT in staat was het project afdoende te beheersen. Het ontbrak echter aan passende toetsing en advies om dit vertrouwen te staven. Er werd binnen de provincie ten aanzien van het project VRT geen verantwoordelijkheid genomen voor een gedegen bespreking in het portefeuillehoudersoverleg en voor het implementeren van alle lessen met betrekking tot het project Uithoflijn. 50PLUS vindt dat een naïeve grondhouding. Pas toen de vertraging in 2020 onafwendbaar was geworden, zijn GS geïnformeerd. Als de gedeputeerde in control was geweest, dan hadden Provinciale Staten regelmatig de voortgangsinformatie gekregen en was zij goed geïnformeerd geweest. Volgens 50PLUS heeft de gedeputeerde de verantwoordelijkheid dit te organiseren. Nu moeten wij constateren dat hij PS niet of ontoereikend heeft geïnformeerd. 50PLUS constateert dat GS alle aanbevelingen onderschrijven en aangeven dat de conclusies en aanbevelingen een goede basis vormen om verbeteringen door te voeren. Door de Rekenkamer zijn harde

feiten gepresenteerd over het veiligheidsdossier en de daarmee gepaard gaande vertraging van het project.

Op 3 januari 2021 is de tram eindelijk weer gaan rijden. Daarmee is echter de tegenslag niet gestopt. De ellende voor de reizigers en de omwonenden van de trambaan gaan maar door. Er zijn diverse storingen en technische defecten geweest op de SUNIJ-lijn. Omwonenden werden gek van het gepiep van de tram in de bochten en konden niet op hun balkon zitten. Na veel onderzoek en een hele zomer ellende zouden er in oktober smeerinstallaties worden geplaatst, maar ook deze plaatsing is alweer vertraagd, zo wordt in december gemeld. Voorzitter, het stopt niet. En er rijden vanaf eind februari zeker drie-en-een-halve maand geen trams naar IJsselstein en Nieuwegein door het aanpassen van de halte Nieuwegein Centrum.

Voorzitter, in de vergadering van 30 september 2020 heeft 50PLUS de gedeputeerde een moedig man genoemd, want hij heeft het dossier toch maar op zich durven te nemen. Anderen de maat nemen en dan denken 'ik zal ze weleens even laten zien hoe het moet' is moedig. 50PLUS heeft respect voor het enorme risico dat hij heeft genomen en dat hij zich hiermee zo kwetsbaar heeft opgesteld. Met de wetenschap van vandaag moet 50PLUS helaas constateren dat het fout is beoordeeld. De gedeputeerde is niet moedig, maar overmoedig gebleken. Het gaat 50PLUS niet om de persoon van de gedeputeerde, maar om zijn politieke verantwoordelijkheid. Uit alles blijkt dat de gedeputeerde niet in control is. Wij verwachten dat hij hierop zijn verantwoordelijkheid neemt.

Dan wil ik nog even reageren, voorzitter, als u mij toestaat, op wat er zojuist in de ochtend is gezegd. En dan vooral: moeten wij niet aan zelfreflectie gaan doen? Leg de vraag voor aan de Staten: besteden we het uit – zoals we bijvoorbeeld met Soesterberg hebben gedaan – of gaan wij het zelf doen? Specialisten inhuren binnenshuis, volgens de heer Westerlaken van het CDA. Maar we moeten ons dan wel realiseren: ook externe inhuur moet ook aangestuurd worden. En als straks- We hebben het ook nog gehad over: wie is er wel bekwaam en wie is er niet bekwaam? Als op een gegeven moment de Omgevingswet in zal gaan, dan moeten sowieso bestuurders nog veel breder opgeleid zijn om een veel breder pakket te kunnen aansturen of beheersen.

Provincie, mijn laatste zin is- Wat zeg ik: provincie? 'Voorzitter' bedoel ik. De provincie is voor bestuur. Laten wij stoppen met het exploiteren van een tramlijn. Daar zijn marktpartijen beter in. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dan zijn we, als ik het goed heb, aan het einde gekomen van uw inbreng in de eerste termijn van Provinciale Staten. Dank. En complimenten voor dat u inderdaad in tijd u heeft weten te beperken. Dat is heel plezierig voor het vervolg van het debat, zodat we dan voldoende ruimte hebben om het antwoord vanuit het college te ontvangen en daar weer op te gaan reageren in de tweede termijn. Ik schors de vergadering tot 13.45 uur en wens u een smakelijke lunch toe. Tot straks.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering tot 13:45 uur.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik verzoek de leden van Provinciale Staten hier in de zaal om hun zetel weer in te nemen. En dan heropen ik onze provinciale voorbereidende Statenvergadering.

Aan de orde is het Rapport Randstedelijke Rekenkamer "Vernieuwde Regionale Tramlijn". Vanochtend heeft u uw inbreng vanuit Provinciale Staten in de eerste termijn hierbij geleverd en is nu de beurt aan het college. Twee collegeleden zullen de

beantwoording namens het college verzorgen. Ik geef als eerste het woord aan de heer Schaddelee.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Er zijn veel vragen gesteld, kritische vragen, analyses gemaakt. En ik denk: terecht.

Laat ik maar eens beginnen bij een opmerking die mevrouw Hoek helemaal aan het eind maakte: deze gedeputeerde is gewoon doorgedaan op de oude voet. Ik wil daar toch op reflecteren, want dat is natuurlijk een vraag die ik mezelf de afgelopen tijd ook vaak heb gesteld: joh, wat heb je hier nou precies zitten doen? Ik heb in het kerstreces de rapporten nog eens een paar keer goed doorgelezen. Ik heb ook wat eerdere debatten teruggekeken. Ik heb ook over mezelf nagedacht en wat de betekenis nou is van al die dingen, ook in relatie tot mijn eigen rol. En er zijn denk ik twee persoonlijke overwegingen die ik gewoon met u wil delen en die ik gewoon eens even goed wil neerzetten, ook om u mee te nemen in vragen die heel veel van u terecht ook hebben gesteld van, joh – ook bijvoorbeeld de heer Van den Dikkenberg – waar was je nou, wat deed je nou, wat gebeurde er? En die twee elementen, het ene deel is echt een kritische zelfreflectie; het tweede deel is ook van, en wat betekent dat dan, ook dit soort rapporten, in relatie tot je relatie met de Staten, de manier waarop je in een college opereert, de manier waarop je in de organisatie opereert.

Die kritische zelfreflectie – om met dat eerste maar te beginnen – die begint voor mij ook echt bij de reizigers en bij onze inwoners. We zitten hier niet voor onszelf. Wij dienen hier met elkaar een publiek belang. En de reizigers zijn heel zwaar gedupeerd door fouten die door de provincie zijn gemaakt. Een geluk bij een ongeluk misschien dat er door corona niet zo heel veel mensen in zaten, maar de tram had begin september 2020 wel moeten gaan rijden, ongeacht de situatie. En die ging uiteindelijk pas voor onze reizigers rijden in januari 2021. Dat weegt voor mij heel zwaar. Dat vind ik verschrikkelijk, vooral ook voor onze reizigers. En iedereen die mij een beetje volgt, die weet dat ik dat niet voor de bühne zeg, maar dat ik dat ook echt vanuit de grond van mijn hart meen. Die reiziger, die staat voor mij op één. Die noem ik in deze zaal, die noem ik in commissievergaderingen, maar die noem ik ook bij heel veel interne overleggen als een van de belangrijkste waar we dit allemaal voor doen. En het is gelukkig ook niet een soort particuliere hobby van mij als bestuurder, maar het komt ook glashelder terug in de doelstellingen van het project VRT, en in overigens heel veel andere documenten ook nog van ons als provincie. Maar die doelstellingen van project VRT, dat leest u ook in het rapport en ik heb hem hier ook nog expliciet even opgezocht, die begint met "de reizigers in de regio Utrecht een goed en veilig functionerend tramsysteem kunnen bieden". Dus die reiziger staat ook in de doelstellingen van het project VRT op één. En neemt u van mij aan, iedereen intern heeft dat ook heel stevig in het systeem zitten: de reiziger staat centraal. En deze fout en de daardoor ontstane vertraging zijn slecht voor de reiziger. Daar baalt intern iedereen enorm van, juist ook omdat we er zo op gebrand zijn om onze reiziger goed, veilig, comfortabel op te bieden.

Er is nog iets anders wat ook glashelder is en dat is niet een aannemer, niet een gemeente, niet ILT en zelfs niet corona schuldig is aan deze vertraging. Schuldig aan deze vertraging is de provincie zelf en niemand anders. En er zijn een heleboel mooie analyses op te geven, maar uiteindelijk staat hier een gedeputeerde die heel goed weet dat hij politiek-bestuurlijk verantwoordelijk is voor fouten die zijn gemaakt. En daar loop ik ook niet voor weg. Ik hecht er ook aan om voor die fouten aan het begin van dit debat op deze plek aan u als volksvertegenwoordigers, en daarmee ook dus aan onze inwoners en reizigers excuses te maken. Ik vind dat ik dat móet doen. Waar gewerkt wordt, worden fouten gemaakt. Fouten maken we allemaal. En iedereen in deze zaal zal die ervaring ook hebben.

Dat is allemaal waar. Maar hier zijn reizigers heel zwaar de dupe geweest van gemaakte fouten. Dat drukt mij zwaar en daar wil ik niets aan af doen.

Als provincie hebben we ook een geschiedenis. Grote tramprojecten zijn politiek beladen. Niet alleen vanwege de hoge kosten en de grote impact, maar ook vanwege fouten die hier in het verleden gemaakt zijn. Die zijn ook in deze zaal bepaald niet onbesproken gebleven. Ik weet niet of dit het vierde of het vijfde debat is, meneer Westerlaken, maar misschien is het wel het tiende debat. Het doet er niet toe. We hebben het hier vaker genoeg ook gehad over dingen die misgegaan zijn. En nou ja, velen van u waren in ieder geval zo attent mij daar ook aan te herinneren dat ik ook in het verleden als statenlid daar wel het nodige van heb gevonden. Maar laat ik dan ook maar mezelf citeren in de tijd als statenlid, uit eerdere debatten: fouten maken is niet erg, niets doen met die fouten, dat is pas erg. Dus niks leren van fouten.

En, voorzitter, dat is denk ik ook het doel geweest van het rapport dat hier nu ligt. En dat is ook het doel wat mij betreft van dit debat. Niet alleen maar in het reine komen met elkaar en met gemaakte fouten, maar ook met elkaar leren van fouten die gemaakt zijn. En in dit geval is dat wat mij betreft ook gewoon een pijnlijke groei-ervaring die je met elkaar opdoet.

Bij het tot stand komen van dit rapport was dat ook de insteek. GS ondersteunt ook nadrukkelijk de motie die de PVV destijds, in september 2020, indiende om gezamenlijk tot een kritisch rapport te komen om gewoon te begrijpen 'wat is hier nou gebeurt' en te begrijpen hoe wij hier in de toekomst mee verder moeten. Intern hebben we er ook steeds scherp op aangedrongen op maximale transparantie, maximale medewerking met de onderzoekers. Hen mocht absoluut niets in de weg worden gelegd.

De heer **DERCKSEN**: Ja, voorzitter, de gedeputeerde zegt "fouten maken is niet erg, het is pas erg als je niet leert van de fouten". Volgens mij hebben we een rapport waar dat zo'n beetje in staat. Ja, wat zijn dan uw overwegingen erbij? Wat zijn dan de conclusies als je niet leert van je fouten: wat dan?

Daar wilde ik inderdaad ook naartoe, voorzitter. Om van fouten te leren heb je voor mij ook de juiste cultuur met elkaar nodig, de juiste structuur met elkaar nodig. En ik wil daar zo meteen nog een aantal dingen over zeggen.

Maar ik wil eerst iets zeggen over de totstandkoming van dit rapport. Toen ik in het najaar van 2021 geïnterviewd werd door de onderzoekers van de Randstedelijke Rekenkamer was dat ook expliciet mijn allereerste vraag aan hen: hebben jullie – ik was de laatste die geïnterviewd werd; ze hadden daar al maanden aan gesprekken en onderzoeken aan vooraf gehad – die maximale medewerking gevonden bij onze medewerkers; hebben jullie alles gekregen wat je nodig had; heb je alles gekregen wat je wilde hebben; is er iets voor jullie achtergehouden, ja of nee? En dat was voor mij van heel grote betekenis dat op dat moment die onderzoekers aan mijn tafel volmondig zeiden: ja, er is maximaal en proactief meegewerkt. En volgens mij begint het daarmee, met elkaar zo goed mogelijk de analyse maken om vervolgens te komen tot rapporten als dit.

En dat is het tweede onderdeel, voorzitter, van de reflectie die ik wil geven: wat is dan de betekenis van dat rapport voor mij en ook voor elkaar, zoals wij hier zitten. Toen ik in 2019 begon aan deze klus als gedeputeerde – mevrouw Hoek zei er ook een paar dingen over – toen stonden wij als provinciebestuur ergens en we stonden als provinciebestuur op dat moment gewoon in een behoorlijke crisis. En die crisis werd door allerlei dingen veroorzaakt. En een van de oorzaken was de Uithoflijn. Dat was een tramproject. En door als gedeputeerde Mobiliteit aan de bak te gaan, wist ik ook wel dat ik een risico nam. En dat nam ik niet per se voor mijn lol of- Maar ik nam dat ook vanuit een passie voor een goed provinciaal bestuur. Ik heb dat toen ook op die manier zo benoemd. En ik heb dat ook op die manier ervaren.

Daarbij was de relatie ook met de ambtelijke organisatie op voorhand denk ik best een spannende. En het AD was zo vriendelijk om daar afgelopen week nog even aan te herinneren en ook verschillende van u hebben daar in dit debat vragen over gesteld. Ik kom daar zo meteen nog wel iets uitgebreider op terug, maar ik hecht er wel aan om te benadrukken dat ik van enige spanning de afgelopen tijd absoluut niets heb gemerkt. Wat mij betreft is de samenwerking vanaf begin af aan gewoon heel open en professioneel geweest. En meer dan dat: ik werk hier dagelijks met heel veel plezier samen met heel veel goede, professionele mensen. En ik ervaar daarin ook heel veel vertrouwen en ook een gedeelde ambitie en bevologenheid.

En laat ik daar dan ook gelijk maar ingaan op de vragen die met name gesteld zijn door de PvdA, mevrouw D'Hondt, van joh, hoe ben je daar nou mee omgegaan. Hij is ook door een aantal anderen gesteld. "Waar was je" bijvoorbeeld, door de heer Van den Dikkenberg. Toen ik hier begon in 2019, toen ben ik begonnen met inderdaad ook gewoon eens een aantal mensen op te zoeken en daar het gesprek mee aan te gaan van joh, ik zit hier nu als gedeputeerde, ik heb een verleden; jij zit hier nu als, nou ja, projectmanager of nou ja, ook vanuit een bepaald verleden. Wij gaan nu met elkaar samenwerken. Hoe hebben wij ons hier tot elkaar te verhouden? Wat gaan we hier met elkaar doen? Wat leren wij? Wat hebben wij in ons rugzakje zitten? En hoe gaan wij op een goede, open manier met elkaar samenwerken, of niet? En ik hecht er ook wel aan om hier – en, nou ja, ik kreeg dat vanochtend ook nog van verschillende van hen aangereikt, waar ik die gesprekken toen mee heb gehad – ook te vermelden dat we toen expliciet ook over en weer vertrouwen hebben uitgesproken in elkaar van, hè, we hebben de lucht geklaard, we hebben dingen ook uitgesproken, ook in de zin van 'er moeten een heleboel dingen hier veel beter en we willen hier echt dingen anders gaan doen met elkaar'. En we hebben er toen ook vertrouwen in uitgesproken onderling dat dat zou gaan lukken. We hebben op dat moment ook bijvoorbeeld met de projectorganisatie gesprekken gehad. Ik ben toen ook bij het projectbureau op de koffie geweest, vrij uitgebreid, van jongens, wat gebeurt hier nou met elkaar, wat hebben wij de afgelopen jaren met elkaar gedaan en hoe gaan we die toekomst met elkaar vormgeven? En het is denk ik ook wel belangrijk dat je in zulke gesprekken ruimte neemt voor persoonlijke reflecties, maar ook als professionals met elkaar aan tafel zit. Van, hoe kunnen wij nou zo goed mogelijk ons werk doen en elkaar ook helpen om dat werk zo goed mogelijk te doen? En ik denk dat het ook goed is- Want dat is door verschillende van u ook gezegd van, kijk dan ook eens hoe dat bij anderen gaat. De RET is genoemd, nou ja, verschillende anderen. Ik denk dat er in dit land en misschien wel wereldwijd erg weinig grote infraprojecten te noemen zijn waar alles goed gaat. Dus volgens mij is het maken van fouten op zich ook niet totaal wezensvreemd aan grote infraprojecten. En niet dat dat daarmee ook een doel op zich is geworden. Absoluut niet natuurlijk. Maar het is volgens mij- We moeten elkaar nu niet gaan voorhouden dat wij nooit fouten gaan maken met grote infraprojecten. Er is de afgelopen jaren denk ik heel veel gebeurd. We hebben geweldige dingen meegemaakt, successen gevierd, ook heel veel fouten betreurd. Ik weet niet of het aan mij is om daarover een eindoordeel te vellen, voorzitter. Maar de vooruitgang, de groei die we hebben doorgemaakt, is groot.

De **VOORZITTER**: Een ogenblikje. Ik kijk even: zowel de heer Dercksen als de heer Berlijn. De heer Berlijn nu als eerste. Gaat uw gang.

De heer **BERLIJN**: Dank u wel, voorzitter, aan de heer Dercksen. Ik hoor de gedeputeerde zeggen van, fouten maken is onvermijdelijk, iedereen maakt fouten. Maar dat is niet de kern van het probleem. Natuurlijk kan hier een verkeerde interpretatie genomen zijn op die vergunning. Dat is helemaal niet zo erg, als de organisatie zodanig was ingericht dat die fouten ontdekt werd op tijd. En dat is nou juist het hele manco van dit verhaal. Dat

we fouten maken, dat is inherent aan- Ja, dat doen we allemaal. Maar de organisatie was zodanig ingericht dat die check op die fouten er gewoon niet was. En dat is volgens mij het probleem.

De **VOORZITTER**: Wil de gedeputeerde daarop reageren?

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Jazeker, voorzitter. Het is denk ik goed om daar ook uitgebreid bij stil te staan. Ik wil zo meteen in de rest van mijn beantwoording nog wat uitvoeriger doen. Maar dat is ook precies dat we een heel aantal interventies de afgelopen jaren al hebben gepleegd, waarbij die organisatiestructuur is aangepast, waarbij er heel veel aandacht is geweest voor cultuur. Ik kan zo meteen ook nog een vrij uitgebreide bloemlezing geven over alle interne en externe audits die we gedaan hebben, want dat is gewoon een vast onderdeel van de werkwijze, ook van onze projectorganisatie. Dat werd door een aantal van u ook ingebracht als van nou, zou het niet een goed idee zijn om dat soort dingen te doen? Natuurlijk doen we dat al. Dat doen we continu. En ik vind ook dat we dat nog vaker moeten doen. Dus ik heb bijvoorbeeld ook afgelopen maandag opdracht gegeven om externe audits te laten uitvoeren, nu nog, ook weer, op het project Nieuwegein City en VKplus. Dat zijn nog twee grote uitvoeringsonderdelen die we de komende tijd krijgen in de hele vernieuwing van de regionale tramlijn. Ook dat soort projecten, je moet dat continu blijven auditen, juist om te voorkomen dat die fouten op tijd worden opgemerkt en eruit worden gehaald en opgelost worden.

De **VOORZITTER**: Ik kijk even, want zowel de heer Dercksen als mevrouw Poppe via het scherm hebben ook nog het woord gevraagd. Dus daar wilde ik nu eerst gelegenheid voor geven. Meneer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Ik stel vast dat mijn eerste vraag in ieder geval nog niet beantwoord is. En ik ga hem niet vergeten. De opmerking die ik wilde maken lag wel in de lijn met die van de heer Berlijn. Ik stel vast dat het in het trambedrijf tot voor kort buitengewoon onrustig was en als onrustig is ervaren door mensen die daar werken. En als ik dat kan horen, dan zou ik zeggen, met de achtergrond die er is van de gedeputeerde: hoe kan het dan – want ik lees het in de antwoorden – dat de gedeputeerde dat niet weet? En hoever ben je dan die organisatie ingedoken? Kijk naar de managementtevredenheidsonderzoeken die slecht zijn. Daar is, ondanks wat de heer Schaddelee nu allemaal zegt, niks aan gedaan om daar een beter beeld van te krijgen. Tenminste, mijn waarnemingen zijn anders.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Het is heel goed dat de heer Dercksen dat vraagt, want inderdaad, er zijn ook een boel dingen die gebeuren buiten uw waarneming om. Het is denk ik goed om allereerst vast te stellen met elkaar: we noemen het vaak hier in het spraakgebruik met elkaar 'het trambedrijf'; 'het trambedrijf' bestaat niet. In dit rapport over de VRT gaat het vooral over de projectorganisatie. En die projectorganisatie bestaat voor 95% uit inhuurmensen, juist ook – en dat bleek ook wel een beetje uit het tussendebat wat op een gegeven moment met mevrouw Poppe ontstond – omdat er heel veel expertise is die je soms korter, soms langer moet inhuren, omdat ja, wij zijn nou eenmaal permanent bezig met tramlijnen. Je zou het misschien wel denken als je van wat meer afstand naar de provincie kijkt. Maar wij zijn niet permanent bezig met tramlijnen aanleggen of met vergunningstrajecten en dergelijke. Dus ook waar het gaat om bijvoorbeeld zo'n medewerkerstevredenheidsonderzoek, ja, die wordt bijvoorbeeld niet ingevuld door mensen die bij die projectorganisatie werken, want dat is voor het grootste deel inhuur. Dus in die zin 'onrust bij het trambedrijf', ja, de onrust die denk ik hoort bij een duiventil soms. Namelijk dat het een in- en uitgaan is van mensen, En wat overigens natuurlijk wel een

vaste kern van mensen is, die ik wekelijks ontmoet aan mijn tafel bij de portefeuillehoudersoverleggen. En nou ja, bij die vaste kern die ik wekelijks spreek, laat ik het zo zeggen, heb ik de afgelopen tijd weinig van die onrust gemerkt.

De **VOORZITTER**: Ik wil nu graag het woord geven aan mevrouw Poppe. Mevrouw Poppe, gaat uw gang.

Mevrouw **POPPE**: Het is mooi te horen dat de heer Schaddelee zo bevlogen is en dat hij zo open is met zijn medewerkers. Daar ben ik echt oprecht blij mee. Maar, hoe kan het dan dat het zo lang duurde voordat u geïnformeerd bent? Want daar heeft toch wel bijna een halfjaar tussen gezeten: de memo van maart en de brieven van PS in augustus. Dat vind ik- Ja, dat kan ik niet plaatsen, laat ik het zo zeggen.

De **VOORZITTER**: De gedeputeerde gaat daarop antwoorden, maar ik denk dat hij sowieso in zijn betoog daarop zou komen. Dus hij moet zelf maar even het moment kiezen waarop hij de vraag van mevrouw Poppe beantwoordt.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ja, zeker, voorzitter. Daar wil ik zo meteen nog vrij uitgebreid inderdaad op terugkomen. Want ook door verschillende- En daarmee sluit ik ook een beetje mijn persoonlijke intro af. Onze provincie heeft heel grote ambities rond ov. Het zou zomaar kunnen dat het VRT-project niet het laatste grote tramtraject is. Het zou ook zomaar kunnen dat dit niet het laatste debat is naar aanleiding van dingen die wel of niet goed gegaan zijn. En het is denk ik ook nog veel te vroeg om die Randstedelijke Rekenkamer op te heffen, omdat er niets meer kritisch te onderzoeken valt. Maar het staat voor mij wel vast – en dat ik een heel belangrijke afsluiting en constatering – dat deze provincie, deze organisatie, dit college en deze gedeputeerden vastbesloten zijn om ons te blijven verbeteren. Van ieder project, van iedere ervaring, mooi of lelijk, negatief of positief, van iedere stap die we met elkaar zetten, willen we leren. En een goed bestuur is niet iets wat je op een dag bent. Een goed bestuur is dat je iedere dag wordt door iedere dag daar keihard aan te werken. En die mentaliteit die ik ook in de afgelopen maanden steeds weer heb geproefd, die motiveert mij enorm om mijn werk te doen en mijn eigen, kleine steentje ook bij te dragen aan dat goede bestuur van onze provincie.

En dan kom ik inderdaad op zo'n opmerking zoals die bijvoorbeeld door mevrouw Poppe is gemaakt, ook door verschillende anderen van u: hoe kan het dan dat je, ondanks dat je werkt aan een open cultuur – en dat is ook de cultuur die ik waarneem. Dus verschillende van u zeiden van ja, het komt misschien wel doordat de cultuur niet open is of omdat de escalatielijnen niet op orde waren. Nou, die over die escalatielijnen hebben we verschillende dingen ook in onze bestuurlijke reactie geschreven. Die zijn we ook aan het verbeteren. En ook aan de cultuur werken we. Naar mijn idee is die cultuur al goed, maar ook dat kan altijd beter. En ook die escalatielijnen kunnen beter. Maar ook als we die escalatielijnen en die cultuur optimaal zouden hebben gehad ten tijde van dit project, ook dan was deze informatie waarschijnlijk niet bij mij gekomen. En niet omdat mensen daarmee niet durven komen of niet willen komen, onwil of onkunde of iets van dien aard, maar puur door de professionele inschatting van de op dat moment ingehuurde mensen dat er geen vuiltje aan de lucht was. Dat zij bezig waren met een renovatievergunning en nou ja, dat daar wat hickups op zaten, zoals op alle werkzaamheden weleens hickups zaten, maar niets om je grote zorgen over te maken.

En dan is het denk ik ook goed – want dat was in het debat net ook een ding, de brief van 16 maart- Of het portefeuillehoudersoverleg van 16 maart, waar de SGP aan refereert: toen wist je al dat je niet kon gaan voldoen aan de Wet lokaal spoor. Dat klopt. Dat klopt. En daar bent u ook over geïnformeerd als Staten op 14 april, want dat ging over

twee vrij specifieke, technische onderdelen, namelijk de spleetbreedte en de boogstralen. Daarvan hebben wij in maart, april geconstateerd van hé, ja, die passen niet binnen de vereisten van de Wet lokaal spoor. En die zijn daar ook niet binnen te krijgen, want die boogstraal, ja, die in de jaren '80 al bepaald door de ligging van dat tramtracé. Dus je zou half Nieuwegein moeten slopen om aan dát onderdeel van die Wet lokaal spoor te kunnen gaan voldoen. En die constatering is met u gedeeld op 14 april. Maar nogmaals, dat ging dus over specifieke, technische onderdelen van die renovatievergunning. En dus niet over de constatering die wij eind augustus pas hebben gedaan met elkaar. Dat was een vraag van de heer Overkleef: op welk moment werd nou bekend dat je dat hele veiligheidsdossier moest gaan doen? Dat was echt een conclusie die we pas eind augustus met elkaar trokken. En op dat moment werd pas, nou ja, de omvang van de ramp duidelijk en heb ik u daarover met statenbrieven en memo's en ook tijdens een mondelinge informatie- Tijdens een commissievergadering MM geïnformeerd. En dat is ook allemaal goed terug te lezen denk ik in het rapport.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ja, voorzitter, wat dat ingewikkeld maakt, is dat we dus een probleem hebben met de Wet lokaal spoor. Dat loopt parallel aan de problemen met de safety case. En op dat moment dat we dus niet kunnen voldoen aan de Wet lokaal spoor, dan hebben we overleg met ILT van joh, hoe gaan we daarmee om? Dan moet dat toch ook het moment geweest zijn waarop ILT heeft gezegd van joh, denk eens na, waarschijnlijk gaat dat niet voldoen. Omdat je niet de integrale samenhang van het systeem aan kunt tonen, gaat jouw aanvraag niet voldoen als renovatieaanvraag – waar overigens al heel lang geleden voor werd gewaarschuwd. Dan is dat toch het moment waarop die lijnen gaan lopen en waarop je als bestuurder zegt van, ga mij eens informeren hoe dat we de tram nu wel op de rails krijgen en dat het ook gaat lopen? Waarom is toen niet het kwartje gevallen dat dat vliegtuig aan het vertrekken was?

Omdat dat op dat moment ook niet de inschatting was van de mensen die bezig waren met het safety-dossier. En inderdaad, dat verbaast mij ook dat op dat moment ook niet ILT, de ISA – de Independent Safety Assessor – daarop heeft gewezen. Maar op dat moment werd gewoon echt gewerkt vanuit het frame van, wij moeten een renovatievergunning opleveren met elkaar. Dus wij moeten op deelonderdelen onze veiligheidsbewijsvoering organiseren en op tafel krijgen en we moeten daar met verschillende leveranciers over in gesprek bijvoorbeeld. Maar ook op dat moment was dus het gesprek absoluut niet – want anders hadden we dat in maart 2020 al geweten – van, je moet je hele vergunning vanaf de grond af aan opbouwen. Het ging dus steeds over deelonderdelen van die vergunning.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Maar er wordt wel opgeschaald in de organisatie. Er worden een aantal maatregelen getroffen om de vertraging die op dat moment optreedt niet terug te laten slaan op de gehele case. En er wordt bijvoorbeeld extra capaciteit aangetrokken, er wordt wekelijks overleg ingevoerd, er wordt overleg met ILT veel meer naar elkaar toegetrokken. Op dat moment, dan is toch bestuurlijk ook het alarmbelletje, als je dat allemaal doet, dat er in de organisatie allerlei maatregelen worden getroffen en zelfs extra mensen worden neergezet- Daarna is er nooit meer gevraagd van, hoe gaat het nu en- Tenminste, niet wat we teruglezen, dat dat een serieus punt van gesprek is geweest, bestuurlijk gezien. Dat is toch wel het moment waarop de wissels zijn omgegaan en dat er gezegd is van, joh, we moeten intensiveren en we lopen echt daadwerkelijk dat risico.

De **VOORZITTER**: Tot slot op dit punt en daarna de heer Overkleef. De heer Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ja, het vervelende is dat op dat moment juist die wissel niet is omgegaan. Het vervelende is dat we juist toen inderdaad geëscaleerd hebben op die deelonderdelen van die veiligheidsbewijsvoering en niet op die hele vergunning. Dus ook op dat moment werd door-geëscaleerd ook, via die escalatielijnen die er op dat moment waren, op 'we moeten op deze deelonderwerpen extra bewijsvoering aanleveren' en niet op 'we moeten voor het hele tracé een heel nieuwe vergunning aanvragen'. En dat is inderdaad de tragiek en iets wat- Nou ja, dus die wissel is pas omgegaan eind augustus 2020.

De heer **OVERKLEEF**: Dat dus pas in augustus 2020 werd geconstateerd dat het veiligheidsdossier meer om handen had dan tot dan toe werd aangenomen, had dus niet te maken met de gebrekkige informatievoorziening op dit moment, had niet te maken met een ervaren gevoel van onveiligheid, maar had puur te maken met het feit dat het niet bekend was in de organisatie, dan wel werd onderkend. Klopt dat?

Ja, nee, exact. Het is inderdaad zoals u zegt. Dus er is op dat moment door de techneuten gewoon keihard gelopen om de issues die zich op dat moment voordeden, op te lossen. Maar er is op dat moment niet geconcludeerd van h e, we zitten op een verkeerd spoor, er moet een wissel om, want we moeten iets gaan doen dan wat we nu aan het opbouwen zijn. Exact.

De **VOORZITTER**: De heer Schaddelee vervolgd zijn beantwoording.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dan ga ik door op een aantal vragen die door de heer Oude Wesselink zijn gedaan.

De **VOORZITTER**: Een ogenblikje. Ik zie de heer van den Dikkenberg nog?

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ja, voorzitter, want de gedeputeerde geeft net weer aan van, er is op dat moment de wissel niet omgegaan. Wij stonden in stelling om een safety- Want dan kunnen we dit blokje namelijk afronden. We stonden in stelling om een safety case aan te gaan leveren op de verschillen die we aan gingen brengen bij de reconstructie. Maar op dat moment was bekend dat er geen oude, complete safety case was van de hele SUNIJ-lijn in maart. Dat betekent dus dat we een opgave hadden op dat moment om een complete safety case te gaan maken, want anders kregen we sowieso geen vergunning om daar nieuwe trams overheen te laten rijden, omdat we die integrale veiligheid niet konden aantonen. Dus dan spreekt u over van 'toen ging de wissel niet om', maar waar het mij om gaat is: wanneer ging dan die bestuurlijke wissel om dat we dat niet gingen kunnen realiseren binnen de gestelde tijd? Want we hadden geen safety case, terwijl de insteek was van, we gaan alleen delta's aanleveren.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ja, maar ook daar loopt dat dus steeds door elkaar heen. We waren op dat moment bezig met inderdaad die delta's, dus de verschillen, en de nieuwe onderdelen. Daar moesten we veiligheidsbewijsvoering voor aanvoeren. Dus we waren bijvoorbeeld in maart ook bezig met – en daar werd ik ook bijna wekelijks over bijgepraat – over: hoe zit het met onze veiligheidssystemen? Met de assentellers, met alle techniek die daaronder en achter zit, die was nieuw. Daar moest de juiste veiligheidsbewijsvoering voor worden aangeleverd. En daar werd op dat moment aan gewerkt. En er werd op dat moment dus niet gewerkt aan de dingen waarvan verondersteld werd dat die niet om een vergunning vroegen, omdat dat gewoon onderdeel was van de renovatie.

De **VOORZITTER**: Ja? Voldoende? Ja, u gaat verder, meneer Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dan ga ik naar de vraag van de heer Oude Wesselink stelde over Nieuwegein City: ben je nou in Nieuwegein City goed in control? Want in 2019 was de inschatting dat je nog maar één maand nodig had voor die buitendienststelling voor die omlegging Nieuwegein City en nu gaat dat binnenkort gebeuren en wordt er rekening gehouden met ruim drie maanden. Waar heeft dat mee te maken? Dat is dus precies een van de lessen die we hebben getrokken uit het hele VRT-project. Dus we hebben voor die werkzaamheden in Nieuwegein City extra tijd ingeruimd, ook juist om die indienststellingvergunning te krijgen en dat op een goede manier te kunnen opbouwen, daar goed de tijd voor te nemen en niet weer in dezelfde malaise terecht te komen. En overigens, wat ik u zojuist heb gezegd, is dat ik ook daarop extra audits heb aangevraagd. En het is misschien ook goed, voorzitter, want soms kan een beetje het idee zijn – dat kwam op verschillende momenten in het debat naar voren – van ja, er wordt eigenlijk te weinig kritische tegenspraak intern georganiseerd, audits worden te weinig gedaan. Ik heb een overzicht waarin we eigenlijk in beeld brengen dat er ontzettend veel audits op verschillende momenten gehouden zijn. We hebben bijvoorbeeld de afgelopen maanden verschillende interne en externe reviews gedaan op allerlei deelonderdelen van VKplus en Nieuwegein City die we de komende tijd nog hebben. Er is bijvoorbeeld ook een review, een opvolgingsreview, gedaan vóór de start van de aanbesteding, maar ook nu tijdens die aanbesteding en ook tijdens de realisatiefase hebben we op verschillende momenten dat we en de ISA inhuren en externe auditors inhuren die op deelonderwerpen audits uitvoeren. En ook continu- Dus er zit een continue systematiek onder, waarbij ook continu dat soort dingen besproken worden, gekeken wordt van, oké, wat zijn nu de kritieke punten die naar boven komen? Ik heb in aanloop naar het VRT-project in voorjaar 2020 ook op verschillende momenten een top-tien-lijstje in de PO langs gekregen met wat zijn nu volgens de audits die we nú uitvoeren en volgens de eigen analyses die we maken de top tien van kritische punten, waar moeten we nu op letten, waar moeten we op schakelen? Daar kwam van alles in voor, maar niet de vergunning, de veiligheidsbewijsvoering. Dat ging op dat moment over corona, het ging over spleetbreedte, het ging over 'kunnen we op de juiste momenten de juiste mensen op de juiste plek krijgen', mag dat überhaupt met corona? We hadden trams die vast stonden bij de grens. Dat waren de dingen die op dat moment in die top tien stonden en die je ook in dat rapport terug leest. Het is denk ik goed om ons dat ook te realiseren. Maar nogmaals, wij werken ook aan verbetering, waarbij we externe audits en ook totale audits nog vaker onderdeel maken van onze werkwijze.

Dan ga ik naar de bijdrage van de heer De Brey. Ook hij zei verschillende dingen over de cultuur: wat heb je nou als gedeputeerde zelf gedaan om die cultuur te verbeteren en op dat punt ook de stap naar voren te nemen en te zorgen dat je op een open manier dat voor elkaar krijgt. We hebben bijvoorbeeld in oktober en november 2019, toen de Uithoflijn zijn voltooiing naderde – in december hebben we de opening gehad – dus toen dat traject werd afgebouwd en een deel van die mensen zich ook ging richten op het VRT-project, hebben we een hele sessie gehad met elkaar – dat was geen heisessie, het was wat minder romantisch: het was gewoon hier in de zaal bovenin het provinciehuis – maar wel echt een hele middag met elkaar gezeten om erdoorheen te kruipen. Van jongens, wat heb ik bestuurlijk straks nodig, wat hebben jullie met elkaar nodig om te zorgen dat we niet weer de fouten maken van de Uithoflijn? Dat ging bijvoorbeeld over: hoe organiseren we nou op een goede en transparante manier de relatie met de BAM? Want dat waren toevalligerwijs dezelfde aannemers als die we bij de Uithoflijn hadden. Dat was best een gevoelig punt. Dus hoe organiseren we dat dat goed en transparant en navolgbaar en controleerbaar is met elkaar straks? Hoe gaan we om met VTW's – zoals we ze noemden? Die verzoeken tot wijziging, waar ook vaak een extra factuur voor volgt. Hoe zorgen we

ervoor dat we externe kostendeskundigen goed laten narekenen op een manier die ook straks transparant is en te delen is? We hebben toen ook met elkaar gesproken over van, en hoe gaan we nou met elkaar om met een goede cultuur waarin we inderdaad tijdig escaleren? Elkaar tijdig meenemen. Een gevoel hebben voor de politiek-bestuurlijke context die we hebben. Collega Strijk zal straks nog een aantal dingen zeggen over bijvoorbeeld de Utrecht Academie en de manier waarop we onze medewerkers ook opleiden en ook steeds weer verder aanscherpen in die politiek-bestuurlijke gevoeligheid. Maar in die sessies eind 2019 hebben we daar vrij nadrukkelijk met elkaar over gesproken van ja, luister, jullie zijn als professional bezig met een enorm infraproject waar heel veel technische eisen aan gesteld worden, maar weet dat de politiek meekijkt. En op het moment dat we aan die kant van het hekje gedonder krijgen, is er maar één iemand die dat moet uitleggen en dat ben ik. Dus daar heb ik ook een aantal dingen voor nodig. Daar heb ik voor nodig dat ik tijdig geïnformeerd word. Daar heb ik voor nodig dat we alles goed en transparant kunnen laten zien wat we aan het doen zijn. Dus dat we onze overwegingen inzichtelijk maken, dat we daar ook externen op laten meekijken. Dus ook over dat soort- Dus niet alleen over structuurdingen, maar ook over dat soort cultuurdingen hebben we toen met elkaar vrij expliciet gesproken. Waarbij overigens ook – en dat heb ik net ook al gezegd – het ook wel de lastigheid is dat je met veel inhuurmensen te maken hebt. Dus soms zat je met elkaar een flinke sessie te hebben over 'hoe willen we nou de cultuur hier met elkaar' en kon je soms een aantal weken later weer een aantal nieuwe gezichten aan tafel hebben die daar ook weer op meegenomen moesten worden.

De heer **DE BREY**: Dank u wel voor dit antwoord. Het is verhelderend, meneer Schaddelee. En dan toch wil ik hem even koppelen aan dat moment van dat u afgelopen kerst onder de boom zat en de zelfreflectie. Dus goed dat u dat in november 2019 heeft gedaan, of oktober. Dat maakt niet uit. Maar wat zou u nou extra hebben gedaan of anders hebben gedaan of aanvullend hebben gedaan om toch even dit VRT-debacle te voorkomen?

Dat is inderdaad ook wel een goede vraag. Daar heb ik ook voor mezelf over nagedacht en goed dat u me daaraan herinnert. Want je gaat op een gegeven moment ook de film terugdraaien en denk je van, joh, wat had ik nou met de kennis van nu – dat is altijd een beetje een flauwe – maar wat had ik met de kennis van nu anders of explicieter gedaan? Ik denk dat ik met de kennis van nu explicieter een reikwijdteanalyse had laten maken waarin ik vrij precies letterlijk iedere aanbeveling had opgenoemd met letterlijk bij iedere aanbeveling 'check 'wel', check 'niet', check. Dat hebben we in november, oktober 2019 absoluut wel gedaan, alleen niet volgens de methodiek die door de Rekenkamer hier wordt aangereikt, maar veel meer op een manier van, ja, hè, we moeten nou niet al die aanbevelingen exact gaan kopiëren, want het project VRT is een ander project, maar als we de vertaalslag met elkaar maken: waar komen we dan op uit; en wat hebben we dan nodig? Nou, dan kom je tot de dingen die ik zojuist noemde. Dus dan gaat het over transparant onderbouwen van allerlei kosten, dan gaat het over- Nou ja, enzovoorts. En dat hebben we zelfs zo goed gedaan dat de accountant daar op een gegeven moment over heeft gezegd bij de beoordeling van, nou, dit is nou hoe je een project vanuit een financieel control-perspectief moet verantwoorden, het is meer dan volgens het boekje. Dus daarmee wil ik ook wel echt weerleggen wat door verschillende van u is gedaan van, nou ja, het was een zoi, het blijft een zoi en er is helemaal niets verbeterd, niet veranderd. Dat is absoluut niet waar. We hebben juist op die fouten die we bij de Uithoflijn hebben gemaakt ons dusdanig weten te verbeteren dat zelfs de accountant daar een pluim voor heeft gegeven. En voor mij is, als we één ervaring hebben als provincie de afgelopen tien jaar is het wel dat accountants niet bovenmatig royaal zijn met het uitdelen van pluimen. Dus dat is voor mij ook wel van betekenis, dat die daarvan heeft gezegd van, dit is een goede verantwoording, dit is hoe het moet.

De heer **DERCKSEN**: Ja, voorzitter, je ziet dat in Den Haag ook weleens. Als er een gevoelig debat is, dan gaat de verantwoordelijke minister kletsen tot de helft in slaap is gevallen en de andere helft denkt 'het zal wel'. Ik zou dat graag willen doorbreken, want eigenlijk zegt de heer Schaddelee net: we zijn heel losjes omgegaan met de aanbevelingen. En de conclusie uit het rapport is dan dat het, doordat er heel losjes is omgegaan met de aanbevelingen, is misgegaan. Dat is dan de conclusie die we moeten trekken. En dan kom ik terug bij vraag één die ik stelde: wat dan? Als we er niets van geleerd hebben, wat dan? Als u klaarblijkelijk heel losjes met de aanbevelingen, verbetermaatregelen bent omgegaan met dit als gevolg- Want we kunnen wel zeggen dat het financieel zo goed is afgelopen; de vertraging leverde zes miljoen schade op. Dus ja, ik weet niet of de accountant nog staat te juichen. Wat is dan de conclusie?

Ik zou juist willen bestrijden dat wij losjes met die aanbevelingen zijn omgegaan. Wij hebben juist in plaats van daar een afvinklijstje van te maken, geprobeerd om zo goed mogelijk en naar eer en geweten daar een vertaalslag op los te laten van, wat betekent het nou, al die aanbevelingen, al die rapporten, al die vermaningen, al die kletsen om onze oren van de afgelopen jaren, wat betekenen die voor dit nieuwe project VRT? Hoe vertalen wij die op een manier dat we daar niet weer in dezelfde fouten vervallen? En wat mij betreft is dat helemaal niet losjes gegaan, maar hebben we juist zo goed mogelijk die vertaalslag proberen te maken. En overigens, voordat we vervelende dingen gaan zeggen over afvinklijstjes, we hebben tegelijkertijd wel degelijk ook die aanbevelingen – en u heeft dat rapport eind 2019 gehad – we hebben al die aanbevelingen eind 2019 met elkaar langsgelopen, geanalyseerd en gezegd van, oké, zijn ze voldaan of niet? En welke moeten we nog op andere manieren laten terugkomen? En een van de plekken waar die gaan terugkomen, is onder andere nog de Nota Investeren die er binnenkort aankomt. En volgens mij zijn daar dan officieel ook de laatste aanbevelingen op een goede manier geland. Maar nogmaals, aanbevelingen die landen niet, die stoppen niet op een dag. Je blijft continu doorvertalingen maken naar de praktijk van vandaag.

De heer **DERCKSEN**: Ja, dat was mijn interpretatie dat ze losjes zijn doorgevoerd. Verzin er zelf een ander woord bij, zou ik zeggen. Feit is dat de Rekenkamer zegt dat het onvoldoende is geweest en dat dat heeft geleid tot het debacle dat we nu hebben. En ik hoor dan een gedeputeerde helemaal niet zelfkritisch zeggen dat het mis is gegaan. Nee, dat hebben we allemaal gedaan. We hebben het aangepast aan de VRT, dat is allemaal gebeurt. En hier ligt een stuk van een halve kilo waarin staat dat het niet zo is. Hoe kan dat nou?

Misschien moet ik uw geheugen even iets opfrissen. Het is nog niet zo heel lang geleden – ik denk een minuut of tien geleden – dat ik hier volgens mij vrij uitgebreid heb betoogd dat er een heleboel dingen mis zijn gegaan en dat ik daar ook mijn verantwoording voor neem. Maar volgens mij moeten we dan vervolgens niet de fout maken om te zeggen: echt werkelijk alles wat we hebben gedaan hier is fout geweest en we hebben de afgelopen jaren als college helemaal niets gedaan en we zijn lekker door gehobbeld en we hebben leuke dingen zitten doen. Dat is natuurlijk absoluut niet waar. We hebben juist zo integer en zo mogelijk als wij konden doorvertalingen gemaakt van aanbevelingen op een manier die ons ervoor heeft behoed dat we in oude fouten zijn gevallen. En tegelijkertijd ben ik het helemaal met u eens dat het rapport van de Rekenkamer terecht zegt – en dat zeggen wij ook in onze bestuurlijke reactie die is opgenomen in het rapport – dat wij als provincie daar fouten in hebben gemaakt en dat wij daar een heleboel dingen anders hadden moeten doen. En dat ook- En dat is door verschillende van u gezegd van, nou ja, die aanbevelingen, je neemt zomaar die aanbevelingen over zonder er enige visie op los te laten. Degenen die dat hebben gezegd, die zou ik dan toch nog even willen adviseren om het rapport – ik denk

dat het rond pagina veertig is – goed te lezen waar, ik geloof, vijf, zes A4 bestuurlijke reactie van ons is opgenomen waar we vrij uitgebreid reflecteren op alle conclusies en ook op de aanbevelingen en waar inderdaad ook in het nawoord door de Randstedelijke Rekenkamer nog weer een aantal dingen op wordt gezegd. En die denk ik ook wel weer terecht zijn. Dus volgens mij laat dat ook zien dat je juist door die reactie op elkaar, door een Rekenkamer dingen goed en kritisch te laten onderzoeken, daar als bestuur ook goed en kritisch op te reageren, dat gesprek met elkaar te hebben en ook een debat als vandaag met elkaar te hebben, dat dat de enige manier is om beter te worden als bestuur.

De **VOORZITTER**: Goed, ik stel voor- Ja, het was al twee keer, meneer Dercksen, dus-

De heer **DERCKSEN**: Ja, ik wil ook wel doorrollen naar een ander onderwerp, want de-

De **VOORZITTER**: Oké, ja.

De heer **DERCKSEN**: -aanbevelingen zijn dus niet losjes geïmplementeerd, maar zo goed mogelijk. Mijn conclusie is: dat is dan jammer, want dat was niet goed genoeg voor de Rekenkamer. En wat mij opviel – en daar haak ik nu op aan – is dat uw opmerkingen in het rekenkamerrapport inderdaad wel enige vorm van zelfreflectie lieten zien. Maar toen kregen we deze antwoorden op de vragen van de collega's en daar staat dat, ja, het is allemaal veel te stellig wat de Rekenkamer gezegd dat we een beperkt lerend vermogen hebben gehad. Is dat nou omdat de Rekenkamer hier niet meer op kan reageren? En men dan gewoon weer terugschiet in de reflex van 'het is allemaal goed gegaan'. Dat staat er ook: succesvol geopereerd bij de projectbeheersing; en, we wisten het niet, want die ambtenaren hebben het ons allemaal niet verteld. Dit is gewoon hoe het al elf jaar was. En daar gaat het wat mij betreft mis. Ik zou bijna zeggen: wie zijn die mensen die dit schrijven, want het getuigt ook niet van veel respect om die antwoorden bijvoorbeeld – wat ook de heer Van den Dikkenberg net zei – om die gewoon netjes te beantwoorden. Daar gaat het mis in de cultuur. En ik had gehoopt dat het echt veel anders gaat. Maar toen ik dit gisteren las, dacht ik, ja, er is niks veranderd. Er wordt naar PS zelfs gewezen, want 'u moet nog dit en u moet nog dat'. Ja, nee, niks. We hebben aanbevelingen die niet zijn geïmplementeerd en daar ging het mis. Daarom is die tram niet gaan rijden. En daarom is er voor miljoenen schade opgetreden. En ik zou het fijn vinden als u dat nou eens ronduit erkent.

De **VOORZITTER**: Goed. En ik stel voor dat de heer Schaddelee daar nog even op reageert, maar dan wel doorgaat met zijn beantwoording.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Voorzitter, als ik dat laatste ga doen, dan grijp ik terug naar het begin van mijn betoog en ga ik weer mijn persoonlijke reflectie voorlezen. Dat lijkt me niet zo productief. Het wordt allemaal opgenomen, dus u kunt het terugkijken.

De **VOORZITTER**: Ja, de heer Berlijn heeft ook het woord gevraagd. Even kort, meneer Berlijn. Gaat uw gang.

De heer **BERLIJN**: Ja, ik raak de draad ook een beetje kwijt. Het wordt een beetje een woordenbrij zo. De heer Dercksen geeft inderdaad aan en de

gedeputeerde zegt 'er wordt losjes omgegaan met de aanbevelingen'. Dan geeft de gedeputeerde daarna als antwoord erop: ja, we hebben al die aanbevelingen doorgenomen, we hebben er een vertaalslag van gemaakt. Maar de conclusie blijft dan uiteindelijk dat die vertaalslag dan blijkbaar niet gelukt is. En dat is dan het rapport van de Rekenkamer die dan stelt: een beperkt lerend vermogen getoond bij het opvolgen van deze aanbevelingen en verbetermaatregelen. Dus als je alles in het werk hebt gesteld om die aanbevelingen van de Uithoflijn mee te nemen in het volgende traject en dat blijkt dus niet te lukken, ja, dan is het toch ergens iets- Dan is het toch meer dan gewoon een communicatiefoutje of een interpretatiefout? Dan is de organisatie toch gewoon niet op orde? En dan geef je zelf toch eigenlijk een bewijs van onvermogen af? Als je alles geprobeerd hebt om het op orde te brengen en het lukt je niet, dan heb je toch gefaald in mijn optiek? Hoe ziet de gedeputeerde dat dan?

De **VOORZITTER**: Ja, ik was op zoek naar de vraag. De gedeputeerde antwoordt daar even enkelvoudig op en gaat daarna wel door met zijn beantwoording.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ja, nu worden een aantal conclusies opgebost en aan elkaar geknoopt en gezegd: hoe reflecteer je daar dan op? Volgens mij is het goed om terug te gaan naar 'wat stelt dit rapport'. Dit rapport stelt een heleboel dingen waar wij als provincie in dit project de mist mee in zijn gegaan. Volgens mij zeggen wij ook als college in zowel de bestuurlijke reactie, als ook vandaag in dit debat: daar moeten wij van leren. Al die aanbevelingen moeten we overnemen. Die vertalen wij op allerlei manieren. We hebben bij conclusies natuurlijk ook wel onze eigen reflecties. En dat soort reflecties helpen ons om te leren en om beter te worden. Maar het is volgens mij ook goed om ons te blijven realiseren dat – en u zei dat volgens mij zelf heel mooi – juist excellente organisaties blijven doorleren. En ik denk dat, nou ja, hoe meer je leert, hoe meer je je ook realiseert wat je allemaal nog niet weet en waar je op door moet ontwikkelen. En ik denk dat dat rapport, wat er nu ligt, daar heel goed op helpt, op een onderdeel waar voor ons gewoon nog een blinde vlek lag. En dat is pijnlijk genoeg om dat te constateren, want je moet gewoon ook bij dit soort vergunningstrajecten scherp zijn. We hebben er destijds een aantal mensen voor ingehuurd. Daar zijn dingen niet goed op gegaan. En daar leren wij nu van op een heel pijnlijke manier.

De **VOORZITTER**: Ik stel voor dat u uw beantwoording vervolgt.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Voorzitter, ik ga verder met de vragen die de heer Berlijn stelde. Hij zei onder andere – maar daar ben ik net denk ik al op ingegaan – van, ik mis een stuk visie op de aanbevelingen. Dan verwijst ik toch naar de bestuurlijke reactie die wij in het rapport zelf hebben gegeven, waar we volgens mij ook best wel uitgebreid reflecteren. Soms kritisch naar onszelf, soms ook kritisch naar van, hé, maar wat staat er nou en klopt dat nou? Daar verwees de heer Dercksen net ook naar in de schriftelijke beantwoording die we deze hebben gedaan, die soms heel inzoomt. Dan kan je wel zeggen van, ja, dit zegt de Rekenkamer nu, maar wij zien wel, als we zelf die film terugkijken, dat we op bepaalde onderdelen wel degelijk hebben geacteerd. Misschien niet goed genoeg, misschien hebben we er steken laten vallen. Sterker nog: zeker weten hebben we steken laten vallen. Maar ik denk dat dat ook onderdeel is van het leren, dat je al reflecterend punten eruit pakt waarvan je zegt van, nou ja, volgens mij hebben we daar iets wel goed gedaan of niet goed gedaan.

De buffers waar de heer Berlijn over spreekt en ook de schaa sprong van, joh, wat- Dat vraagt toch ook een bepaalde visie op je trambedrijf en hoe moet je daar nou in de

toekomst mee omgaan? Ik vind dat heel terechte vragen. En volgens mij is dat ook een traject waar we op dit moment middenin zitten met elkaar en waar we bureau Roland Berger voor hebben ingehuurd, die ons begeleidt om deze maanden na te denken over: wat is nou de toekomstige positionering van je trambedrijf – en 'trambedrijf' is dan de huiselijke term voor al die organisatieonderdelen die zich bezighouden met het functioneren van onze tram; wat heb je daar in de toekomst voor nodig? De eerste informatiesessie is geweest. Daar hebben we ook allerlei onderdelen in ontleed, want het realiseren van grote projecten is een onderdeel van zo'n trambedrijf, het dagelijks vinger aan de pols houden van je exploitatie is een onderdeel van zo'n trambedrijf, het inregelen van je dienstregeling voor het jaar wat komt in onderdelen. En al die losse onderdelen kan je bijna per onderdeel kiezen van, nou, privatiser je dat, wil je daar als provincie heel erg bovenop zitten of kies je een variant die ertussen zit? Die positionering van dat trambedrijf, voorzitter, is nou precies een onderdeel waar we de komende maanden een besluit over gaan nemen, wat ergens komend najaar zijn effect zal krijgen.

Dan ga ik naar de bijdrage van de heer Westerlaken. Ik denk dat een aantal van de vragen zo meteen door collega Strijk beantwoord zullen worden. Het is denk ik wel goed. Want u verwees ook wel naar 'ontstijgt het niet het vermogen van onze organisatie als je kijkt naar de governance van de tram'. Ook dat zijn denk ik overwegingen die we gewoon goed moeten meenemen bij zo'n positioneringsvraagstuk bij die tram. Ik ben iets minder optimistisch als u in de zin van- Dat op het moment dat je daar een wat meer private, commerciële instelling van maakt, dat het dan per definitie beter gaat. De aansturingmechanismen worden anders en misschien de publieke risico's worden kleiner. Maar volgens mij laat iets als een Hoekse Lijn zien dat ook daar – dat liep tegelijkertijd met onze Uithoflijn – niet per se geen fouten worden gemaakt en geen overschrijdingen zijn in tijd en geld.

De heer **WESTERLAKEN**: Misschien is het goed om nog eens te benadrukken dat het ons niet om een private, commerciële opzet gaat, maar om een publiek aandeelhouderschap. Dus het volledig eigendom van de gemeentelijke c.q. provinciale overheden van een dergelijk bedrijf, waarbij je ook de regie als provincie houdt. Alleen, het hele operationele stuk wordt dan weggezet in een onderneming die vervolgens heel goede mensen aan kan trekken die het werk uit kunnen voeren. Ik heb absoluut niet bedoeld, gesuggereerd, dan wel gezegd dat het een private commerciële onderneming moet zijn.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Gaat u verder, meneer Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dit zijn inderdaad precies ook van die overwegingen die allemaal terugkomen in dat onderzoek wat Roland Berger nu uitvoert naar de positionering van het trambedrijf.

Dan ga ik naar de vragen van de heer Overkleef. Een aantal daarvan heb ik net al genoemd. Dus die kwalificatie 'een aanmerkelijke wijziging', wanneer was dat bekend? Dat was bekend eind augustus 2020. Dat was ook het moment waarop de alarmbellen en de eerdere brieven pas op waarde werden geschat. Dus eerder was daar gewoon de- De 'doorwerkende fout' hebben we dat geloof ik genoemd in onze reactie, waar we op bleven zitten.

U vroeg ook van, op wat voor moment had je nou scherper moeten zijn? Ik denk dat dat, ondanks interventies die we in november, december 2019 hebben gedaan, toen de Uithoflijn afgeschaald werd, VRT opgeschaald werd, ik denk dat op dat moment een grondiger reikwijdteanalyse had geholpen.

Dan gaan we naar de opmerkingen van mevrouw D'Hondt, de vragen. Uw vraagt nog eens expliciet naar de insinuaties die in het AD stonden. Ik denk dat ik daar net wel op heb gereageerd: zowel een-op-een gesprekken, als ook gesprekken met het projectbureau.

Dan ook de stelling over van, had je op 16 maart al iets op je bureau? Nou, daar heb ik denk ik net ook op gereageerd.

Dan ga ik naar de bijdrage van de PVV, de heer Dercksen. Nou ja, ik denk dat veel van de dingen die u zegt, dat dat ook wel vragen zijn die ik me heb afgevraagd, waar ik net in mijn inleiding vrij uitgebreid op ben ingegaan. Het is denk ik wel goed om nog even recht te zetten – want u noemde de Adviesraad Tram een van de weinige lichtpuntjes. Nou ja, laten we het erop houden: ik heb ze in ieder geval ervaren absoluut als een lichtpunt. Maar u stelt van, waarom is hen niets gevraagd? Er is absoluut heel veel aan hen gevraagd. Alleen, volgens mij zegt het rapport van de Rekenkamer terecht dat er geen schriftelijke advisering over dit specifieke onderdeel is geweest door de Adviesraad Tram. En de Adviesraad Tram geeft gevraagd en ongevraagd advies. Die hebben op dit onderwerp geen ongevraagd schriftelijk advies gegeven. Wij hebben hen ook niet gevraagd om hierop een schriftelijk advies te geven. En ook dat hangt weer samen met de doorwerkende fout: er was gewoon in het voorjaar 2020 niet de inschatting dat dit een probleem was, laat staan dat dit iets was waar de Adviesraad Tram op bevroegd zou moeten worden. Maar met de Adviesraad Tram is wel maandelijks gesproken, ook in het voorjaar van 2020, waarbij ze ook op allerlei onderdelen van het project hebben geadviseerd. En we hebben juist om hen goed te betrekken bij het hele project en ook de kennis die zij hadden opgedaan bij de Uithoflijn te betrekken bij het VRT, juist daarom hebben we de zittingsduur van die Adviesraad Tram destijds nog met een jaar of anderhalf jaar verlengd, zodat ze ook bij dit VRT-project betrokken konden worden. Dus ook dat is een interventie geweest die wij expliciet hebben gedaan om hun kennis te kunnen gebruiken.

De heer **DERCKSEN**: We hebben ze ingeschakeld. We hebben er een heleboel mee gedaan. In het rapport staat – volgens mij citeer ik als ik zeg – dat er zelfs informeel geen contact is geweest over de casus waarover we nu spreken. Dus wat is het nou? Zijn ze ingehuurd en maandelijks bevroegd? Of is er zelfs geen informeel contact geweest?

Volgens mij is het allebei waar, alleen dan moet u wel goed luisteren. Er is met hen – en daar gaat het in dit rapport over – zelfs geen informeel contact geweest over het veiligheidsdossier en over de vergunningsaanvraag. Dus over dat specifieke onderdeel. En dat komt omdat we daar op die doorwerkende fout zaten, waardoor niemand bedacht van nou, we hebben hier een probleem van de omvang dat we daar nodig eens de Adviesraad Tram om advies moeten vragen. Die Adviesraad Tram, die was hartstikke druk in dat voorjaar van 2020 met ons adviseren over: hoe moet je nou omgaan met dat coronavirus; hoe moet je omgaan met dat issue over die boogstralen en de spleetbreedte; en noem alle andere issues maar op die wij in 2020, voorjaar, met u ook gedeeld hebben in de kwartaalrapportages.

De heer **DERCKSEN**: Ja, is het toen – hoe zeg ik dat netjes – het probleem ter tafel kwam – dat klinkt ook niet uit mijn mond – toen het helder was dat die vergunning- Of een verkeerde vergunning was aangevraagd, is er toen niet opgeschaald naar de Adviesraad Tram of is er informeel advies gevraagd: kunnen jullie ons daarmee helpen? Is er iets gebeurd om het probleem te verkleinen met hun hulp? Omdat ook de gedeputeerde zelf zegt dat zij een lichtpunt waren in het Uithoflijndossier.

Zo even uit het hoofd moet ik u daar het antwoord op schuldig blijven. Ik herinner mij wel dat ik met hen gesproken heb in het najaar van 2020, ook hierover. Maar ik weet niet of dat gelijk al eind augustus of begin september was. Ik denk wel dat zij – of, ik denk niet alleen, ik weet zeker – dat zij ook in die fase ons gewoon gediend hebben met hun advisering, zoals ze dat ook in het voorjaar van 2020 hebben gedaan bij alle onderwerpen

die ook maar enigszins of aan politiek-bestuurlijk gevoeligheid raakten of op een andere manier technisch, nou ja, veel aandacht vroegen, laat ik het zo zeggen. Dus er is contact met hen geweest. Ik durf niet te zeggen of dat ook eind augustus, begin september is geweest. Ik zou dat kunnen nazoeken als u dat wil, maar- Nou ja.

Dan ga ik naar de vragen van mevrouw Keller van de Partij voor de Dieren. En ik denk dat een vraag van haar die nog openstaat wel een beetje een ingewikkelde vraag is. Namelijk, hoe ga je het vertrouwen van de reiziger terugwinnen? Want dat is natuurlijk een vraag die nogal veelkoppig is. De vertragingen, buitendienststellingen, dat doet absoluut iets met het imago voor reizigers, maar dit is natuurlijk niet het enige waar de reizigers mee te maken hebben. Ze krijgen ook allerlei adviezen door corona: wel of niet beperkingen in het ov. In het begin hebben we daar in ieder geval een aantal beperkingen op gehad. We hebben ook de recente ontsporingen, die natuurlijk ook iets doen met het imago bij reizigers. Nogmaals, ik denk – en dat zei ik ook wel in mijn persoonlijke reflectie – dat die reiziger op één iets is wat heel diep in het DNA zit van alle mensen die bezig zijn met ov en dus ook met de mensen die bezig zijn met onze tram en ook in die projectorganisatie bezig zijn. En dat is ook de reden dat wij ons continu verbeteren op dat punt. Specifiek het vertrouwen terugwinnen, ja, dan blijven we toch wel een beetje op het voornemen wat we nog steeds hebben, maar helaas steeds voor ons uit moeten schuiven. Namelijk, dat we de reizigers willen compenseren door een aantal weken gratis reizen aan te bieden zodra we alle coronabeperkingen achter ons hebben gelaten. We hebben ook in de begroting volgens mij wel met elkaar afgesproken dat we dat dit jaar willen laten plaatsvinden.

De heer **KOERTS**: Ik merk dat de gedeputeerde het rijtje afgaat als het gaat om de beantwoording van de vragen. Wellicht heeft hij de vragen van onze fractie gemist. Ik hoor hem natuurlijk wel in de beantwoording van anderen deels daarop ingaan. Maar ik was benieuwd of hij het over het hoofd heeft gezien.

De **VOORZITTER**: Nou, ja, het lijkt me voor de gedeputeerde heel verstandig om de vragen van de ChristenUnie niet te vergeten. Dat is altijd- Dat is een goed gebruik. De gedeputeerde gaat verder en neemt uw beantwoording mee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ja, ik heb inderdaad een aantal vragen van u opgeschreven, maar ik was eigenlijk in de veronderstelling dat die al vrij expliciet ook beantwoord waren en in mijn persoonlijke reflectie aan het begin, maar ook in de reactie die ik bijvoorbeeld gaf richting de heer Oude Wesselink. Dus als u daar een specifiek onderdeel nog op mist, hoor ik dat graag. Ik zie ook collega Strijk knikken dat er volgens mij ook nog een aantal dingen die meer breder gaan over de organisatie door hem beantwoord zullen worden.

Want ik kijk ook even naar de vragen van bijvoorbeeld mevrouw Poppe. Die zijn denk ik voor het grootste deel ook wel beantwoord. Het vasthouden van specialisten. Ja, het is soms zulke specifieke expertise die je nodig hebt, dat het denk ik niet een heel goed idee is om mensen tien jaar lang vast te houden als je ze maar in die tien jaar twee jaar nodig hebt. Dus dat moeten we denk ik niet doen. Ik denk dat het ook vanuit de blik van die specialisten zelf helemaal niet interessant is om tien jaar lang bij een organisatie te hangen waar je maar twee jaar lang echt je ei kwijt kan en de rest van de tijd zoet gehouden wordt met het schrijven van andere beleidsnota's over onderwerpen waar je niet voor hebt geleerd of waar je belangstelling niet ligt. Maar goed, we proberen daar natuurlijk wel continu een optimum in te zoeken. Dus, hoe kan je zorgen dat je een goede basis hebt, basiskwaliteit van de mensen die er zitten, en tegelijkertijd ook de juiste specialist op het juiste moment weet te vinden en weet in te huren.

De SGP stelde verschillende vragen, waarvan ik denk dat ik ze in mijn persoonlijke reflectie al vrij uitgebreid een plek heb gegeven. Waar was de gedeputeerde? Daar ben ik

denk ik op ingegaan. De beeldspraak van de Landrover spreekt mij op zich erg aan, alleen ik weet niet of dat helemaal past bij de mobiliteitstransitie die we met elkaar voor staan. We hebben heel frequent- En dat beeld, dat schetst u een beetje als van, nou ja, pas vanaf september 2020 heb je je iedere week laten bijpraten over het project VRT. Dat is absoluut niet waar. Ik ben hoogfrequent bijgepraat over alle ontwikkelingen rond VRT. Alleen, in het rekenkamerrapport leest u dat ik vanaf september 2020 heb gevraagd en ook gekregen dat ik iedere maandag over alle onderdelen van dat vergunningstraject bijgepraat zou worden. Dus over dat specifieke onderdeel. Maar over heel veel andere onderdelen ben ik de maanden daarvoor, nou, misschien ook wel wekelijks, maar in ieder geval zeer frequent bijgepraat. We hebben in ieder geval iedere maandagochtend bijna de hele ochtend ingeruimd voor alle mobiliteitsonderdelen en daar zit bij.

De heer **DE BREY**: Voorzitter, ik heb daar een vraagje over.

De **VOORZITTER**: Meneer De Brey, gaat uw gang.

De heer **DE BREY**: Ja, ik was toch ook wel een beetje geprikkeld in de discussie tussen de SGP en de gedeputeerde. Wat boven de markt hangt, is dat overleg van 16 maart. Of, 16 maart 2020. Wat er nou precies is besproken en met u is gedeeld. Ik meen dat daar een memo van is. Het zou wellicht de lucht wat klaren als u die even deelt met deze vergadering.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Op zich, in maart was een portefeuillehoudersoverleg. Dus zo'n overleg wat ik iedere maandag heb met mobiliteitsmensen. En op de agenda, op die 16^e maart, stond een memo die ging over een aantal issues die mogelijk blokkerend waren voor de Wet lokaal spoor in het kader van VRT. En dat waren issues die te maken hadden met technische eisen die de Wet lokaal spoor stelt over bijvoorbeeld de boogstraal, over de spleetbreedte bij perrons. En waarvan toen gewoon geconstateerd werd van, ja, daar kunnen wij niet aan voldoen zonder half Nieuwegein te slopen en die hele trambaan anders neer te leggen. Dat leek ons op dat moment niet een goed idee. Nou ja, daar hebben we aanpassen op bedacht en voor een deel ook – ik weet niet of dat de goede juridische term is – maar een soort dispensatie op gekregen, omdat je op die onderdelen gewoon niet kan voldoen aan wat de wet vraagt. En dan moet je op een andere manier aantonen dat de veiligheid van je reizigers bijvoorbeeld op geen enkele manier in het geding is. En op 14 april heeft u, nou ja, ik denk dat dat bijna een woordelijke – want dat is hoe dat vaak werkt – vertaling daarvan gekregen in de statenbrief die de oplegger was bij de kwartaalrapportage die u toen kreeg. En daar stonden deze issues over die boogstralen en die spleetbreedte ook in benoemd. Maar als u daar prijs op stelt, dan kan ik het document wat op 16 maart geagendeerd was in mijn portefeuillehoudersoverleg ook wel met u delen.

De **VOORZITTER**: Goed, prima, want ik merk dat dit een stukje herhaling van de discussie is en daar hebben we misschien niet helemaal meer de tijd voor. Dus ik verzoek de gedeputeerde om snel door te gaan met de beantwoording, niet nadat ik de heer Van den Dikkenberg nog de gelegenheid voor een vraag heb gegeven.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ja, voorzitter, mag ik verzoeken om dat vóór de tweede termijn te doen, want ik vind het namelijk heel erg belangrijk. In die brief van 14 april staat de Wet lokaal spoor bijvoorbeeld helemaal niet in genoemd. En de Rekenkamer geeft ook aan in haar rapport dat dat een belangrijk onderdeel daarvan was en dat er ook daar geconstateerd is dat er geen totale safety case was, in die memo. Dus ik zou hem graag vóór de tweede termijn tegemoet zien. Dank u wel.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Die statenbrief van 14 april is natuurlijk sowieso te delen. En ik zal kijken of ik die memo van 16 maart ook nog deze middag met u kan delen. Ik denk dat dat geen probleem is, maar nogmaals, ik heb hem nu niet voor mijn neus. Maar ik zal kijken of dat mogelijk is. Ja.

En dan kijk ik even naar mijn lijstje, voorzitter, maar dan ben ik in de veronderstelling dat ik eigenlijk alle vragen uit de eerste termijn voor mijn onderdeel heb beantwoord, maar dat de vragen die gaan over de bredere organisatie nog door collega Strijk beantwoord gaan worden.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Hoek, gaat uw gang.

Mevrouw **HOEK**: Ja, heel kort, voorzitter. Ik moest helaas even dringend weg, maar ik weet nu niet of de bijdrage van 50PLUS al is besproken of dat de gedeputeerde nu daar niets over te zeggen heeft. Sorry, daarvoor.

De **VOORZITTER**: Dat begrijp ik. De gedeputeerde heeft denk ik ook uw vragen in algemene zin zeer uitvoerig beantwoord. Dat heeft hij in algemene zin gedaan.

Mevrouw **HOEK**: Oké, dan kijk ik wel even terug, want het gaat over- Ja, nou, ik ben er heel open en transparant in.

De **VOORZITTER**: Ja, maar mevrouw Hoek, kijkt u het even na en vraagt u het anders aan de collega's.

Mevrouw **HOEK**: Ja.

De **VOORZITTER**: Maar dan geef ik nu graag het woord aan gedeputeerde Strijk voor zijn deel van de beantwoording.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Mijn collega startte net met een terugblik op het rapport wat hier ligt en hoe hij dat heeft ervaren. Ik ben onderdeel van datzelfde team van Gedeputeerde Staten. Dus het college erkent en herkent ook de aanbevelingen die er staan, herkent dat er fouten zijn gemaakt. En als je de deelconclusies pakt, die door de Rekenkamer worden aangeschreven, dat is niet altijd prettig om te lezen. Ik heb weleens een zucht geslaakt bij het lezen. Maar ik herken ze. En als het college ook zegt 'we nemen de aanbevelingen over', dan voel ik ook echt dat hier concrete adviezen worden gegeven waarmee we weer aan de slag kunnen. Dus ik wilde ook wel zo starten met dat eigenlijk de inleidende woorden die mijn collega al gaf ook namens het college zijn gesproken en dat ik daar natuurlijk op die manier ook bij aansluit.

Ik denk dat een hoofdvraag die aan mij wordt gesteld – voordat ik toekom naar wat meer subvragen die velen u gesteld hebben – misschien het best door de heer Westerland werd gedefinieerd – hoewel hij er bij sommigen ook wel in zat – : is de organisatie nu anno 2022 verder dan in de zomer van 2020 waar dit rapport een inkijk in geeft en hoe we toen daar stonden. Ik denk van wel. En ik wilde graag op zes organisatorische aspecten ingaan die echt veranderd zijn in die tijd of waar we nu in ieder geval verder in zijn en drie cultuuraspecten noemen. Dus die loop ik langs. En daarna ga ik naar uw subvragen toe.

Zes organisatiemaatregelen, waarvan ik denk, die echt in de afgelopen anderhalf jaar veel verder zijn dan ze toen waren.

De eerst is dat de dubbele sturingslijn die wordt genoemd, de ambtelijk opdrachtgever en binnen de lijnorganisatie een domeinmanager, dat is weggehaald. Al in

maart vorig jaar heeft het college besloten zo te gaan handelen. Dus dat dat in één sturingslijn terecht komt. U heeft nog wel gezien dat het feitelijk allemaal afhandelen van de organisatiebesluiten, mandaatbesluiten, best wel een tijd in beslag hebben genomen. Dat heeft ook te maken met de adviesfunctie die de OR hierin heeft. Maar de facto zijn ze allemaal genomen en hebben wij eigenlijk al vanaf dat moment gehandeld in deze geest. Dus dat is een belangrijke organisatieverandering.

Het tweede is dat alle acties die voortkomen uit bijvoorbeeld rapporten van de Rekenkamer, maar ook voortkomen uit board letters of accountantsverslagen en die gericht zijn op het verbeteren van de organisatie onderdeel uitmaken van met regelmaat terugkerende managementgesprekken. Dus die worden gevolgd en zijn ook een onderdeel van die gesprekken. U voelt aan: daarmee komen ze met frequentie terug in onze eigen interne cyclus van verbeteren als organisatie. En we rapporteren u daar ook over sinds vorig jaar door de voortgang van die acties mee te nemen in de jaarstukken en de begroting. Dat noemen wij het actiemanagement. Het gaat om heel veel punten. Het gaat om zeven rapporten, worden daar gevolgd, op 350 aanbevelingen en acties die eruit voortkomen. Dus twee keer per jaar rapporteren wij u over de voortgang, die natuurlijk elke keer weer een resultante is van ook al die gesprekken met het management. We kunnen straks, ik zal dat ook aan de hand van de motie doen, nog kijken: kunnen we daar nog wat in verfijnen? In de manier waarop wij die terugkoppeling aan u geven.

Een derde belangrijke verbetering die is doorgevoerd denk ik in onze organisatie of waar we ook nog mee bezig zijn – dat zeg ik ook maar aan – is het Handboek Projecten. Dat is de manier waarop wij sturen op projecten. We hebben daar een geüniformeerde wijze voor, zijn we daarvoor aan het ontwikkelen: zo pakken wij altijd een project aan. Iets met een kop en een staart. Daar is al een nieuw handboek voor gekomen. Daar werken we al volgens. Maar u weet ook – want die gesprekken heb ik met velen van uw statenleden in de afgelopen halfjaar, driekwart jaar ook gevoerd – dat we nog bezig zijn een aantal spelregels aan te scherpen. Dat gaat landen in wat wij noemen de Nota Investeren. We hebben daar een werksessies over gehad. Over, hoe willen wij bij projecten bijvoorbeeld: Wanneer neemt uw Staten een besluit? Hoe rapporteren we tussentijds over projecten? Hoe gaan we om met risico's in projecten? Met welke betrouwbaarheidsintervallen werken we? Hoe gaan we om met de indexatie? En we hebben daar heel duidelijk die stelling 'comply or explain' op genoemd. Iedereen in onze organisatie met een project gaat zich op die manier gedragen. Dat is niet een vrijblijvendheid. Nee, dat is- Tenminste, ja, dan is het explain, ook wij aan u, als we het anders doen. Dus dat Handboek Projecten en de verbeteringen die we daar nog in gaan doorvoeren vind ik een belangrijke stap. Aanbevelingen die nu hier in staan als het gaat over veiligheidsdossiers en de beheersing van dat soort projecten, die komen natuurlijk ook weer in dat handboek terecht. Net zoals de consequenties als u straks een nieuwe Nota Investeren vaststelt.

Een heel belangrijk punt waar we mee aan de slag zijn, is de – die raakt zowel aan cultuuraspecten, maar toch ook wel organisatieaspecten – Utrecht Academie. Dat is een gestructureerd opleidingsprogramma wat we vanaf vorig jaar, 2021, hebben ingevoerd in onze organisatie, waarbij nieuwe medewerkers die hier komen altijd op een bepaalde manier in de was worden meegenomen: wat moet je leren over wat wij hier belangrijk vinden in onze organisatie? En dat rollen we steeds verder uit. U heeft op dat punt recent van ons het Concernplan voor de komende jaren gekregen. Dat gaan wij, misschien, bespreken in de commissie BEM in januari. Dat is aan u of u dat wil bespreken. Maar u ziet in dat Concernplan, en dat vertaalt zich dan uiteindelijk ook in de manier waarop wij naar die Utrecht Academie kijken en het opleidingsprogramma. Daar zeggen wij – ik vind het wel mooi –, daar staat in: “De enige constante in onze organisatie is dat het continu verandert”. En vanuit die gedachte geven we vier belangrijke sturingsprincipes mee in onze organisatie. We sturen vanuit een collectieve verantwoordelijkheid. Dat is de eerste die daarin zit. Iedereen in onze organisatie is aanspreekbaar op eigenaarschap en samenwerking. We

zijn een continu lerende organisatie. En onze processen, de verantwoordelijkheden en de verhoudingen zijn duidelijk en eenvoudig te doorgronden. Dat was namelijk niet altijd zo. Die vier sturingsprincipes, die zijn ook weer hier, die komen ook weer terug in die Utrecht Academie, hoe we daarmee om willen gaan. Dus ik vind zo'n continu, gestructureerd opleidingsprogramma passend in de filosofie van 'hoe willen wij in deze organisatie sturen' en daar ziet u dus – mevrouw Poppe riep dat bijvoorbeeld – daar wordt u echt in die collectieve verantwoordelijkheid – dus denk verder dan je eigen taakveld. Iedereen in onze organisatie wordt steeds aangesproken op dat collectief waar we met zijn allen mee bezig zijn en daar ben je ook op aanspreekbaar. Dat zijn dus leidende principes in onze organisatie doorontwikkeling en ook in het opleidingsprogramma.

Ik denk dat het anderhalf jaar geleden is, misschien nog iets langer – de tijd gaat altijd snel – heeft u een nieuw programma vastgesteld over hoe gaan wij om met risicomangement, het integraal risicomangement. Dat heeft uw Staten ook vastgesteld. Daar hechten wij ook waarde aan dat u dat deed. En daar zitten we gewoon veel scherper op dan in het verleden volgens die aanpak. Dat is ook een continu proces, want risicomangement is van alledag: de omstandigheden veranderen. Nou, als u dan kijkt: wat betekent dat nou voor een project feitelijk? Bij elk project dat je oppakt, maak je natuurlijk aan het begin een analyse: welke risico's zien we nu; en welke kansen zitten er in dit project, die we zouden moeten benutten. Naarmate een project complex is, ingewikkelder is – daar zeggen we weer wat over in de Nota Investeren – het expertises vraagt die wij niet standaard in huis hebben of waar we niet standaard ervaring in hebben, het project ingewikkelder is, moet je ook meer beheersingsmaatregelen nemen. En daar moet je heel duidelijk over zijn over welke maatregelen je neemt. Dat proces van continu in de organisatie – dat is niet één keer aan het begin van een project, dat is een continu opnieuw analyseren – van waar zitten onze risico's, waar zitten de kansen, welke beheersingsmaatregelen hebben we daarop te nemen, daar sturen we nu op zich, ik kan wel zeggen, beter op dan een aantal jaar terug. De lerende organisatie heeft dit actief, continu staan. En is ook weer onderdeel van al die managementgesprekken.

De heer **WESTERLAKEN**: Misschien ben ik te vroeg met mijn vraag, hoor. Dat zou kunnen. Maar moet ik concluderen uit uw antwoord dat u zegt van, kijk, er zijn een aantal zaken die al belegd zijn in onze rapportage, die wat meer de integrale organisatieontwikkeling laten zien, zoals die zich vanaf pak 'm beet begin '21 aantoonde. Maar uw belangrijkste antwoord is: hét probleem binnen het domein Mobiliteit, dat was de dubbele informatielijn, de dubbele leidinggevende lijn, waardoor de informatie- en communicatieproblemen zijn geweest in de afgelopen, tot in ieder geval augustus 2020, die is weg, dat hebben we opgeheven. Dus die fout kan niet meer gemaakt worden.

Gedeputeerde **STRIJK**: Die is de facto, maart vorig jaar, loopt die sturing anders. Dus die bestaat niet meer zoals die toen bestond, die dubbele besturingslijn. Dat laat onverlet dat er nog steeds een inschattingfout kan worden gemaakt over 'hoe moet het dossier eruit zien', maar de miscommunicatie die kan ontstaan in de dubbele besturingslijn, die is weg. Dat is dus een belangrijke organisatieontwikkeling die heeft plaatsgevonden, naast al die andere die ik net ook aan het noemen was.

De **VOORZITTER**: Ik maak gelijk even van de gelegenheid gebruik om te melden dat de griffier nu het memo dat gevraagd is door de heer Van den Dikkenberg aan u wordt gestuurd. Dus daar beschikt u zo over.

De heer Westerlaken nog een vraag tenslotte?

De heer **WESTERLAKEN**: De laatste vraag voor vanmiddag. Ik vraag niks meer. Ik beloof het. Tenzij er iets vreselijks gebeurt, dan kom ik er direct

weer op terug. Dat is ook logisch. dat mocht ook van de heer Dercksen sinds vanochtend, het fractievoorzittersoverleg. Maar moet ik dan constateren dat- Want die heb ik gemist in dat overzicht: organisatieontwikkeling. Of heb ik er gewoon overheen gelezen?

Gedeputeerde **STRIJK**: Wat de Rekenkamer daarover schrijft – niet letterlijk – maar die schrijven op dit punt: "Wij weten dat de organisatie op dit moment een besluit voorbereid om het anders te laten lopen". Misschien kunt u zich die tekst herinneren. En dat gaat over deze dubbele sturingslijn. En toen heeft de Rekenkamer zich weer een beetje teruggetrokken in het oordeel over de aanbevelingen, omdat ze zagen dat wij er al mee bezig waren.

De heer **WESTERLAKEN**: Voorzitter, misschien nog een- Dit is dan- Echt, dit hoort bij deze vraag.

De **VOORZITTER**: Ja, ja, ja.

De heer **WESTERLAKEN**: Nee, ik bedoel: hebben wij die gemist in het overzicht organisatieontwikkeling? Want het integrale stuk wat begonnen is met de financieel-administratieve ontwikkeling, dat is uitgebreid, dat bevat veel meer aspecten. Daar heb ik dit gemist.

Gedeputeerde **STRIJK**: Dan begrijp ik uw vraag goed. Dat zou kunnen. Dat is eigenlijk ook een vraag die de SGP-fractie gisteren nog aanvullend stelde. Vraag vijf en het antwoord wat we daarop gegeven hebben. Weliswaar heeft GS besloten in maart 2021 – dan moet ik goed over de jaren denken – 'we gaan dit anders doen'. Dan moet de OR goed betrokken worden. Die hebben een adviesrecht daarop. Dus dit streven, dat staat daarin. In juni heeft – het kan ook juli zijn, maar ik dacht juni – de OR ingestemd met dit aspect van het organisatiebesluit dat genomen moest worden. Maar er waren nog een aantal punten in het organisatiebesluit die we in één keer wilden meenemen. Daar waren nog weer wat andere vragen over. En daardoor is uiteindelijk de hele formele afhandeling van de besluitvorming pas in december tot stand gekomen, vorig jaar. En in de brief die u recent heeft ontvangen van ons over de organisatieontwikkeling, die in januari op de agenda staat van BEM, daar komt dit punt uitgebreid terug. Daar zullen we dan misschien ook wel op ingaan. Ik zeg daar ook bij: het feit dat de formele trajecten tussen maart en december samen met de OR en mandaat en de organisatiebesluiten ook nog moesten lopen, leidde er niet toe dat wij al zijn gaan handelen in de geest van dat dat daar werd gezegd.

En het laatste punt wat ik bij de organisatie wilde aangeven, is een belangrijke organisatieverbetering die u wel kent. Die hebben te maken in de breedte op alles wat rondom bedrijfsvoering en financiën zit en wat ondersteunend is aan de eerste domeinen, bijvoorbeeld op financiën, maar ook rond HRO of de manier waarop we subsidies afhandelen, het subsidieloket. Daar kent u het Programma BV Beter, de programma's rondom de informatieveiligheid privacy, hoe gaan we met onze data om, maar ook: heb je gewoon alle financiële informatie om steeds bovenop, adequaat op de cijfers te zitten. Dus dat zijn de bedrijfsvoeringsonderdelen, waar we u per kwartaal over rapporteren hoe we die ook verbeteren.

Dit over de organisatieaspecten waar we echt verder zijn dan we waren.

Mevrouw **HOEK**: Ik heb toch een vraag aan u, aangezien u het over de organisatie heeft. Hebben de eventuele, berekende meerkosten om het project uit te besteden een rol gespeeld bij het niet uitbesteden? dus als we zeggen, nou, wij gaan het niet meer zelf doen, maar we gaan het uitbesteden, dit dossier, dan zitten daar kosten aan verbonden. En dat zou best kunnen zijn dat dat veel hoger is dan als je het met eigen mensen gaat doen, zoals nu. Heeft dat een rol gespeeld? Of vraag ik nu iets waarvan u zegt van, hoe kom je erbij?

De **VOORZITTER**: Een duidelijke vraag. Meneer Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik denk dat daar misschien mijn collega dan straks op kan reageren, want dit gaat eigenlijk weer over hoe dan eventueel een afweging is gemaakt binnen het domein Mobiliteit bij het wel of niet iets extern beleggen of zelf doen. Daar kan ik deze vraag vanuit het bredere aspect van de organisatieontwikkeling niet beantwoorden. Dus dat moet u straks misschien nog even bij mijn collega vragen.

Ga ik op de drie cultuuraspecten in die ik zou willen noemen. Cultuur heeft veel meer te maken: weten mensen hoe we het doen; hoe lopen onze processen; weten ze wat wij van hen verwachten; voelen ze zich vrij om kritiek te uiten; voelt men zich vrij om een hulpvraag te stellen; voel men zich vrij om mee te denken; uit te dagen; durf je een ander aan te spreken op hoe het gaat als mensen zich misschien niet aan de afspraken houden; denken we over taakvelden heen, durven we aan het collectieve te blijven denken – dus niet alleen aan je eigen verantwoordelijkheid, maar aan die bredere opgave? Dat vind ik allemaal cultuuraspecten. Dat begint in mijn optiek altijd, cultuur, toch bij de top van de hiërarchie. Dat begint bij u, bij Provinciale Staten, het hoogste orgaan. Dat begint bij wat GS daarop uitstraalt. Dat begint bij wat het CMT daarover uitstraalt. Over wat elke manager uitstraalt. En wat je mag verwachten van mensen, maak je dat helder? Ik denk dat wij toch aantoonbaar kunnen zeggen dat we in de afgelopen twee jaar met elkaar in alle openheid praten over de dingen die beter moeten in onze organisatie. En dat we daar open over reflecteren. En dat we ook gewoon als college aangeven: dit gaat nog niet goed. Regelmatig gesprekken in de commissie BEM over – noem eens wat – de rechtmatigheid, dat we zelfs bewust onbekwaam zijn op dit moment. Eerst wisten we het gewoon niet eens dat we het fout deden. Ja, nu weten we dat we het fout doen. Dat is wel het begin van de start om het daarna goed te gaan doen. Daar zijn we heel open in. En daar stralen we ook steeds bij uit dat we willen dat we elkaar uitdagen in de organisatie. Dit soort gesprekken heb ik regelmatig met u. Dus u moet herkennen denk ik dat wij proberen aan de top dit uit te stralen. Dat is de eerste. Ik denk dat we dat vormgeven- Ik bedoel, het is ook een belangrijke cultuurinterventie in zoiets als de pubsessies waar u met de ambtelijke organisatie en het management- Wij zijn erbij als GS, maar u praat er ook zelf mee, met iedereen in die ambtelijke organisatie. Daar streven we naar om die cultuur – samen staan we ervoor – zo goed mogelijk te maken.

En het derde aspect, een paar keer gehoord in uw vragen: voelt men zich hier nu veilig op dit soort vragen, als je je ergens zorgen over maakt? Nergens in het rapport van de Rekenkamer lees ik dat dát een aspect is. Weliswaar hebben mensen op een gegeven moment gedacht: het is mijn verantwoordelijkheid niet; ik ga over de veiligheid en de planning is niet mijn verantwoordelijkheid, en daar vinden we wat van misschien. Maar ik heb niet gelezen dat mensen het niet durfden zeggen of zo. Dus dat cultuuraspect, dat vind ik toch echt belangrijk. Of tenminste, dat is niet uit de gesprekken die de Rekenkamer heeft gevoerd, naar voren gekomen.

Dan een paar specifieke vragen die u nog stelde. De heer Oude Wesselink: is de sturingslijn inmiddels doorgevoerd? Nou, ik denk dat ik hem net ook beantwoord heb voor de heer Westerlaken: ja.

De heer De Brey: gelden deze aanbevelingen in bredere zin voor de organisatie? Ja. Er zitten hier zeker heel specifieke leermomenten voor een heel complex project in. Die zitten nou eenmaal vaker in het domein Mobiliteit. Maar ik zie nadrukkelijk bredere organisatieaspecten terugkomen als het gaat over de sturingslijn, over projectaanpak in het algemeen en over verwachtingen die wij hebben van iedereen in onze organisatie om steeds over je eigen taakveld mee te denken aan het totaalbelang van die organisatie.

De heer Berlijn zegt-

De heer **DE BREY**: Ik heb eigenlijk ook nog één dieper vraagje gesteld over die aanbevelingen E in het rekenkamerrapport – ik zeg het even uit mijn

hoofd. U geeft aan dat u die naar harte wil implementeren. Inmiddels hebben we ook een motie gezien van de heer Dercksen van de PVV, die daar eigenlijk op voortborduurde en vraagt of dat per kwartaal kan gebeuren. Ja, gelet op de ezel die zich meerdere keren tegen een steen stoot, is mijn fractie wel gecharmeerd van die motie. ik wilde even aan u vragen of dat een werkbare motie zou zijn. En of u die misschien dan kan omarmen.

Ik pak hem even naar voren. Ik was echt van plan om op de motie in te gaan, maar ik pak hem nu even naar voren. Motie PS2022PS01MOTIE3, Borg aanbevelingen. Allereerst, ik vind dat het college als het gaat over de informatiepositie van de Staten altijd heel terughoudend moet zijn in wat wij daarvan vinden. Dus u bepaalt het zelf. Dus oordeel Staten hoe u straks met deze motie meegaat. Maar ik geef u wel graag een paar overwegingen mee die u als fractie kunt meenemen in uw keuze of u voor of tegen bent. Op dit moment rapporteren we twee keer per jaar over het actiemanagement, en het loopt mee in de jaarrekening. De heer Dercksen zei net 'ik weet niet op pagina hoeveel', want het staat inderdaad op pagina 371. Goed. Het is ver. Maar goed, het staat er wel. En u weet nu allemaal heel goed dat dat een onderdeel uitmaakt van die cyclus. Dus u kunt daar echt op letten. We kunnen hem er ook uit halen en dan sturen we hem apart toe. Maar hij maakt nu onderdeel uit van die P&C-cyclus twee keer per jaar. Als je naar een hogere frequentie gaat, naar vier keer per jaar, dan moet je even goed weten: daar zitten intern onze besluitlijnen niet op, want het management, waarvan ik u zei, het is het vervolg van deze aanbevelingen, zijn ook continu onderdeel van onze sturingslijnen intern, hoe we met de managers praten: hoever sta je nu hiermee? Dus als je naar een kwartaalcyclus en je rapporteert naar nu, dan moet ik ook een interne kwartaalstructuur gaan oprichten van managementrapportages. Die ik niet heb, want ik volg gewoon de P&C-cyclus. Dus het effect van dit vragen is wel dat de organisatie meer tijd gaat besteden aan het rapporteren dan aan het implementeren. Dus ik geef u dit mee. Nogmaals – ik hoor u lachen – het is uiteindelijk uw oordeel. En ik leg me – vanzelf natuurlijk altijd. Het is Provinciale Staten. Maar ik geef u wel mee dat dit zo speelt. Er is ook gewoon- Hoeveel tijd is er af en toe nodig om weer even voortgang te kunnen maken op een aantal aanbevelingen. En wilt u vier keer per jaar de peilstok erin steken of twee keer per jaar? En ik vind op zichzelf twee keer per jaar over 350 acties – want zoveel zijn het er nu en er komen er nog weer een paar bij. Kijk ook even wat u zelf doet als Staten met uw- Op welke afstand wilt u sturen? Het tweede wat ik wil meegeven: u heeft hier eigenlijk partijen voor. De Rekenkamer, die rapporteert zelf over de voortgang. En de accountant. Die geeft u ook elke keer weer een voortgangsverslag. Dus wilt u hier zelf actief op sturen? Nou, nogmaals, het college geeft u mee: uw eindafweging, het is uw eigen positie. Maar enigszins paternalistisch geef ik ter overweging mee: verdrinkt-

De **VOORZITTER**: Goed, meneer Strijk, het is helder.

Gedeputeerde **STRIJK**: Helder. Oké.

De **VOORZITTER**: Maar de heer Dercksen wilde daar nog iets over vragen? Of is het helder, meneer Dercksen?

De heer **DERCKSEN**: Ja, het is natuurlijk wel helder wat hij zegt, maar ik denk dat het belangrijkste doel van die motie is dat we er gewoon prominenter naar kijken. Want ik zei natuurlijk, chargeerde, dat het op bladzijde achthonderd-zoveel was, maar ik wilde daarmee aangeven dat niemand daarnaar kijkt, omdat het op bladzijde achthonderd staat in een voetnoot. Want ik denk dat als wij aan iedereen hier vragen 'vinden jullie het goed dat na vier jaar zes van de acht aanbevelingen van de kavels nog

niet is opgevolgd', dat niemand zegt 'dat is goed'. Dus ik wil het een meer prominente plaats geven. En wat mij betreft kunt u zeggen 'ja, die aanbeveling gaan we in, weet ik veel, Q4 2023 oplossen', dan weten we dat en dan moet het opgelost zijn. Dus ik hoef niet elke maand de rapportage te hebben wat er nou precies gedaan is, maar laat dan in ieder geval zien wanneer wat gedaan is en wanneer we een vinkje kunnen zetten. Want dat is toch wel belangrijk dat dat gebeurt. Ik heb hier het nawoord van de Rekenkamer. Een aantal aanbevelingen, die zijn zelfs niet opgenomen in de monitor. Dus me dunkt dat die motie nut heeft. Dan komt die er misschien in. Want nu doen we het niet.

De **VOORZITTER**: Tot slot op dit punt en dan-

De e heer **DE BREY**: Voorzitter.

De **VOORZITTER**: Wie- De heer de Brey. Ja.

De heer **DE BREY**: Ja, in aanvulling op de heer Dercksen. Ik begon mijn eerste termijn ook met de ezel die zich tegen de steen stoot: dat ben ik zelf. Ik ben statenlid. Ik ben hier zelf ook niet scherp genoeg op geweest. En we krijgen inderdaad van de Rekenkamer elke twee jaar een rapport over opvolging aanbevelingen. En ik zie de motie van de PVV ook niet zo van ja, we moeten vier keer per jaar vinkjes zetten in plaats van twee keer per jaar. Maar ik denk dat we samen, PS en GS met hun adviseurs, het gesprek aan moeten gaan hoe we inderdaad die aanbevelingen beter implementeren. Dus zo zou ik hem willen zien. En ik ben ook wel ontvankelijk voor uw 'ja, het moet geen papieren paperassenboel worden'. Het gaat erom dat ze echt geïmplementeerd worden.

De **VOORZITTER**: Goed. Ik denk dat de gedeputeerde misschien daar wel even kort op reageert en dan zou ik hem toch willen aanmoedigen om de vragen die zijn gesteld te beantwoorden.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ja, heel helder, voorzitter. Ik hoor u. Als ik de heer Dercksen hoor zeggen- Dat is eigenlijk een oproep aan u allen: laten we als Staten beter kijken naar de rapportages die er komen en daar een gesprek over voeren. Ja, dan denk ik, daar gaat u zelf over. U mag alles wat we toesturen, negeren, en u mag er serieus over praten. We sturen het niet voor niets, zou ik zeggen. Maar de motie vraagt dat niet. De motie zegt: maak er vier keer per jaar van. Het gaat nu alleen maar vaker- Nou, goed, en daar heb ik mijn reflectie op gegeven. Dat past dan niet in de interne structuur in ieder geval nog. Maar aan u.

De heer **DERCKSEN**: In de aanbevelingen van de Rekenkamer staat simpelweg dat zij adviseren dit te monitoren. En ik wilde met die motie daarbij helpen en daarop aansluiten, omdat klaarblijkelijk de praktijk nu zo is dat dat onvoldoende gebeurt. De Rekenkamer herhaalt daarom hier haar aanbevelingen uit dat onderzoek om de opvolging van aanbevelingen van alle rapporten, waaronder die van de Rekenkamer, te monitoren. Dat schrijven ze niet voor niets. En daarom ligt mijn motie er niet voor niets. U heeft gelijk als wij zeggen van, dat is dan meer een tool voor PS. Misschien moeten we dat ook wel in FAC doen. Dat maakt me niet uit in welke commissie het precies gebeurt. Maar laten we daar een overzicht van krijgen, want ik maak me sterk dat weinigen onder ons, helaas, er daar een

overzicht van krijgen, omdat het bijvoorbeeld in de jaarrekening of in de begroting staat. En als we nou naar de Begroting kijken, dan hebben we allemaal politieke ideeën wat er moet gebeuren, terwijl we veel minder zicht hebben op die aanbevelingen, die wat mij betreft minimaal zo interessant zijn, want dat maakt de organisatie sterker.

De **VOORZITTER**: Ik denk dat het helder is wat de achtergrond van uw motie is. Goed gemotiveerd. Het antwoord van de gedeputeerde is denk ik ook helder. En straks bij de stemming kunt u aangeven hoe u over de motie denkt.

De gedeputeerde vervolgt met zijn beantwoording.

Gedeputeerde **STRIJK**: De heer Berlijn gaf aan- Hij gaf eigenlijk ook reflecties over wat een lerende organisatie is. Ik denk dat ik die gewoon herken. Dat zijn onderdelen van een lerende organisatie. En het is geen kletspraat. Dat hoorde ik ook iemand zeggen. We zijn een lerende organisatie. Dat zullen we ook altijd blijven, want de samenleving verandert continu en het vraagt ook continu van onze organisatie om zich te blijven aanpassen aan wat die samenleving vraagt. Dus we zullen altijd een lerende organisatie blijven. Dat hebben we ook nooit anders beweerd. We zijn dus geen uitgeleerde organisatie. Dat klopt ook.

Mevrouw D'Hondt, ja, ik wilde eigenlijk- Ik herken de oproep die u eigenlijk aan uw collega's deed om- Ja, ik heb dat eigenlijk trouwens net in het debat denk ik ook goed gehoord, hoe u ook bijdraagt aan de cultuur in onze organisatie om je vrij te voelen, altijd kritisch mee te mogen denken, te wijzen op mogelijke dingen die fout gaan en dat het hoogste orgaan daar een belangrijke speler in is. Fijn dat u dat hier ook nog een keer zo neerlegde.

'Is er voldoende financiële ruimte voor hogere inhuur', vroeg u. Ja, die is er, maar dat is dan altijd- Dat moet dan op worden geschaald intern in onze organisatie uiteindelijk naar de provinciesecretaris. Dus op hoger niveau kunnen wij uitzonderingen maken op inhuurvergoedingen die worden gegeven, omdat anders uit de markt het niet kan. Maar dat is dus niet standaard. Binnen een project wordt op een hoger echelon zo'n besluit genomen. Maar het kan wel. En misschien moeten we ook wel zien dat bij toekomstige projecten dit een risico is wat je met elkaar hebt te benoemen.

De heer Koerts, de ChristenUnie. 'Was de verkokerde structuur alleen iets bij Mobiliteit?'. De vraag is dus of hier een totaal verkokerde is. We hebben aspecten gezien waar niet over het eigen taakveld net heen werd gedacht. Maar om nou te zeggen 'het is helemaal verkokerd', dat zou ik ook niet willen zeggen. Maar dat is in het algemeen een bredere uitdaging in onze organisatie. En als ik net in die organisatieontwikkeling praat – waar we dus misschien in januari ook over doorpraten – het eerste punt voor ons ook is: denk continu vanuit een collectieve verantwoordelijkheid, dan zit dat eigenlijk daarin.

'Is het lerend vermogen van de organisatie groot genoeg?' Mijn beeld is dan 'ja'. Ik vraag het ook gewoon aan mijn management en af en toe merk ik het gewoon aan de mensen waar ik me mag samenwerken: ja. Dus zijn we er? Nee. Moeten we nog veel leren? Ja.

'Hoe zorgen we dat er breed gewerkt wordt vanuit de gedachte dat de inwoner voorop staat? Nou, dat is dus een leidend principe in deze organisatieontwikkeling. Dus nogmaals, misschien ook daarvoor het gesprek in januari.

Mevrouw Poppe, SP, het publieke doel altijd voorop. Ja, dus. Daar heb ik denk ik ook wel op gereflecteerd net. 'Communicatie en verantwoording moet verkokering voorkomen.' Zeer met u eens dat dat daarmee belangrijk is.

De heer Van den Dikkenberg. 'Hoe staat het met de organisatiecultuur?' Ja, ik denk dat ik er net ook al wat aspecten van geraakt heb. Wat ik belangrijk vind, het rapport zegt niet – en er zijn ook gewoon interviews geweest van de Rekenkamer met tal van mensen – voor mij komt er nergens naar voren dat mensen zich niet vrij hebben gevoeld om iets te

durven melden. Er zijn wel omissies geweest, maar er is niet een 'ik mocht het niet zeggen' of 'ik durfde het niet te zeggen'. Dat heb ik nergens gelezen. Ik zal niet zeggen dat het dan niet bestaat in onze organisatie, maar ik krijg het niet terug. En dat vind ik een belangrijk iets. Ik roep ook iedereen altijd op in onze organisatie om, als dat zou spelen, dat wel altijd te melden. Als het gaat over de uitdagingcultuur, de challenge-cultuur zoals we hem weleens noemen, 'kan je zonder dat het zuur wordt elkaar kritisch ondervragen of het goed gaat', nou, daar zijn we een lerende organisatie. Daar hebben wij ook wel vaker het gesprek over. Dat herken ik.

Ja, ik wilde eindigen, voorzitter. Ik vond het een mooie vraag van mijn voormalig collega mevrouw Bruins Slot toen de accountant bij ons te gast was, over de management letter die u binnenkort bespreekt. Die gaat over het vorige jaar, 2021. Zij vroeg toen – een beetje in wielrennerstermen – toen zei ze, een beetje de metafoor. "Accountant, u ziet heel veel overheden. Daar kijkt u intern in die organisatie en dan doet u de jaarstukken." Mijn beeld was een beetje, zij zei toen dat, je hebt dan zo'n peloton, daar zitten al die grote overheden in. En misschien waren er wat koplopers, die voorop reden. Die gingen voor de overwinning. En die provincie Utrecht, die zat twee, drie jaar geleden, die reed achter dat peloton. Die had een leuke band gekregen en die moesten- "Waar zitten we nu?", zei zij toen. De metafoor. De accountant zei – u mag het ook terugvragen als ze straks te gast zijn in de commissie FAC. Die zei, "nou, jullie zitten weer volop in het peloton; in de afgelopen twee jaar zijn jullie echt weer in het peloton terechtgekomen. Sterker nog, op sommige punten rijden jullie voorop in het peloton, maar jullie zijn zeker nog niet de koploper." Ik vond dat een mooie metafoor, waar uw accountant een reflectie gaf op waar onze organisatie nu staat. En vraag het na bij haar als u haar in januari spreekt.

De **VOORZITTER**: Dan is er nog denk ik één antwoord van mevrouw Hoek aan de heer Schaddelee op de kosten van de inhuur, of dat een afwegingspunt is geweest.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ja, nee, dat is geen inhuur- Dat is geen afweging geweest. En misschien is het ook wel goed om daar nog even een opmerking bij te halen die ik daar eerder ook bij maakte, namelijk dat al 95% van de medewerkers van de projectorganisatie op dat moment bestond uit inhuurkrachten. Dus die hielden er op dat moment wel aan vast om de directievoering bij onszelf te houden.

De **VOORZITTER**: Helder. Dank u wel, beide gedeputeerden.

Dames en heren, het is nu – nou, een beetje ruim genomen – 15.20 uur. Dat betekent, als we om 16.00 uur zouden willen stoppen, dat er vanuit uw Staten nog een halfuur is voor de tweede termijn. Dat correspondeert enigszins met de twee minuten die daarvoor in het Reglement van Orde staan. En daarna nog maximaal een minuut of tien voor beantwoording vanuit het college. Is dat een aanvaardbaar tijdspad? Of wilt u een ander tijdspad? Meneer Van Schie.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, voorzitter, ik zou in elk geval wel graag een moment voor fractieoverleg willen inplannen tussen deze termijn die nu afgerond is en de tweede termijn. Dus ik denk dat het tijdspad richting de stemmingsvergadering om 16.30 uur niet meer haalbaar is. Dus ik zou willen voorstellen om dat naar 17.30 uur te verplaatsen.

De **VOORZITTER**: Dan zou ik willen voorstellen dat we de vergadering, de Statenvergadering – en dat kan dan worden gedaan denk ik door het voorhangen van een ding in het scherm voor mensen die inschakelen om 16.30 uur – dat die om 17.30 uur begint, de stemmingsvergadering. En dan zou ik de vergadering, deze vergadering, nu

willen schorsen tot 16.30 uur. Dan kunnen we tussen 16.30 uur en 17.30 uur verder vergaderen. Ja? Is dat een aanvaardbaar voorstel? Ja, nou ja, ik wil u in de gelegenheid stellen om de nieuwjaarstoespraak te bekijken. Dat hoeft natuurlijk niet. Die kunnen we ook overslaan. Ik ken hem al. Dus ik heb er geen bezwaar tegen als u zegt: ik wil in die tijd doorvergaderen. Maar hoe dan ook, we moeten wel een moment markeren waarop de stemmingsvergadering begint.

De heer **VAN SCHIE**: Dat laatste ben ik met u eens, voorzitter. Ik denk inderdaad dat nu een heel vol uur reces misschien een beetje overdreven is. Ik stel voor dat we die met zijn allen gezellig, die nieuwjaarstoespraak, bekijken na de stemmingsvergadering en dat we gewoon om 16.00 uur verder gaan.

De **VOORZITTER**: Ja? Mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Ik had het al aangegeven, dan kan ik helaas niet bij de stemming zijn, omdat ik, ja, om 18.00 uur een andere afspraak heb.

De **VOORZITTER**: Wij beginnen om 17.30 uur dan.

Mevrouw **HOEK**: Ja, maar dan moet ik nog naar Breukelen rijden. Ik heb geen helikoptertje bij me. Dus dat haal ik niet.

De **VOORZITTER**: Goed, waarvan akte. Ik kijk nog even, de heer Westerlaken wilde nog iets zeggen.

Mevrouw **HOEK**: Wat ik wel kan doen, voorzitter – mag ik nog een puntje – dat ik nu naar Breukelen ga, waar ik naartoe moet, en dat ik daar dan even inlog.

De **VOORZITTER**: Zeker, zeker. Dat was mijn suggestie ook.

Mevrouw **HOEK**: Oké.

De **VOORZITTER**: Dan is dat probleem opgelost. De heer Westerlaken wil nog iets zeggen.

De heer **WESTERLAKEN**: Ja, wij komen als CDA-fractie ook een beetje in de problemen. Wij zijn ook nog met een ander proces bezig, parallel aan wat we hier voor belangrijke dingen bespreken. En ik denk dat in ieder geval wij tweeën dan in de problemen komen en ook de stemmingen voor ons in de problemen komen, omdat we ook weer op een bepaald moment ergens anders moeten zijn. Dus als het aan mij ligt – mag ik een suggestie doen?

De **VOORZITTER**: Ja.

De heer **WESTERLAKEN**: 17.00 uur zou voor ons als start van de stemmingsvergadering een ideale constructie zijn.

De **VOORZITTER**: Ik vind het een goed voorstel. Ik stel voor dat wij nu de vergadering schorsen tot 15.50 uur. Ja, is dat voldoende schorsing? Ik kijk even naar de heer Van Schie. En dan gaan we om 15.50 uur verder en is om 17.00 uur de stemmingsvergadering.

Mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Toch nog even heel kort. Is het misschien een idee om nu voorafgaand aan de schorsing met elkaar de nieuwjaarstoespraak te bekijken?

De **VOORZITTER**: Nee, was het maar zo'n feest. Hij is opgenomen en hij gaat precies om 16.00 uur online, maar hij is wel na te kijken. Dat ter geruststelling.

Mevrouw **RIKKOERT**: Oké.

De **VOORZITTER**: Ik kan hem wel, als u dat wilt, nog een keer voorlezen. Hij duurt ongeveer vijftien minuten, dus dan weet u dat.

Ik stel voor dat wij deze vergadering schorsen tot 15.50 uur. En dat er nu in het screen van de volgende vergadering wordt voorgehangen dat wij om 17.00 uur de stemmingsvergadering beginnen. Ja?

De **VOORZITTER** schorst de vergadering tot 15.50 uur.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik zie de VVD-fractie nog niet, maar het is ruim 15.50 uur geweest. Dus kan iemand mij misschien helpen om te kijken of de VVD echt komt? Ja, ik stel voor- Anders moet de fractievoorzitter dat zelf komen vragen.

Dames en heren, ik heropen de vergadering. Aan de orde is de tweede termijn vanuit uw Staten bij het rapport over de Randstedelijke Rekenkamer "Vernieuwde Regionale Tramlijn". De tweede termijn. Kort de gelegenheid voor de fracties om allemaal nog even te reflecteren op wat tot op heden is gewisseld en eventueel nog aanvullende vragen aan het college te stellen. Ik begin bij de fractie van GroenLinks, de heer Oude Wesselink.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Oude Wesselink.

De heer **OUDE WESSELINK**: GroenLinks dankt de gedeputeerden voor hun beantwoording. Wat GroenLinks vooral heeft gerustgesteld, is de uitleg dat de situaties rondom de werkcultuur geen oorzaak zijn geweest van deze vertraging, alsmede de governance en het al dan niet opvolgen van aanbevelingen van eerdere onderzoeken.

De oproep om uitgebreider stil te staan bij het opvolgen van de aanbevelingen delen wij, maar hopelijk hebben we daar deze motie over borging niet nodig.

Ten aanzien van de spooromlegging Nieuwegein City. Begrijpelijk dat er nu een meer robuuste planning wordt gehanteerd, ook al betekent dit een wat langere hinder. Wel vragen wij ons af of die hinder wellicht te verminderen is. Is het mogelijk dat de tram wel tot de eerste halte in Nieuwegein rijdt zodat de bereikbaarheid beter wordt geborgd? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ik wil graag punten van orde in behandeling nemen, maar dan moet de fractie zichzelf hier melden, want via via lijkt me niet zo handig.

Meneer Oude Wesselink, u was aan het einde gekomen van uw inbreng. Excuses voor de verwarring die daar rond ontstond.

De fractie van de VVD is er op dit moment nog niet. Dan ga ik naar de fractie van JA21, de heer Berlijn.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Berlijn.

De heer **BERLIJN**: Ik was nog even aan het schrijven, maar- Daar zijn ze al. Maar goed.

Ja, we zijn toch een beetje teleurgesteld in het verloop van het debat. Het is een spoeddebat. Ik proef weinig urgentie in dit debat. Weinig bezorgdheid over de toekomstige uitdagingen die voor ons liggen. Het verweer van de gedeputeerde vind ik nog vrij mager. Hij blijft zich een beetje verschuilen achter wat hij een 'doorwerkende fout' noemt, maar dat is volgens ons niet de kern van het probleem. De kern van het probleem is de inrichting van de organisatie, die beter had gemoeten. Dat blijkt ook uit de aanbevelingen en dat was ook een van de lessen die geleerd had kunnen worden uit het Uithoflijntraject. Dat is gewoon niet gebeurd.

De heer **OUDE WESSELINK**: De heer Berlijn geeft aan dat hij wat teleurgesteld is in de beantwoording van de gedeputeerde. Maar tegelijkertijd gaf hij ook wel aan dat het een grote woordenbrij was en dat hij eigenlijk niet goed luisterde. Hoe kunt u deze twee zaken met elkaar laten rijmen?

Het valt me op dat de heer Oude Wesselink tijdens het hele debat dit soort tegenstellingen probeert te schetsen. Niet alleen bij mij, maar ook bij andere sprekers. Heeft hij niet goed naar mijn beantwoording geluisterd? Ik heb gezegd: het verzandt nu in een soort van woordenbrij rond een bepaalde uitspraak. Dat ik niet geluisterd zou hebben, nou, dat moet hij maar even terugluisteren. Dat heb ik sowieso niet gezegd. Ik ben een en al oor de hele middag. Maar goed. Verder daar weinig over te zeggen.

Ik was gebleven bij het feit dat de gedeputeerde en mijn fractie verschillen van mening over wat nu de kern van het probleem is. Voor ons ligt een enorme verstedelijkingsopgave, een enorme bijbehorende mobiliteitsschaalsprong. En dat baart ons werkelijk zorgen, of de organisatie daartoe uitgerust is om die uitdaging aan te gaan. En ja, we zijn nog niet echt overtuigd door wat we hier gehoord hebben. Onze motie blijft daarom ook zeker staan. Als het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer niet voldoende is om ons tegen dit gevolgde beleid uit te spreken, ja, dan kunnen we de Rekenkamer ook niet meer echt serieus nemen, denk ik. De conclusies van de Rekenkamer zijn klip en klaar. En wat is er dan nog meer nodig om, ja, uit te spreken tegen het gevoerde beleid? Dus vandaar dat onze motie sowieso blijft staan. Daar laat ik het even bij.

De **VOORZITTER**: Keer ik even terug bij de VVD. Meneer De Brey, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Brey.

De heer **DE BREY**: Ja, excuses dat wij wat later waren. Mijn fractie hinkt nog een beetje op twee benen naar aanleiding van alles wat er gezegd en uitgesproken is vandaag. Het is namelijk niet niets, wat er is gebeurd. Een tramlijn weer in de soep gelopen, ernstige vertraging voor de reiziger. Gelukkig zijn er verschillende sturingslijnen in de organisatie opgelost en hebben we toch ook wel een andere gedeputeerde die zegt van, ja, ik ga die rekenkameraanbevelingen breder in de organisatie borgen. Om daar vinger aan de pols te houden, zijn we ook erg gecharmeerd van de motie van de PVV als fractie, maar we hebben ook wel gehoord voor de praktische uitvoerbaarheid. Dus een vraag die wij hebben aan de heer Dercksen is: zou hij hem in plaats van vier keer per jaar, twee keer per jaar kunnen zetten? Dat zou ook niet de volle steun van de VVD voor die motie hebben.

Richting gedeputeerde Schaddelee. Ja, hoe houden we nou vinger aan de pols?

De **VOORZITTER**: Misschien even, meneer De Brey. Dan blijft dat wat bij elkaar. De heer Dercksen wil daarop reageren. Meneer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Ja, en dan gaat het ook niet van mijn tijd af. Dus dat is misschien wel aardig om dat nu te doen. We hebben in de schorsing even met de heer Strijk gesproken. We bespreken binnenkort in de FAC sowieso een aantal aanbevelingen die nog openstaan. We hebben besproken om daar even verder te praten hierover. Ik zou het wel heel prettig vinden dat die aanbeveling zoals de Rekenkamer het heeft gedaan 'richt een systeem in', dat dat in ieder geval wordt overgenomen. Dus dan kunnen we in de FAC verder praten of dat nou een keer per kwartaal of per halfjaar moet. Het doel was en is dat we het beter op het netvlies krijgen.

De **VOORZITTER**: Mooi. En u trekt dan de motie in? Ja, duidelijk. Prima. Dank ook dat we dat zo vroeg in het debat weten. Dan kunnen de anderen daar rekening mee houden.

Motie PS2022PS01MOTIE3 van het lid Dercksen (PVV) inzake Borg aanbevelingen maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De heer **DE BREY**: Super. Nou, dat is over de bredere rekenkameraanbevelingen.

En ja, toch ook een beetje richting de heer Schaddelee. U mag blij zijn met een collega die zo de kooltjes voor u uit het vuur haalt, want ja, er ligt een motie van afkeuring voor. Maar ja, dat kan je ook ombuigen door een motie van steun voor de beleidsreorganisatie en de heer Strijk. Daar zit mijn fractie nog een beetje- Ja, moeten we nou echt hier toch wel een kaart trekken – of dat nou een gele of een rode kaart is, in de termen van de heer Van den Dikkenberg te spreken – of de kaart in de zak houden en dat zien als nadrukkelijke steun voor de heer Strijk voor zijn organisatieontwikkeling.

Op het gebied van mobiliteit willen we echt minder woorden en meer daden zien. En dat is nog niet helemaal uit de beantwoording naar voren gekomen. Het voelt echt als vijf voor twaalf, deze organisatie, zeker omdat we zo vaak gewaarschuwd zijn. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik ga geen uitgebreide tweede termijn houden. Wij danken het college voor de antwoorden op de vragen die wij gesteld hebben, maar die ook door anderen gesteld zijn in dit éxtra debat, want zoveel spoed zat er niet meer op sinds 2 augustus 2020. Ik heb er alle vertrouwen in na de beantwoording dat we een goede discussie aan zullen gaan binnen de Staten over de toekomst van het ov-bedrijf. Ik heb het echt niet over het trambedrijf, maar het ov-bedrijf. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Overkleeft.

De heer **OVERKLEEFT**: Wij hebben geen tweede termijn. Ik sluit graag aan bij de woorden van de heer Westerlaken. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw d'Hondt.

Mevrouw **D'HONDT**: De vraag die wij ons in het debat hebben gesteld, is of wij het vertrouwen hebben of dit college, en meer specifiek deze bestuurder, in staat is om met succes de nieuwe koers die na de verkiezingen is ingezet, te vervolgen. In de bijdrage van sommige van de collega's hoorde ik een redentatie in de lijn van 'het was niks, het is niks en het gaat ook nooit meer wat worden', maar ik heb een ander verhaal gehoord vandaag. Er zaten ernstige systeemfouten in de organisatie en die zijn nog niet allemaal opgelost, maar er wordt aan gewerkt. Als de gedeputeerde nog dieper door het stof was gegaan, was hij waarschijnlijk door de vloer heen gezakt.

Ik heb vragen gesteld over het vertrouwen tussen gedeputeerde en ambtenaren en ik daar een eerlijk en ook zelfreflectief antwoord op gehoord.

Het mysterie waar de SGP naar vroeg over het memo van 16 maart is naar onze mening dan ook opgelost. Het ging toen wel over de Wet lokaal spoor, maar men realiseerde zich op dat moment nog niet dat er een heel ander type vergunning aangevraagd had moeten worden. Daarnaast hebben we een indrukwekkend betoog van gedeputeerde Strijk gehoord over de structuur- en cultuuraspecten waar nu aan gewerkt wordt. Kortom, we zijn er nog niet, maar met dit college zijn we wel op de goede weg. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Koerts.

De heer **KOERTS**: We zijn dit debat vandaag begonnen met een rapport wat er niet om liegt, maar we hebben daar met elkaar wat mij betreft een constructief debat over gevoerd. Wat de antwoorden van het college betreft, nou, die zijn wat ons betreft vertrouwenwekkend. Excuses waren wat ons betreft op zijn plaats en die zijn ook gekomen. Dank daarvoor. Een reflectie daarbij is dat er gezegd werd van, we zijn misschien nog op onderdelen bewust onbekwaam en we zijn er nog niet. Wat ons betreft hoort daar dan ook wel bij dat er een veilige omgeving is waarin daaraan verder gebouwd kan worden en die betere bekwaamheid. Ja, toch wel de oproep om daar alert op te zijn, dat die veiligheid er ook is. Tot zover. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Ja, voorzitter, ik vind het wel heel opvallend dat mevrouw D'Hondt zegt dat als hij nog dieper door het stof zou gaan, dat hij door de vloer zou zakken. Ik heb gehoord: joh, het is fout gegaan, sorry. En vervolgens drie kwartier hoe goed het allemaal was. Klaarblijkelijk kunnen we dat heel anders waarnemen.

Ik zie een parallel met het Uithoflijndossier. We hadden daar de heer Straat – nu zeg ik het goed – die werd ingevlogen als vervangend gedeputeerde. En hij had de mogelijkheid om zich binnen de organisatie waar de problemen zich speelden, zich te laten informeren. Maar dat deed hij niet. Hij dook niet diep genoeg de organisatie in, bleef hetzelfde zeggen eigenlijk als daarvoor is gezegd en maakte zijn positie daarmee heel kwetsbaar. En dat is nu ook wat mij betreft gebeurt. De gedeputeerde had veel dieper die organisatie, wetende wat er speelde, in moeten duiken en dan had hij een aantal dingen waargenomen, waarmee misschien wel ook een deel van de problemen die we nu hebben, waren voorkomen. Vast staat in ieder geval dat het niet nakomen van de aanbevelingen, het niet opvolgen van de aanbevelingen van de Rekenkamer heeft geleid tot een belangrijk deel van de problemen die er zijn. Zelfs Horvat is op het rapport genoemd. Dus het gaat nog verder terug. En toen dacht iedereen: nou, Horvat, Uithoflijn, klaar. Maar nee, we hebben nog een tram. Dus wat ons betreft serieuze problemen. Problemen ook met de cultuur die spreken uit de antwoorden op de vragen die de collega's hebben gesteld. En dat is een beetje ook in de reflectie van wat de heer Schaddelee heeft gedaan: ja, sorry, het was toch goed; en we hebben het naar eer en geweten gedaan; en de ambtenaren hebben ons niks verteld. Ja, voorzitter, de mensen hier worden prima betaald en moeten de zaken op orde hebben. En het oordeel over de gedeputeerde, die is terug te vinden in het nawoord van de Rekenkamer. Die zegt: er was geen adequate foutdetectie; en als die er was geweest, was het nog misgegaan; er was geen systeem om rekenkameronderzoeken, de aanbevelingen daaruit, op te volgen; ze moeten daartoe hun aanbevelingen herhalen. Ja, dit is een recept voor ongelukken. En deze gedeputeerde had beter moeten en kunnen weten. Dus wij zullen de rode kaart uit moeten delen. En dat zullen we straks doen in een motie van wantrouwen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie van wantrouwen (PS2022PS01MOTIE1) van het lid Dercksen (PVV).

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 12 januari 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Rapport Randstedelijke Rekenkamer "Vernieuwde Regionale Tramlijn" (PS2022PS01).

Constaterende dat:

- Het niet aanvragen van de juiste vergunning heeft geleid tot een grote vertraging bij het in gebruik nemen van de vernieuwde SUNIJ-lijn, hetgeen tevens leidde tot een miljoenenstrop;
- Aanbevelingen voortvloeiende uit het Uithoflijndossier niet, niet voldoende of niet tijdig zijn opgevolgd en geïmplementeerd, hetgeen een belangrijke oorzaak bleek van de vertraging;
- De Gedeputeerde zeer betrokken was bij alle kritiek op het functioneren van het vorige college bij het Uithoflijndossier en al deze aanbevelingen kende;
- Dat de Gedeputeerde desalniettemin (te) weinig betrokken was bij de VRT;
- Naast het niet opvolgen van de eerder aanbevelingen ook de samenstelling en de projectorganisatie op punten niet passend en niet compleet was, waaronder begrepen het ontbreken van een kwaliteitsmanager. Ook hiervoor is de Gedeputeerde verantwoordelijk.

Besluiten tot:

Het opzeggen van het vertrouwen in verantwoordelijk Gedeputeerde Schaddelee.
En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Keller.

Mevrouw **KELLER**: Mijn fractie is wat teleurgesteld in de antwoorden van gedeputeerde. Het kan toch niet zo zijn dat naar aanleiding van ervaringen en naar aanleiding van het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer verwacht dat er dan geen concretere antwoorden en geen concretere acties uitgezet worden. Ik wil daar graag onder andere mijn vraag over het vertrouwen of het terugwinnen van vertrouwen bij aanhalen als concreet voorbeeld. Dat moet toch eerst gebeuren om mensen weer die tram in te krijgen en daar moet dan toch al over nagedacht zijn. Dat snap ik niet helemaal. Want hoe ga je dan, als je het vertrouwen niet terugkrijgt, reizigers en inwoners warm krijgen voor nieuwe railprojecten? Er zijn geruchten dat er een metro wordt aangelegd. En als GS niet beter voorbereid is en de ambtelijke organisatie niet beter voorbereid is, dan vallen we heel diep in die bouwput van die metro, die sommigen willen aanleggen. Dus daar zijn we in teleurgesteld.

Maar wij hadden veel hoop bij de motie van de PVV, want ons is ook een aantal keer tijdens dit debat aangeraden: pak uw rol; en, u bent het hoogste orgaan. Dus wij zijn blij dat de heer Dercksen hierin, ja, het voortouw heeft genomen. We hadden hem gesteund als die niet was teruggetrokken, maar wij zullen zeker opletten tijdens de FAC.

Ondanks de teleurstelling toch ook hoop. En daarom steunen wij de motie van JA21 niet, de motie van afkeuring. Wij hebben nog hoop dat het goed gaat komen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Poppe.

Mevrouw **POPPE**: Ik loop een beetje tegen de problemen van het digitaal vergaderen aan. Mijn handje is een paar keer niet gezien. Dus ik heb nog één prangende vraag. Dat gaat over de externe audits waar de gedeputeerde het in het begin over had. Er worden allemaal audits gedaan over deelprojecten, deelstukken. Het wordt allemaal in stukjes geknipt en daar gaat een audit over. Volgens mij is dat de kern van het probleem, want dan ben je het overzicht kwijt. Dan beperkt iedereen zich tot zijn eigen stukje en dan heb je geen all over overzicht van hoe het nou is. Dat kun je dus ondervangen door een integraal bedrijf, zoals bijvoorbeeld de RET of het GVB dat doet. Kun je dat ondervangen door op die manier te werken en dan heb je een all over overzicht. En dan heb je dus ook een kwaliteitsmanager die dat allemaal bij elkaar houdt. Ik zou graag willen dat de gedeputeerde daar nog even op reageert.

Dan vind ik dat de coalitiepartijen best lief zijn geweest voor de gedeputeerde, want ik vind dat gedeputeerde Schaddelee verder door het stof ging dan de coalitiepartijen. Dat maakt dat wij wat moeite hebben met het uitdelen van de gele kaart inzake de motie van JA21. Wij twijfelen nog heel erg en het zal van de beantwoording van de gedeputeerde afhangen.

Waar we wel heel erg voor zouden zijn geweest, was de motie van de PVV over het uit de P&C-cyclus trekken van de verbeterpunten. En dat zou inderdaad heel fijn als dat eruit wordt gehaald en dat we daar apart twee keer per jaar of drie keer per jaar – whatever – over worden geïnformeerd. Dat zouden we heel fijn vinden. Daar wilde ik het even bij laten.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Wij stelden drie vragen in onze eerste termijn. Waar was de gedeputeerde? Ons antwoord op deze vraag was: de gedeputeerde was te afwezig. We hebben het debat van 30 september 2020 gehad, we hebben het rapport gelezen, de termijn van de gedeputeerde gehoord en het memo van 16 maart 2020 gelezen. En vooropgesteld dat we blij zijn met de reflectie van de gedeputeerde, maar we blijven wel steken bij het feit dat hij niet is aangeslagen op de memo van maart. Blijkbaar lees ik hem dan anders dan mevrouw D'Hondt, dat kan. Maar we hebben ook geleerd van de Rekenkamer dat je soms tussen de regels door moet lezen. Als hij hierop doorgevraagd had en de informatie naar boven had getrokken, dan waren bijvoorbeeld de signalen van het ISA en ILT op dat moment naar boven gekomen. Van, welke risico lopen we? Hoe denken onze externe adviseurs, die we er speciaal voor inhuren, erover? Et cetera. Die waren op dat moment al volop bekend. Dat was ook nog een moment waarop het nog mogelijk was om bij te sturen. En nu we het memo integraal gelezen hebben, begrijpen we ook wel dat dit in de hoofdlijn van het memo ondergesneeuwd raakt. Maar het is niet in de voortgangsrapportage duidelijk benoemd en in de bijbehorende statenbrief staat het ook niet zo concreet benoemd als dat de gedeputeerde aangaf. Maar opgeteld bij het niet doorkrijgen van de eerdere signalen wordt onze gele kaart uit het vorige debat behoorlijk onderstreept. U kent ons als een consistente partij. Daarom onderstrepen wij onze gele kaart ook nog een keer door de motie van JA21 te steunen. We vinden het belangrijk om dat signaal af te geven, omdat wij het niet acceptabel vinden dat er een gedeputeerde niet in control lijkt of is op een belangrijk dossier, ondanks haakjes waarop hij had kunnen aanslaan. De motie van wantrouwen van de PVV steunen we niet, omdat het grote verschil met de discussies rondom de Uithoflijn is dat er openheid en eerlijkheid is en was op het moment dat de gedeputeerde zelf wel doorhad hoe groot de ernst van de situatie is. Dat maakt het grote verschil dat we niet zelf als een Sherlock Holmes of een Pieter Omtzigt de informatie boven tafel hoefden te krijgen. Dus een onderstreepte aanscherping dus en geen

einde aan het vertrouwen, want we kijken ook graag vooruit naar de acties die uitgezet worden.

De tweede vraag was: hoe staat het met de organisatiecultuur? We zijn blij met de beantwoording van de gedeputeerde Strijk op deze vraag. We zien een eerlijke reflectie en een terechte wegging van de constatering van de Rekenkamer. We zien in het rapport signalen dat de veiligheid van de organisatie niet op orde was en rekenen erop dat in het kader van de MTO's dat verder wordt opgepakt.

En, voorzitter, de derde vraag: wat is er gedaan met externe rapporten en adviezen? Wij hadden graag de motie van de PVV gesteund, maar kijken ook in vertrouwen richting de FAC, zodat wij daar het gesprek over hebben om die borging goed een plek te geven.

Voorzitter, dat was onze tweede termijn, niet nagelaten te hebben nog één opmerking te maken die ik naderhand nog binnenkreeg, waarbij we over de organisatiecultuur graag nog een opmerking willen maken over de capaciteiten die ingehuurd worden. Er staat dat er aandacht moet zijn voor de doorontwikkeling van de organisatie en dat er onvoldoende deskundige ingehuurd aanwezig waren. Hoe pakt de gedeputeerde dát op? Dat aspect hebben we in de eerste termijn niet expliciet beantwoord gekregen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Voorzitter, ik ben er weer. Ik heb een stukje gemist, maar dat maakt verder niet zoveel uit, want ik ga het straks wel even terugkijken.

Wat 50PLUS wel jammer vindt, dat – en ik snap het wel – de coalitie de gelederen toch enigszins gesloten houdt. Ik denk toch wel dat je toch wel iets meer kan doen dan, ja, zoals het er nu voor staat. Ik moet wel zeggen dat de waardering voor de schuldbekentenis eigenlijk van gedeputeerde, de heer Schaddelee, en dat hij ook zijn verontschuldigingen heeft aangeboden. Dat is altijd heel mooi. Als dat in ieder geval gebeurt, dan kan je ook wat dat betreft weer verder.

Ik moet nog even bij mijn achterban te rade gaan – want die hebben wel meegekeken, alleen ik was even onderweg, zoals jullie weten – waar we precies voor gaan. We neigen wel naar de motie van afkeuring. De motie van wantrouwen gaat, ja, toch wel een beetje ver. Je moet soms ook wel weer iemand een kans geven. Maar eigenlijk zouden we wel willen zeggen: laten we daar een termijn aan stellen van, hoe gaat het nu verder. Dan moeten we die kans geven aan de gedeputeerde. Maar de motie van afkeuring, dat is toch ook een duidelijk signaal van, ja, wij laten niet alles meer zo gebeuren, want uiteindelijk is de reiziger hier de dupe van, en de omwonenden die overal bij haltes en piepende remmen en dergelijke wonen. Dat vinden wij nog wat, want we zijn tenslotte volksvertegenwoordigers en we zijn er voor de gebruikers en inwoners. En we zijn niet meer en niet minder bestuurders, maar we moeten het wel goed doen.

Wat 50PLUS nog wel jammer vindt, is dat er toch niet dieper ingegaan wordt op om het toch uit te besteden, om toch 'beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald'. Ook al huur je mensen in, maar als je het echt serieus uitbesteedt- Eigenlijk te weinig tijd om er nog met een motie voor te komen, om toch eens te kijken aan de Staten- Maar misschien kan het toch meegenomen worden om het aan de Staten voor te leggen, net als wat we bij Soesterberg hebben gedaan: wat vinden de Staten hier nou eigenlijk van? Moeten we het zelf blijven doen? Moeten we het fiftyfifty doen, half-half? Zoals het eigenlijk nu is. Of moeten we het gewoon uitbesteden? Als wij die keuze voorgelegd krijgen, dan kunnen we een besluit nemen: hoe gaan we verder? En mocht het dan bijvoorbeeld, als we zeggen 'nou, nee, we gaan zelf verder' en het gaat toch fout, dan in ieder geval moeten we ook de hand in eigen boezem steken, want we hebben er zelf voor gepleit om het toch niet uit te besteden. Dus misschien met een volgende Statenvergadering – ik weet niet of dat nog

kan, maar dat zal ik wel overleggen met de griffie – of we dan toch nog niet met een dergelijke motie kunnen komen. Want een maand in dit hele traject, dat maakt niet zoveel uit. Dat is te verwaarlozen. Ja, voorzitter, tot zover voor dit moment.

De **VOORZITTER**: Dan stel ik vast dat de inbreng van u in de tweede termijn is geleverd vanuit uw Staten. En kijk ik even nog voor een korte beantwoording denk ik eerst naar de heer Schaddelee en daarna naar de heer Strijk.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Voorzitter, ik loop de concreet gestelde vragen even stuk voor stuk langs.

De heer Oude Wesselink vroeg naar de werkzaamheden, de afsluiting bij Nieuwegein City. Hij herhaalde denk ik een eerder gevoerd pleidooi om te kijken of je nog wat verder kan rijden om de bereikbaarheid van Nieuwegein te borgen. Dat is helaas gewoon technisch niet mogelijk, omdat je maar op één plek kan keren met de tram en dat is bij de remise Westraven. Dus wij hebben gewoon zo goed mogelijk ingeregeld dat op alle andere haltes reizigers een volwaardig alternatief hebben, ofwel doordat er een bushalte zeer kort bij is of doordat er op een andere manier een voorziening bij die halte wordt georganiseerd. Maar verder rijden met de tram dan nu, dat kan niet, omdat we gewoon geen plek hebben overal om te keren.

Dan de vraag en de opmerking van de heer Berlijn van JA21. Ja, dat stelt me toch een beetje teleur hoe u hem nu insteekt. Want u zegt wel van, ja, ik mis urgentie en ik mis een gevoel dat de gedeputeerde het ook allemaal heel erg vindt, ik vind het allemaal een beetje lafjes. Nou ja, terwijl de waarneming van sommige anderen was dat ik niet dieper erdoorheen kon, want dan anders zat ik onder de vloer. Ik laat dat soort kwalificaties maar bij u. Maar ik hecht er wel aan om nogmaals te benadrukken dat ik de vertraging die we hebben gehad heel erg serieus neem en dus ook alle aanbevelingen uit dit rapport hartstikke serieus neem, dat wij daar de afgelopen weken hier intern al heel uitgebreid hebben gereflecteerd op alle conclusies en alle aanbevelingen. En dat wij niet voor niets – en ik bedoel, dat is niet zomaar een soort flauw automatisme – hebben besloten om alle aanbevelingen over te nemen en daar zo goed mogelijk mee aan de slag te gaan. Sterker nog, een heel groot deel van de gemaakte analyses door de Rekenkamer spoort volledig met wat wij zelf ook al voordat dat rapport er lag, vonden. En zijn ook reden geweest voor ons om allerlei dingen aan te passen. Dus wij hebben in de projectbeheersing de afgelopen anderhalf jaar al tal van maatregelen genomen die weliswaar te laat waren om deze vertraging te voorkomen, maar die wel degelijk al vooruitliepen op de conclusies en de aanbevelingen nu van de Rekenkamer. Dus in die zin, volgens mij delen we de ambities voor een ov-schaalsprong. Ja, is ons er alles aan gelegen om te zorgen dat de organisatie er ook zo goed mogelijk voor gesteld staat. Dus ik zal geen gelegenheid onbenut laten en zeker niet een rapport van de Rekenkamer om te zorgen dat we de kwaliteit van onze organisatie op dat punt nog hoger en nog beter krijgen.

De heer **DERCKSEN**: Ja, kijk, ik begrijp heel goed dat de heer Berlijn dat heeft gezegd. Misschien heeft hij deze laatste stukken van gisteren ook gelezen, want er staat gewoon in: "Echter, het is te stellig geformuleerd dat de provincie een beperkt lerend vermogen heeft getoond". Ja, je kan zeggen 'ik ben door het stof gegaan', maar ik lees hieruit: joh, het ging best goed, toch? Dat ademt dat hele stuk uit. En dat- Ja, ik weet niet wat ik ervan zei. Volgens mij 'sprongen de veters uit mijn schoenen'. Maar dat stoort mij in hoge mate. Want uiteindelijk, als de Rekenkamer niet meer kan reageren, sturen ze ons antwoorden met de mededeling 'ja, het was toch

best wel aardig wat we gedaan hebben'. Misschien kan hij daar dan nog ook richting de heer Berlijn wat over zeggen.

Nou, voorzitter, als dat de afdrank is van de heer Dercksen van de gegeven antwoorden van eerder deze week, dan spijt mij dat bijzonder, want dat is absoluut niet de afdrank die ik zelf van dit rapport heb en ook niet van de antwoorden die we hebben gegeven. U haalt nu een zin uit de context. Ik wil daar verder geen kwalificatie over geven, maar goed, ik heb nu de hele zin en de hele parafrase hierin, kan ik daardoor denk ik niet goed plaatsen. Maar volgens mij zijn wij als college zeer royaal geweest in het omarmen van alle conclusies van de Rekenkamer. En dan vervolgens dat je in de diepere doorvraging op een gegeven moment als college een reactie geeft en zegt van, met de stellingname die nu in deze vraag staat in reactie op, zijn we het niet eens, nou, dat kan gebeuren. Maar volgens mij hebben wij op geen enkele manier wat voor hoofdconclusie van het rapport dan ook ter discussie willen stellen. En als die indruk wel bij u is ontstaan, dan zou ik dat graag willen wegnemen.

De **VOORZITTER**: De heer Berlijn nog en daarna mevrouw D'Hondt.

De heer **BERLIJN**: Ja, wat mij nog steeds blijft verbazen – en daar verschillen we dan blijkbaar van mening over, dat mag – is dat de gedeputeerde blijft voortborduren op die doorwerkende fout. En dat is niet – het is denk ik de derde keer dat ik het zeg vandaag – de conclusie van de Rekenkamer en dus ook niet de kern van het probleem. Daarbij komt nog, als al die aanbevelingen die de Rekenkamer nu doet, die hadden natuurlijk allang geïmplementeerd moeten zijn. Dat ze nu allemaal overgenomen worden, dat zegt al genoeg. Dat geeft al aan dat het niet goed zat. En nou ja, goed, daar kunnen we over blijven debatteren, maar ik wil dat toch nog even gezegd hebben.

De **VOORZITTER**: Dan geef ik mevrouw d'Hondt het woord.

Mevrouw **D'HONDT**: Dat ging eigenlijk nog meer over de interruptie van de heer Dercksen. Ik heb een aantal keer de opmerking gehoord dat de Rekenkamer geen gelegenheid had om te reageren, maar ik zou dat eigenlijk onze eigen schuld willen noemen, want de fractievoorzitters hebben gezamenlijk besloten tot een spoeddebat zonder eerst de commissiebehandeling. En dan was de Rekenkamer gewoon aangeschoven en dan hadden we uitgebreid met elkaar de reactie van de Rekenkamer kunnen doornemen. Dus dat kunt u het college moeilijk verwijten. En ten tweede hoor ik de heer Dercksen de hele tijd zeggen dat álles in het rekenkamerrapport, álle fouten van het Uithoflijndebat, dat we daar niks van geleerd hebben. En de laatste conclusie van het rekenkamerrapport over het VRT-probleem zegt juist dat er juist wel heel veel aanbevelingen zijn overgenomen, maar dat er hier weer nieuwe problemen zijn ontstaan, die er bij het Uithoflijnproject juist wel goed liepen. Dus het is niet alleen maar kommer en kwel. En er zijn ook wel dingen goed gegaan, er zijn weer andere dingen fout gegaan. Maar we leren wel van onze fouten. Dat wilde ik maar even opmerken.

De **VOORZITTER**: Wilt u daar nog op reageren, meneer Dercksen?

De heer **DERCKSEN**: Ja, wel kort, want ik denk dat ik niet één keer heb gezegd dat er niets is overgenomen. Want de BAM is wat korter gehouden,

ik heb dat best gelezen. Dat neemt niet weg dat het probleem is ontstaan, omdat voor een belangrijk deel die aanbevelingen niet zijn overgenomen. En mijn opmerking over de antwoorden op de vragen die de collega's hebben gesteld, die laten zich samenvatten dat de toon in dat verhaal een heel andere is dan de toon van het college in antwoord op het rapport. U moet het zelf maar lezen. Daar wordt veel ruiterlijker toegegeven en we nemen de aanbevelingen over. Maar als de collega's dan vragen stellen – ik heb net een citaat- Ik kan er nog vijf noemen – dan hoor je eigenlijk tussen de regels door: mwah, het is best wel goed gegaan. En dat stoort mij. En, ja, dat is wel een patroon, want dat gebeurt ook bij de kavels. Werd de Rekenkamer verweten dat ze dat zo hadden geïnterpreteerd. Ja, weet je, als je dan zo tegenover de Rekenkamer staat, dan wordt het gewoon niks.

De **VOORZITTER**: Ik stel vast dat we dit nu wel uitvoerig en ik denk ook afdoende met hebben besproken. Dus ik vraag de heer Schaddelee om zijn beantwoording af te ronden en daarna de heer Strijk nog de gelegenheid te geven.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Er zijn toch twee dingen waar ik heel even met permissie op in wil gaan, op de dingen die nu net gezegd zijn. Kijk, als je een patroon wil bewijzen door met een voorbeeld van vier jaar eerder te komen, dat vind ik niet zo'n heel sterk patroon, in ieder geval niet een hoogfrequent patroon. En ik vind wel de opmerking van de heer Berlijn relevant, over die doorwerkende fout en dat dat niet een conclusie is van de Rekenkamer. Dat ben ik helemaal met u eens. Dat is inderdaad geen conclusie van de Rekenkamer. Die verklaring van die doorwerkende fout is meer een verklaring die wij zelf als college, reflecterend op alles wat in het rapport staat, hebben neergelegd. Van, hoe heeft dit nou kunnen gebeuren? Nou, er zijn geen heel duidelijke oorzaken in die zin aan te wijzen dat je zegt van nou, er is een angstcultuur of we hebben dingen weg proberen te moffelen of enzovoort. En dus is de verklaring die we als college achteraf in de bestuurlijke reactie in het rapport zelf hebben gegeven, is: hier is sprake geweest van een doorwerkende fout, die verschrikkelijke gevolgen heeft gehad. Dus daarmee ook niks bagatelliseert, maar die wel uiteindelijk terug te herleiden is tot een verkeerde analyse. Dus dat is de reden waarom we met die doorwerkende fout zijn gekomen, voorzitter. En dus nogmaals niet om te bagatelliseren, maar juist om er voor onszelf een verklaring voor te zoeken.

Dan ga ik naar de vragen die nog open zijn. Er zijn een aantal vragen toch ook nog wel- Soms zijn de vragen van de heer Dercksen meer verpakt in een stelling, maar ik heb er toch wel eentje uitgehaald waar ik graag op wil reageren. Namelijk, joh, er zijn allerlei parallellen met die Uithoflijn. Ik ben blij dat u nu net zegt dat er ook wel degelijk dingen goed zijn gegaan. Ik snap ook wel dat u zo'n debat niet in gaat met een bloemlezing van alle dingen die goed zijn gegaan. Maar u zegt wel van ja, je had eigenlijk dieper die organisatie in moeten duiken. Dat is denk ik een goede om daar nog eens op te reflecteren, want ik zie dat ook voor een deel wel als mijn taak als gedeputeerde, dat je gewoon heel scherp bent op alle dingen die onder jouw verantwoordelijkheid gebeuren en dit huis in en uit gaan. Aan de andere kant, met nog dieper deze organisatie in duiken, bestaat op een gegeven moment toch wel het risico dat je het werk van je eigen mensen gaat overdoen, terwijl je volgens mij hier met elkaar moet kunnen werken op basis van vertrouwen en professionaliteit. En er is voor mij geen reden geweest om op een gegeven moment het werk van mensen over te gaan zitten doen. Sterker nog, volgens mij hebben we alle momenten meer dan genoeg aanleiding om erop te kunnen vertrouwen dat dingen goed gingen. En het is denk ik ook wel goed- Want dat laat ook die memo van 16 maart zien en dat is ook een vraag van de heer Van den Dikkenberg van joh, wat is er nou precies gebeurt? 'De gedeputeerde is eigenlijk niet in control', dat is eigenlijk de stelling die u pakt

naar aanleiding van die memo van 16 maart. Ik heb volgens mij net uitgebreid betoogd dat wij een behoorlijk systeem hadden zitten van controleren, doorvragen, externe mensen mee laten kijken, sparren ook met ILT en met je independent safety assessor, met je safety board. En dat blijkt denk ik ook uit die memo. Als je kijkt naar die memo, dan zie je dat daar is gespard met ILT over: wat gebeurt hier nou precies? Je ziet ook dat we advies hebben gevraagd bij de Adviesraad Tram, zodat we ook die erbij hebben betrokken. Dus we hebben op allerlei manieren steeds die externe blik erbij getrokken. En toch heeft er niemand op die zestiende maart, daarvoor of daarna, gezegd van, ho, stop, jongens, we zitten op een totaal verkeerd spoor, die integrale veiligheidsbewijsvoering gaat niet alleen maar over de delta's, die moet over alles gaan van dit project. En dus volgens mij bewijst dat, dat we al die tijd nog steeds op een verkeerd spoor zaten en op een verkeerd spoor in control waren. Ja, alleen, daar heb je achteraf op dit onderwerp niet zoveel aan. Maar het wel of niet in control zijn, nou, ik voelde me toch geroepen om daar in ieder geval even op te reageren, omdat het naar mijn idee niet spoort met mijn beeld.

De **VOORZITTER**: Ik zie dat uw antwoord opnieuw een vraag uitlokt van de heer Van den Dikkenberg. Ik herinner uw vergadering eraan dat we een nieuwe deadline hebben gesteld van 17.00 uur. Ik roep ook de gedeputeerde op om korten zijn antwoorden te geven, om die deadline ook te halen. Meneer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Dat vraagt natuurlijk om een reactie. Er lagen natuurlijk allerlei waarschuwingen van juist al die externen die u net opnoemt. Dat u niet in control bent, was, op dat moment is omdat ze u simpelweg ook niet bereikten. En als er dan signalen zijn die we kunnen lezen, dat het toch de hele safety case en dergelijke raakt, dan is juist de houding gezien de voorgeschiedenis, die wij dus laakbaar achten in die situatie – hoewel we ook begrip hebben voor de verzachtende omstandigheden – is juist van, vraag dan door wat al die externe adviseurs daarvan zeggen. En dat is het belangrijke moment geweest waarop we nog hadden kunnen sturen, waarop we het eigenlijk door hebben laten gaan en laten lopen in maart, terwijl er wel opgeschaald is in maatregelen om toch deadlines te gaan halen.

De **VOORZITTER**: De gedeputeerde. En vervolgt daarna ook zijn beantwoording, rondt hem af.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ik heb nog drie concrete vragen, maar eerst de vraag van de heer Van den Dikkenberg. Ik heb mijn eigen aantekeningen in de schorsing net even opgezocht, bij dat specifieke portefeuillehoudersoverleg. U zegt van, ja, had dan doorgevraagd, dan hadden die externe adviseurs het misschien wel gezegd. Ik heb doorgevraagd in dat portefeuillehoudersoverleg. En de externe adviseurs zaten op dat moment ook niet op het spoor van, we moeten een veel bredere veiligheidsbewijsvoering op tafel hebben. We zaten juist collectief op dat moment in het frame: het moet gaan bij die vergunningsaanvraag over de delta's en niet over het hele programma. Dus ook doorvragen- En we zijn in diezelfde week ook overvallen door corona. Al die verzachtende omstandigheden breng ik nu bewust niet, want volgens mij speelden ze op dat moment niet een doorslaggevende rol op dit onderwerp. We zaten gewoon collectief in een verkeerd spoor. Dus ook doorvragen hierop leverde hetzelfde antwoord op als wat we in die tijd gewoon met zijn allen dachten. Tenminste, alle deskundigen die daar op dat moment mee bezig waren.

Ik ga de drie laatste concrete vragen aflopen, voorzitter. De ene was een vraag van mevrouw Keller van Partij voor de Dieren. Van ja, je moet echt steviger inzetten op dat

vertrouwen van de reiziger. Het is denk ik goed dat ik rechtzet dat we daar wel degelijk-
Want uit uw vraagstelling proefde ik een beetje van, nou, daar is nog niet zo over nagedacht.
Er is hartstikke goed over nagedacht. We hebben een heel uitgebreid marketingplan liggen,
inclusies allerlei acties en wat we dan moeten doen. Alleen, we hebben dat steeds op de
plank gehouden, omdat we dachten van, ja, de wereld is nog niet in de stand om weer volop
iedereen op te roepen massaal gratis de tram in te gaan, vanwege corona. Dus het
vertrouwen dat we dat volop hebben liggen.

De vraag van mevrouw Poppe, voorzitter, gaat over: je zou eigenlijk die integrale
kwaliteit meer moeten stroomlijnen. Het voorbeeld dat u erbij haalde van de RET of HTM
vond ik niet zo sterk, want dat zijn gewoon andere trambedrijven. Volgens mij heb ik
afgelopen maandag- Tenminste, ik heb u verteld dat ik afgelopen maandag opdracht heb
gegeven om integrale audits uit te laten voeren op de twee nog openstaande projecten voor
VRT, namelijk omlegging Nieuwegein City en VKplus. En dat zijn volgens mij die
overkoepelende integrale views die ervoor moeten zorgen dat we op alle punten in control
zijn en ook geen blinde vlekken met elkaar missen.

En dan de laatste vraag, voorzitter, was de vraag van mevrouw Hoek: hoe moeten
we nou verder; en zouden we toch niet moeten gaan uitbesteden; en, nou, kan ik daar nog
een motie voor indienen? Ik zou mevrouw Hoek van harte willen uitnodigen. De eerste week
van februari hebben we de tweede informatiesessie samen met bureau Roland Berger over
de positionering van het trambedrijf. Als je hem helemaal plat slaat, gaat dat feitelijk over:
willen we wel of niet uitbesteden? Dus dat traject loopt.

De **VOORZITTER**: Het komt. Ja. Dank u wel, meneer Schaddelee. Dan kijk ik nog
even naar de heer Strijk voor de vragen die nog voor hem over zijn gebleven.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

De **VOORZITTER**: Heel kort. Twee. Allereerst even over de teruggetrokken motie
van de PVV-fractie over het actiemanagement. Blij dat u dat zo doet, omdat ik dan denk dat
we er samen een goed en beter overzicht van kunnen maken. En ik wil hier wel even
articuleren dat ik goed begrijp dat uw Staten het niet handig vindt om zo'n rapportage over
acties te bespreken ten tijde van een begroting en een jaarrekening. Dan is de agenda al
heel vol. Dus daar gaan we dan met elkaar zoeken: wat is de beste manier? En ik begrijp
ook wel dat er een verdieping van de informatiewaarde uit voort moet komen zoals we die
nu hadden. Dus ik ga graag in de commissie FAC met u daarover in gesprek en daar komen
we denk ik uit.

En het andere punt was de fractie van de SGP, die nog een keer articuleert de zorg
over de gevoelde veiligheid in onze organisatie om altijd te kunnen melden als er dingen
spelen die, nou, wij bijvoorbeeld ook zouden moeten weten. En om dat ook nog actief mee
te nemen bij bijvoorbeeld het medewerkerstevredenheidsonderzoek. Ik zeg u toe dat ik met
de directeur en misschien ook wel met de OR – ik kijk even naar de directeur – goed gaan
kijken hoe we dat vormgeven. Dus ook die actieve navragen of ook in de organisatie dat zo
beleefd wordt wat ik hier heel stellig zeg. Maar dat moet je natuurlijk ook altijd blijven
checken. Dus ik pak dat punt daarin op.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel, meneer Schaddelee en meneer Strijk voor de
beantwoording. Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslagingen over dit
agendapunt.

De discussie wordt gesloten.

5.
Sluiting

De **VOORZITTER**: Dan rest mij niet anders onder dankzegging voor uw inbreng en onder dankzegging ook voor het werk wat de gedeputeerden verricht hebben vanmiddag om de vergadering te sluiten en u uit te nodigen om om 17.00 uur digitaal- Dus dan moet u uit deze zaal zijn, dat is de enige voorwaarde, en uw toestel inschakelen waar u aan de stemming kunt meedoen. Dan zien we elkaar straks. Dank u wel.

De **VOORZITTER** sluit de vergadering om 16.37 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van [datum].

De voorzitter,

De griffier,

Toezeggingen

3.

Vragenhalfuur

Gedeputeerde **STRIJK** zegt toe in januari met ondernemers en betrokken andere partijen – MKB Nederland, INretail, IPO en gemeenten – te bespreken wat gedaan kan worden om ondernemers te helpen. Gedeputeerde Strijk zal de Staten informeren over de uitkomsten van deze gesprekken.

4.

SV Rapport Randstedelijke Rekenkamer “Vernieuwde Regionale Tramlijn” (PS2022PS01)

Gedeputeerde **STRIJK** zegt toe dat met de directeur en mogelijk ook de OR te gaan kijken hoe de vraag in de organisatie over het al dan niet beleven van een gevoel van veiligheid vormgegeven kan worden.

Index

Motie PS2022PS01MOTIE3 van het lid Dercksen (PVV) inzake Borg aanbevelingen.....27
Motie van afkeuring (PS2022PS01MOTIE2) van het lid Berlijn (JA21) 15
Motie van wantrouwen (PS2022PS01MOTIE1) van het lid Dercksen (PVV).....65